

సాధన గ్రంథ మండలి, 54.

గీతా కదంబము

ప్రథమ దళము

అనువాదకుడు

గట్టి లక్ష్మీ నరసింహ శాస్త్రి

ప్రకాశకులు

సాధన గ్రంథ మండలి, తెనాలి.

సాధన పంచకమ్

శ్రీమదాచార్యస్వామివిరచితమ్

వేదో నిత్య మధీయతాం తదుదితం కర్మ స్వనుష్ఠీయతాం
 శేనేశస్య విధీయతా మపచితిః కామ్యే మతి స్త్యజ్యతామ్,
 పాపాఘః పరిధూయతాం భనముఖే దోషోఽనుసంధీయతా
 మాత్మేచ్ఛా వ్యవసీయతాం నిజగృహ త్తూర్ణం వినిర్గమ్యతామ్. ౧
 సంగః శత్సు విధీయతాం భగవతో భక్తి ర్ద్వధా ధీయతాం
 శాంత్యాదిః పరిచీయతాం దృఢతరం కర్మాశు సంత్యజ్యతామ్,
 సద్విద్వా నుపసర్వ్యతాం ప్రతిదినం తత్ప్రాయశా సేవ్యతాం
 బ్రహ్మైకాత్మర మర్థ్యతాం శ్రుతిశిరోవాక్యం సమాకర్ణ్యతామ్. ౨
 వాక్యార్థశ్చ విచార్యతాం శ్రుతిశిరఃపక్షః సమాశ్రీయతాం
 దుస్తర్కాన్ సువితమ్యతాం శ్రుతిమత స్తర్కోఽనుసంధీయతామ్,
 బ్రహ్మైవాస్మి విభావ్యతా మహరహ ర్గర్వః పరిత్యజ్యతాం
 దేహేహమ్మతి రుజ్యతాం బుధజ్ఞై ర్వాదః పరిత్యజ్యతామ్. ౩
 త్కుద్వ్యాధిశ్చ చికిత్స్యతాం ప్రతిదినం భిక్షౌషధం భుజ్యతాం
 స్వాద్వన్నం న తు యాచ్యతాం విధివశాత్ ప్రాప్తేన సంతుష్యతామ్,
 క్షిణోష్ణా విషహ్యతాం న తు వృథా వాక్యం సముచ్ఛార్యతా
 మాదాసీన్య మభీప్స్యతాం జనకృపానైష్ఠుర్వ ముత్సృజ్యతామ్. ౪
 ఏకాంతే సుఖ మాస్యతాం పతతరే చేతః సమాధీయతాం
 శూర్ణాత్మా సుసమీక్ష్యతాం జగ ద్దిదం తద్బాధితం దృశ్యతామ్,
 ప్రాక్కర్మ ప్రవిలాప్యతాం చితిబలా న్నాప్యత్తరైః శిష్యతాం
 ప్రారబ్ధం త్విహ భుజ్యతా మథ పరబ్రహ్మత్మనా స్థీయతామ్. ౫

యః శ్లోకపంచక మిదం పఠతే మనుష్యః
 సంచింతయ త్యనుదినం స్థిరతా ముపేత్య,
 తస్యాశు సంసృతి దవానల తీవ్ర ఘోర
 తాపః ప్రకాంతి ముపయాతి చితిప్రసాదాత్.

మ న వి

మహాశయులారా !

మా సాధన గ్రంథ మండలికి, ఈ గీతాకదంబము అను గ్రంథముతో, సప్తవర్షములు పూర్తియైనవి. నేటివరకు మండలి చేసిన కృషి మీకు విదితమే గదా. మండలికి తగిన ఆర్థికసంపద లేకపోవుటచేతను, పోషకవర్గము తాము చూపవలసిన ఆదరాభిమానములు చూపకపోవుటచేతను, అనేక కష్టనష్టములకు లోనై గ్రంథ ముద్రణ నడుచుచున్నది. నేటికి షుమారు ఇరువదియైదువందల రూపాయలకు పైగా ఋణమైయున్నది. ఈ విషయము మా పోషకవర్గమునకు లోగడ రెండుమూడు మార్లు ఈ విధముగ తెలుపుచు, ప్రత్యేకముగ జాబులు కూడ వ్రాసితిమి. ఏకొలదిమందియో తప్ప, మిగిలినవారందరు సమాధానమైన వ్రాయలేదు. మీ వంటి సహృదయులను ఆధారముగా గొని యీ కృషి చేయుచుంటిమి.

నేటికి 3, 4, 5 సంవత్సరముల పారితోషికములు, అభిమానులు, సభ్యులు, పోషకులు యివ్వవలసియుండిరి. రాజపోషకులలోను కొందరు గలరు. దయచేసి వెంటనే తాము లోగడ యివ్వవలసిన చందా పంపి, ఈ 1954 సంవత్సరము తాలూకు చందాకూడ పంపి, మా యీ కృషిని ప్రోత్సహింప గోరుచుంటిమి. ఇట్టి ఉత్తమసంస్థలు మీవంటి సహృదయుల ఆధారమువలననే నడచుచుండును. మీయందలి విశ్వాస అభిమానములచే నేటివరకు గ్రంథములు పంపుచుంటిమి. గ్రంథములు ఎక్కువపేజీలు గలవిగా ప్రకటించుటవలన పోష్టు ఖర్చులుకూడ యెక్కువగుచున్నవి. కావున, తామియవలసిన రుసుమును ఇచ్చి సాయపడగల రని అట్టివారిని కోరుచున్నాము.

మండలి ప్రారంభించిననాటినుండి నేటివరకు మాకు యశోచితముగ కోరినతోడనే ప్రతిసంవత్సరము తోడ్పడుచున్న మా మండలి పోషకవర్గమునకు మా కృతజ్ఞతలు తెలుపుచుంటిమి.

రాబోవు ఎనిమిదవవత్సర గ్రంథము “శంకర గ్రంథ రత్నావళి” శ్రీ శంకరాచార్యులవారి ఉపదేశప్రకరణ గ్రంథములు 40, ఒక సంపుటముగా వెలువరించు చున్నటుల లోగడ తెలిపియుంటిమి. ఈ గ్రంథము షుమారు 300 పేజీలలో చక్కని బైండుతో, ఈ నెలాఖరుకు తయారగుచున్నది. సహృదయుల కెల్లరకు మా కృతజ్ఞతలు.

తె నా లి
విజయ మాఘము }

సంపాదకులు
బులుసు సూర్యప్రకాశ శాస్త్రి
సాధన గ్రంథ మండలి.

ప్రస్తావన

వేదమునందు చొరవ గలుగనివారి నుద్ధరించు తలంపున శ్రీ వేదవ్యాస భగవానుడు పురాణవాఙ్మయమును నిర్మించినాడు. వ్యాస భగవానుడు సాక్షాత్ భగవానుని మాఱురూపేయయినట్లు, పురాణములును వేదముల మాఱురూపేయని చెప్పవచ్చును. వ్యాసభగవానునిచే నిర్మితము లైన పురాణములు, మహాపురాణములు అని పేరొందినవి.

మహాపురాణముల ననుసరించి ఆయా కాలములందు ఆయా పురాణములు కొన్ని, ఆయా మహర్షులచే బ్రవర్తితము లైయున్నవి. అవి ఉపపురాణములు అనుపేర ప్రసిద్ధములు. ఉపపురాణముల అభిప్రాయము సైతము భగవత్త్వ నిరూపణముతో పాటు ధర్మోపదేశముగూడ గావించి, లోకము నుద్ధరించుటయే.

మహాపురాణ ఉపపురాణములలో 'గీతలు' అనుపేర కొన్ని ఘట్టములు గ్రథితములై యున్నవి. గీత లేక గీతము అనగా గానము చేయబడినది అనగా ఉపదేశింపబడినది అని తాత్పర్యము. కావున, సనందనాది బ్రహ్మపుత్రులు, లేక వసిష్ఠ వామదేవాది మహర్షులు, లేక నారాయణ నారదాదులు, మరీచ్యాదులకు, దేవగణములకు, మహర్షులకు లేక సాక్షాత్ భగవానుడే స్వ భక్త శిష్య గణములకు, బోధించి యున్నట్లు ఆయా గీతలు మహోత్తమ సంప్రదాయ బద్ధములై ఆయా పురాణములలో కూర్పబడి యున్నవి.

వేదములకు ఉపనిషత్తులువలె, పురాణములకు గీతలు శిరోమణులు అని చెప్పవలెను. అవి ఆత్మానుశాసనమును, ధర్మానుశాసనమును, యోగానుశాసనమును, భక్త్యనుశాసన

మును, గావించినవి. గీతలను నిత్యపారాయణవిధానమున అభ్యాసమున నుంచుకొని, తద్దర్థము నెఱిగి, అనుభవమున నిడుకొను వారు ఇహ పర సుఖముల నొంద గలుగుదు రనుటలో సందియము లేదు. ఆ విషయమును గీతలే స్వయముగా నిరూపించి యున్నవి.

మనకు మిక్కిలి అనుభవములో నున్న భగవద్గీత మున్నగు నవియే గాక, పెక్కుగీతలు పురాణములలో నున్నవని పూర్వమే చెప్పితిమిగదా. అవి, కపిలగీత, భరతగీత, గోపికాగీత, భ్రమర గీత, శ్రుతిగీత, అవధూతగీత, హంసగీత, భిక్షుగీత, ఐలగీత, శ్రీరామగీత, యమగీత, పింగళగీత, శంపాకగీత, మంకిగీత, బోధ్యగీత, విచఖ్యుగీత, హరీతగీత, వృత్రగీత, పరాశరగీత, అనుగీత, బ్రాహ్మణగీత, ఈశ్వరగీత, హనుమద్గీత, అరుసగీత, పాండవగీత, అష్టావక్రగీత, గణేశగీత, ఉత్తరగీత, శ్రీదేవీగీత, బ్రహ్మగీత, శివగీత, వ్యాసగీత, సూతగీత, సూర్యగీత, ఇత్యాది నామములతో నెన్నియో ప్రసిద్ధములుగా నున్నవి. ఈ గీతలలో కొన్నిగీతలు ఈశ్వరగీత, శివగీత, గణేశగీత ఇత్యాదులు, అదే పేరున రెండు మూడు పురాణములలోగూడ చెప్పబడి యున్నవి. అవి పరమార్థమున నొకే యాశయముతో నున్నను, వివరణమున కొద్దికొద్ది మార్పులతో నున్నవి. అది యుక్తమే.

మొత్తముమీద, ప్రతిమనుజుడును ఈ గీతలను పఠించి, అర్థము దెలిసికొని, అనుభవమున నిడుకొని, ఆత్మోద్ధరణము గావించుకొనవలసినదే. ఇహ పర కల్యాణమును బడయుటకు గీతాభ్యాసముకన్న సులభమైన మార్గ మింకొకటి లేదు. గీతాభ్యాసరతు డగువాడు ఆత్మరతు డగు ననుటలో సందియము లేదు.

సకలజనులకు ముఖ్యముగా సాధకులకు అత్యంతోపకార కారులుగా నుండునట్లు ఈ గీతలను కూర్చి, గీతాకదంబము అను పేర కొన్ని దశసంపుటములుగా వెలువరింప బూనితిమి. ఫలవ ద్ధావబోధ అత్యంతావశ్యకము కావున, సులభమై సరళమైన శైలిలో, శ్లోకానుక్రమమున తెలుగున తాత్పర్యముకూడ వానితో జతపఱుప సంకల్పించితిమి.

అందు, ఈ ప్రథమ దశమును ఐదు గీతలతో ముగించితిమి. అవి వరుసగా ౧ గోపికాగీత, ౨ భ్రమరగీత, ౩ హంసగీత, ౪ భిక్షు గీత, ౫ అవధూత గీత అనునవి. గోపికాగీత, శ్రీమద్భాగవతము దశమ స్కంధమున ముప్పదియొకటవ యధ్యాయము. భ్రమర గీత, శ్రీమద్భాగవతము దశమస్కంధమున నలువదియేడవ యధ్యాయము. హంసగీత, శ్రీమద్భాగవతము ఏకాదశస్కంధ మున పదమూడవ యధ్యాయము. భిక్షుగీత, శ్రీమద్భాగవతము ఏకాదశస్కంధమున ఇరువదిమూడవ యధ్యాయము. అవధూత గీత, శ్రీమద్భాగవతము ఏకాదశస్కంధమున ఏడవ, ఎనిమిదవ, తొమ్మిదవ యధ్యాయములు. పై విషయములు వివరముగా తెలియుటకును ఆయా గీతల పూర్వాపరసందర్భములు ప్రదర్శించుటకును, కదంబములో ఆయా గీతల ప్రారంభమున సవిశేషము లగు అవతారికలు పొందుపఱిచితిమి.

పై గోపికాగీత మొదలు అవధూతగీత వఱకు గల ఐదు గీతలే గాక, శ్రీమద్భాగవతమున, శ్రుతిగీత, ఐలగీత, కపిలగీత, భరతగీత అను మఱి నాలుగు గీతలు కలవు. శ్రుతిగీత, దశమ స్కంధమున నెనుబదియేడవ అధ్యాయమునను; ఐలగీత, ఏకాదశ స్కంధమున ఇరువదియావ యధ్యాయమునను; కపిల గీత,

తృతీయ స్కంధమునను; భరతగీత, పంచమస్కంధమునను నిబద్ధములు. భరతగీత, మా సాధన గ్రంథ మండలిలో 'జడభరతుడు' అను పేర 46 వ గ్రంథముగా వచనరూపమున 1951 వ సంవత్సరమున బ్రకటితము.

ఇట్లే, తక్కిన గీత లన్నియు గీతాకదంబ సంపుటములలో దశములుగా, వరుసగా, సాధక పాఠక లోకముల కరకమలాంజలులకు అందజేయ గలము.

గీతాకదంబ ప్రకాశములో లోకము తగిన చేయూత సీయగల దను నమ్మికతోడనే, గ్రంథమండలి ఈ కార్యక్రమము నవలంబించినది.

తమ తొందరపనులను గూడ లెక్కింపక వెనువెంటనే మా పుస్తకములను సర్వాంగ సుందరముగా ముద్రించి యిచ్చుచున్న శ్రీ జానకిరాం ప్రెస్సువారికి మా కృతజ్ఞత దెలుపుకొనుచున్నాము.

— ప్రకాశకులు

౧ గోపికాగీత

భగవంతునియందు నిరూఢమైన సర్వాత్మభక్తి గలవారిలో మొట్ట మొదటివారు గోపికలు. గోపికలకు, శ్రీకృష్ణభగవానునికంటే వేఱు లేదు. శ్రవణ స్పర్శన దర్శనాలాప నిషేవణాదులతో భగవంతునిగూడి కాలము గడప వలయునేకాని, అట్టిది లేనిక్షణము గోపికల కొక మహాయుగముగా దుర్భర ముగా నుండెడిది. శ్రీకృష్ణభగవానుడు దూరమైన తుణము, వారి నాపాదమస్త కము దావాగ్నివలె దహించెడిది. వారిపలుకులు, చేతలు, అన్నియు, శ్రీకృష్ణ భగవత్పరాయణములే. వేదమయు డగు శ్రీకృష్ణభగవానుడు, ఉపనిషత్స్వ రూపములగు గోపాంగనలతో, అట్టి అద్భుతలీలలను గావించి, కేవల గ్రామ్య విలాసమున లోకమునకు గనిపించుచు, భక్త బృందము నుద్ధరించినాడు. ఈ చరిత్రమును శ్రీ వ్యాసభగవానుడు, శ్రీమద్భాగవతమున, పారవశ్యముతో వర్ణించినాడు. అందు దశమస్కంధమున గోవిందపరాయణలైన గోపికలు, తమ సర్వస్వ మగు శ్రీకృష్ణుడు దూరము కాగా, సహింప నేరక, దేహగేహాదికము మఱచి, కలిసి కట్టుగా శ్రీకృష్ణునిలీలను దలచి చెప్పుకొని, ముక్తకంఠముతో నాతనినే గానముచేసిరి. అదియే గోపికాగీత యని, ప్రసిద్ధమై యున్నది. ఇది అతిపవిత్రమైన ఘట్టము. సామాన్యవిచారమున నీఘట్టము, కథారూపమున స్ఫురించినను, ప్రతిపదమున మహార్థబోధకమై, సర్వశుతీసారసంగ్రహమై అనుభవమున కందును. ఇది అనుదినము అనన్యభావమున గానము చేయువారలను గోపికలకునలె శ్రీకృష్ణుడు దివ్యదర్శన మిచ్చి, పాయకుండగలడు.

ధనమానమదములతో నిండియున్నవానికి, భగవదనుగ్రహమును బడయుట కవకాశమే లేదనియు, భగవంతుడు తా ననుగ్రహింపదలచినహారి ధనమానమదముల నడగించి హరించినేయననియు, గోపికాగీత ఘట్టము పారమార్థికముగా వివరించుచున్నది.

గోప్య ఊచుః

జయతి తేధికం జన్మనా వ్రజః
శ్రయత ఇందిరా శశ్వ దత్ర హి,
దయిత ! దృశ్యతాం దిక్షు తావకా
స్త్యయి భృతానవ స్త్వాం విచిన్వతే.

౧

శరదుదాశయే సాధుజాతస
త్సరసిజోదరశ్రీముమా దృశా,
సురతనాథ ! తేజుల్కుదాసికా
వరద ! నిఘ్నుతో నేహ కిం వధః ?

౨

విషజలాశయాద్ వ్యాశరాక్షసా
ద్వర్షమారుతా ద్వైద్యతాసలాత్,

గోపిక లనిరి

ఓ ప్రియుడా ! నీవు జన్మించుటచేత, వ్రజము సర్వో
త్కర్షముగా నున్నది. ఎందువలన నన — లక్ష్మీకూడ, ఈ నంద
గోకులమునే ఆశ్రయించింది. ఈ గోపికలునూత్రము నియందే
ప్రాణము లిడుకొని అన్నిదిక్కుల నిన్నే వెదకుచున్నారు. కావున,
దర్శన మిమ్ము.

౧

ఓ సురతనాథ ! నీవు వరదుడవుకదా ? శరత్సరోవరము
నందలి సరసిజశ్రీ సప్తహరించు క్రీగంటిచూపుతో నీవు, వ్రతి
శలము నవేక్షింపక నీ దాస్యమును చేయుచున్న యీ గోపికలను
ప్రహరించి, బాధించుట వధ కాదా ?

౨

ఓ శ్రేష్ఠుడా ! విషమయమైన మడుగునుండియు, సర్ప
హుపుడైన రాక్షసునిబారినుండియు, పెద్ద గాలివాసనుండియు,

వృషమయాత్మజా ద్విశ్వతో భయా
దృషభ ! తే వయం రక్షితా ముహూః.

3

స ఖలు గోపికానందనో భవా
సఖిలదేహినా మంతరాత్మదృక్,
విఖనస్థాద్ధితో విశ్వగుప్తయే
సఖ ! ఉదేయివాన్ సాత్త్వతాం కులే.

౪

విరచితాభయం వృష్ణీధుర్య ! తే
శరణ మియుషాం సంసృతే ర్భయాత్,
కరసరోరుహం కాంత ! కామదం
శిరసి ధేహి నః శ్రీ కరగ్రహమ్.

౫

పినుగుసాటులనుండియు, దావాగ్నినుండియు, మయానురుని గారి
నుండియు, మఱి యితరములై న అనేక భయఘట్టములనుండియు
నీవు మమ్ము పలుమారులు రక్షించియే యుంటివిగదా ? 3

ఓ సఖుడా ! నీవు నిజమునకు గోపికానందనుడవు కావు.
అఖిలదేహులలో మంతరాత్మవుగా నుండువాడవు. బ్రహ్మ ప్రార్థిం
పగా, లోకములను రక్షించుటకై సాత్త్వతకులమున నుద
యించితివి. ౪

ఓ వృష్ణీవర్యా ! మనఃకాంతుడా ! కృష్ణా ! సంసారము
నకు వెఱచి శరణు పొందినవారలకు అభయ మొసగి, సమస్త
కామముల నిచ్చునట్టియు, శ్రీని చెట్టబట్టిపట్టియు, నీ కరపద్మ
మును మా శిరస్సున నుంచుము. ౫

వ్రజజనార్తిహా ! వీర ! యోషితాం
నిజజనస్మయధ్వంసచస్మిత !
భజ సభే ! భవత్కింకరీ స్స నో
దలారుహణనం చారు దర్శయ.

౬

ప్రణతదేహీనాం పాపకర్మణం
త్యజచరానుగం శ్రీనికేతనమ్,
ఫణిఫణార్పితం తే సదాయుజం
కృణు కుచేషు నః కృంధి హృచ్చయమ్.
మధురయా గిరా వల్లువాక్యయా
బుధమనోజ్ఞయా పుష్కరేక్షణ !
విధిశక్తి రిమా వీర ! ముహూర్తే
రథరథేధునా న్యాయయన్వ నః.

౭

౮

ఓ సఖుడా ! నీవు వీరాధిపీరుడవు. నిజజనుల గర్వమును
సవ్యతోడనే హరించువాడవు. వ్రజనానుల ఆ ర్తిని బోగొట్టు
వాడవు. కావున, నీ సేవికలమైన మాదగ్గఱకు రమ్ము. చక్కని
నీ ముఖారవిందము నీ గోషికలకు జూపుము.

౬

ప్రణతులగునారల పాపముల నడంచునదియు, శ్రీకి
నానాన మైనదియు, గోవులనెట్ల నడచినచ్చునదియు, కాళియుని
పడగలపై నెలుపబడినదియు, నగు నీ పాదారవిందమును, మా
కుచములపై విడి, మా హృదయవ్యధను తొలగింపుము.

౭

ఓ పుండరీకాక్ష ! బుధులమనస్సులను హరించి, చమ
తార్దములైన వాక్యములతో మధురమధురమైన నీపలుకులకు
మోహపడి సర్వాత్మనా నీయాజ్ఞావ ర్తినులమైన, ఈ మమ్ము అధ
రామృతముతో దృప్తిపఱుపుము.

౮

తవ కథామృతం తప్తజీవనం
కవిభి రీడితం కల్మషాపహమ్,
శ్రవణమంగళం శ్రీమ దాతతం
భువి గృణంతి యే భూరిదా జనాః.

ప్రహసితం ప్రియ ! ప్రేమవీక్షితం
విహారణం చ తే ధ్యానమంగళమ్,
రహసి సంవిదో యా హృదిస్పృశః
కుహక ! నో మనః క్షోభయంతి హి.

చలసి య ద్రవజా చ్ఛారయన్ పశూన్
నలినసుందరం నాథ ! తే పదమ్,
శిలత్పణాంకురైః సీదతీతి నః
కలిలతాం మనః కాంత ! గచ్ఛతి.

౧౦

౧౧

నీకథామృతము తాపత్రయతప్తు లగువారలకు జీవ
సము గలిగించునది. మహాకవులు దానినే కీర్తించుచుందురు.
సమస్త కల్మషములను హరించునది. వీనులకు విందులు గూర్చు
నది. అతివిస్తారమై, శ్రీమంత మైనది. భూలోకమున నద్దానిని
గీర్తించువారు, బహుసుకృతులు సుమా !

ఓ ప్రియుడా ! నీచిటునవ్వు, ప్రేమపూరితమైన చూపు,
విహారము, హృదయమున నదుకు నర్మకీడలు, ఓ కపటవర్తనుడా!
మా మనస్సును చాల క్షోభపెట్టుచున్నవి.

ఓ మనఃకాంతుడా ! నీవు ఆవులను దోలుకొని, ప్రజ
ములోనుండి బయలుదేరిగానే నలినసుందరమైన నీచిన్నియడుగు,
తాళ్లు, ముండ్లు, తృణములు మున్నగువాని వలన, కంది, ఎంత
బాధపడునో యని మా మనస్సు ఊరక వ్యధ పడెడిది.

౧౦

౧౧

దినపరిక్షయే నీలకుంతలై
 ర్వనరుహాననం బిభ్ర దావృతమ్,
 ఘనరజస్వలం దర్శయన్ ముహూ
 ర్మనసి నః స్మరం వీర ! యచ్ఛసి.

౧౨

ప్రణతకామదం పద్మజార్చితం
 ధరణిమండనం ధ్యేయ మాపది,
 చరణపంకజం శంతమం చ తే
 రమణ ! నః స్తనే ష్పర్పయాధిహాన్ !

౧౩

సురతవర్ధనం శోకనాశనం
 స్వరితవేణునా సుష్టు చుంబితమ్,
 ఇతరరాగవిస్మరణం నృణాం
 వితర వీర ! న స్తేఽధరామృతమ్.

౧౪

ఓకృష్ణా! సాయంకాలమున నల్లని ముంగురులు క్రమ్మకొని గో
 ధూళితోనిండియుండు, నీవదనారవిందము మాటిమాటికిజూపుచు,
 మా మనస్సులయం దడగని మదనతాపమును గూర్చుచున్నావు.

నీ చరణపంకజము శరణ మనినవారల కెల్లకోరికలను
 ఇచ్చును. బ్రహ్మదేవుడు దానినే అనవరతము పూజించుచుం
 డును. ఈ భూమికి అది అలంకారమైనది. ఆపదలు సంభవించి
 నపుడు ధ్యానించిన, అది సకలక్షేమములను సమకూర్చునుగదా !
 ఓ రమణుడా ! అద్దానిని నీవు మా మనోవ్యధ లడగునట్లు మా
 స్తనములయం దర్పింపుము.

౧౫

సురతవర్ధనము, శోకనాశనము మొరయింపబడు వేణువుచే
 పరిచుంబితము, మానవుల కితరరాగ విస్మరణము నగు నీ అధ
 రామృతమును మాకు దయచేయుము.

౧౬

అటటి య ద్భవా సహ్ని కాననం
త్రుటి యుగాయతే త్వా మపశ్యతామ్,
కుటిలకుంతలం శ్రీముఖం చ తే
జడ ఉదీక్షతాం పక్ష్యకృ ద్దృశామ్.

౧౫

పతిసుతాన్వయభ్రాతృబాంధనా
సతివిలంఘ్య తే హ్యచ్యుతాగతాః,
గతివిద స్తవోద్గీతమోహితాః
కితవ! యోషితః క స్త్యజేన్నితి?

౧౬

రహసి సంవిదం హృచ్చయోదయం
ప్రహసితాననం ప్రేమవీక్షణమ్,
బృహదుర శ్శియో ధామ వీక్ష్య తే
ముహూ రతిస్పృహ ముహ్యతే మనః.

౧౭

పగటివేళ నీవు అడవులకు బోయి, మా కన్నుల కగపడక
ముందు క్షణకాలమే మాకొక యుగముగా దోచెడిది. కుటిల
కుంతలమై మనోహరమైన నీ శ్రీముఖమును జూచు మా కన్ను
కు తెప్పలు సృష్టించి, బ్రహ్మ వట్టి తెలివితక్కువనాడై నాడు. ౧౫

భర్తలను, అత్తమామలను, కొడుకులను, కూతులను,
సంప గోడి వదలివైచి, నీ శరణ మని నీవే కావలెనని, నీ గీతము
చే మోహితలమై ఇటు వచ్చితిమి. ఓ ధూర్తుడా! ఎవడైన
గతిరేవేళ, కావలెనని నచ్చిన స్త్రీల నుపేక్షించునా? ౧౬

నీ సర్వక్రీడయు, నీ చిలునవ్వు, నీ ప్రేమవీక్షణము, శ్రీ
ముఖమైన నీ విశాలనక్షస్థలమును జూచి, మాటిమాటికి దీటుని
గోరిపొడముచున్నది. మామనస్సు మోహమునమునుగుచున్నది.

వ్రజవనౌకసాం వ్యక్తి రంగ ! తే
 వృజినహం త్ర్యలం విశ్వమంగళమ్,
 త్యజ మనాక్ష న స్వత్స్మృహత్మనాం
 స్వజనహృద్రుజాం యన్నిషూదనమ్.

౧౮

య త్తే సుజాతచరణాంబురుహం స్తనేషు
 భీతాః శనైః ప్రియ ! దధీమహి కర్కశేషు,
 తేనాటవీ మటసి త ద్వ్యధతే న కింస్వి
 త్కూర్పాదిభి ర్భమతి ధీ ర్భవదాయుషాం నః.

౧౯

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే దశమస్కంధే గోపికాగీతం నామ
 ఏకత్రింశోధ్యాయః.

సమ స్తకేశహరము, విశ్వమంగళప్రదము, స్వజనహృద్రోగ
 హరము నగు నీ సాక్షాత్కారమును త్వద్గతాత్ములమగు మా
 వ్రజవనవాసుల కందఱును అనుగ్రహింపుము.

౧౮

ఓ ప్రియుడా ! అతిసుకుమారమైన నీ చరణారవిందమును
 కర్కశములై న మా స్తనములయందు, అతిభీతలమై మెల్ల
 మెల్లగా నిడుకొందుము. అట్టి ఆ పదముతో నీవు, అడవులలో
 సంచరించుచుంటివి. ఎచ్చట ఏ కఠిన పాపాణ కంటక తరు లతా
 గుల్మదికములకు కంది, బాధపడుదువో యని మా మనస్సు
 ఊరక వ్యధ పడుచున్నదిసుమా !

౧౯

ఇది శ్రీమద్భాగవతము దశమస్కంధమున గోపికాగీత మను
 ముప్పదియొకటవ యధ్యాయము.

౨ భ్రమరగీత

పరమ భాగవతరత్నములగు గోపికల నిరూఢ భక్త్యతిశయ నైభవమును
దెలుపు ఘట్టములలో భ్రమరగీత యొకటి. ఇది అన్యోపదేశ విధానమున
నున్నది. గోపికల వృత్తాంతము నరసి రమ్మని శ్రీకృష్ణుడు పంపగా, ఉద్ధవుడు
నందగోకులమునకు వచ్చెను. తెల్లవారుసరికి నందుని యింటిముంగిట రథమును
జూచి, శ్రీకృష్ణుని యెడబాటు కలిగించుటకు మఱొక యుత్పాతము వచ్చె
నని గోపికలు తొలుదొలుత మిక్కిలి భయమున కంపించిపోయిరి. క్రమముగా
వారందఱు ఉద్ధవునిదగ్గఱకు జేరిరి. తమ మనఃప్రియుడగు శ్రీకృష్ణుడు తమకే
పంపిన దూతయని తెలిసికొనిన పిమ్మట వారు ఉద్ధవుని తమవానినిగా గౌర
వించి, శ్రీకృష్ణునితో గలిసి తా మనుభవించిన అనుభవములను, సొందిన మహా
నిర్వృతిని ఆరాసలీలా మహోత్సవములను వర్ణించి వర్ణించి, చెప్పి చెప్పి, ప్రస్తు
తము శ్రీకృష్ణుని యెడబాటుతో తాముపడు బాధను ఉద్ధవునకు దెలియబఱుక
మొదలిడిరి. భ్రమరగీత బాహ్యమునకు అన్యోపదేశమున శ్రీకృష్ణుని అశూయతో
నిందించుచున్నట్లు కనబడినను, అంతరమున మహోదాతమైన అభిప్రాయ
ముతో ఉత్తమ భక్తిరస నిర్భరమై యున్నది.

శ్రీ శుక ఉవాచ

తం వీక్ష్య కృష్ణానుచరం వ్రజస్త్రియః
 ప్రలంబబాహుం నవకంజలోచనమ్,
 వీతాంబరం పుష్కరమాలినం లస
 న్ముఖారవిందం పరిమృష్టకుండలమ్.
 శుచిస్మితః కోఽయ మపీచ్యదర్శనః
 కులశ్చ కస్యాచ్యుతవేషభూషణః,
 ఇతీవ సర్వాః పరివప్ర రుత్సుకా
 స్త ముత్తమశ్లోకపదాంబుజాశ్రయమ్.
 తం ప్రశ్రయేణావనతా స్ససత్కృతం
 సప్రీడహాసేక్షణసూన్యతాదిభిః,
 రహా స్యపృచ్ఛ న్నుపవిష్ట మాసనే
 విజాయ సందేశహరం రమాపతేః.

శ్రీ శుకుడు చెప్పెను

అజానుబాహువు, నవపద్మలోచనుడు, వీతాంబరుడు, పద్మ
 మాలాలంకృతుడు, సుందర ముఖారవిందుడు, మణికుండలాలంకృ
 తుడు శ్రీకృష్ణసఖుడు నగు నయ్యుద్ధవుని జూచి, వ్రజాంగినలు—

చూడ ముచ్చట గొలుపుచున్నవాడు. ఈత డెవడో? ఎందుండి వచ్చినాడో? ఎవరివాడో? అచ్చగా శ్రీకృష్ణుని వేష
 భూషణములతో నున్నవాడునుమా! అని ఉత్సుకలై ఉత్తమ
 శ్లోక పదాంబుజాశ్రయు డగు నయ్యుద్ధవునిచుట్టును మూగిరి. ౨

శ్రీకృష్ణసందేశహరుడగు నయ్యుద్ధవుని విసయమున మ్రొక్కి
 సప్రీడ హాసేక్షణ సూన్యతాదులతో గారవించి, ఏకాంతమున
 శుభాసనమున గూర్చుండబెట్టి, గోపికలు వాని నిట్లని యడిగిరి. ౩

జానీమ స్త్వాం యదుపతేః పార్షదం సముపాగతమ్,
భరతేహ ప్రేషితః పిత్రో ర్భవాన్ ప్రియచిక్షర్షయా.

౪

అన్యథా గోవ్రజే తస్య స్మరణీయం న చక్షుహే,
న్నేహనుబంధో బంధూనాం మునే రపి సుదుస్త్వజః.

౫

అన్యే స్వర్థకృతా మైత్రీ యాన దర్థవిడంబనా,
పుంభిః స్త్రీషు కృతా యద్వత్ సుమనస్స్వివ షట్పదైః.

౬

నిస్స్వం త్యజంతి గణికా, అకల్యం నృపతిం ప్రజాః,
అధీతవిద్యా ఆచార్య, మృత్విజో దత్తదక్షిణమ్.

౭

ఓయీ! నీవు యదుపతి సేవకుడవు. మా భర్తయగు
శ్రీకృష్ణుడు, తన తలిదండ్రులకు సంతసము గూర్చవలె నని,
పంపగా నీ విచ్చటికి వచ్చితి వని మే మెఱుగుదుము.

౪

పద్య అట్లు గాకున్న ఆ శ్రీకృష్ణున కీ నందగోకులములో స్మరింప
లంక దగినది యేమున్నది? బంధువులపై గల స్నేహనుబంధము ముని
యైనవానికి గూడ విడువరానిదిగదా?

౫

దో? పురుషులు స్త్రీలపై వలెను, తుమ్మెదలు పూవులపై
వేప వలెను, బంధువులుకాని వారలపై గావింపబడు స్నేహము,
త్రిమ స్వార్థము ననుసరించి కృత్రిమమై యుండును.

౬

మృకి ధనము గోలుపోయినవానిని వేశ్యలును; అసమర్థుడగు
ముస ప్రభువును ప్రజలును; చదువు ముగిసినవెనుక ఆచార్యుని శిష్యు
రి. ౩ లును; దక్షిణ లిచ్చివేసినవెనుక యజమానుని ఋత్విక్కులు;

౭

ఖగా వీతఫలం వృక్షం, భుక్త్వా చాతిథయో గృహమ్,
దగ్ధం మృగా స్తథారణ్యం, జారో భుక్త్వా రతాం స్త్రియమ్. ౮

శ్రీ శుక ఉవాచ

ఇతి గోప్యో హి గోవిందగతవాక్కాయమానసాః,
కృష్ణదూతే వ్రజం యాతే ఉద్ధవే త్వక్తలాకికాః. ౯

గాయంత్యః ప్రియకర్మాణి రుదంత్యశ్చ గతప్రియః,
తస్య సంస్మృత్య సంస్మృత్య యాని కేశోరబాల్యయోః. ౧౦

కాచి న్మధుకరం దృష్ట్వా ధ్యాయంతీ కృష్ణసంగమమ్,
ప్రియప్రస్థాపితం దూతం కల్పయిత్వేద మబ్రవీత్. ౧౧

పండ్లయిపోయినవెనుక వృక్షమును, పక్షులును; భుజించిన
వెనుక గృహమును, అతిథులును; తగులబడిపోయిన అరణ్య
మును మృగములును; అనుభవించినవెనుక తన్ను గోరిన స్త్రీ
జారుడును; వదలివేయుట ప్రసద్ధమేకదా? ౧౨

శ్రీ శుకుడు చెప్పెను

కృష్ణదూతయై ఉద్ధవుడు గోకులమునకు వెళ్ళగా, గోవి
లిట్లు గోవిందగత వాక్కాయ మానసలై లాకికీయల నెల్ల
వదలివై చి. ౧౩

ప్రియుడగు శ్రీకృష్ణుడు కేశోర బాలావస్థలయందు చేసిన
పనులను ఊరక స్మరించి స్మరించి, చెప్పికొని, సిగ్గుపడిచి పెద్దగా
విలపింపసాగిరి. ౧౪

ఒక గోపిక, అపు డొకతుమ్మెదను చూచి, కృష్ణునితోడి
సంగమమును గోరుచు, స్వప్రియుడగు శ్రీకృష్ణునిచే దూతగా
పంపబడిన ఉద్ధవు నుద్దేశించి, ఇట్లనెను. ౧౫

గోపికోవాచ

మధుప ! కితవబంధో ! మా స్పృశాంఘ్రిం సపత్న్యః

కుచవిలులితమాలాకుంకుమశ్మశ్రుభి ర్నః,

వహతు మధుపతి స్తన్నానిసీనాం ప్రసాదం

యదుసదసి విడంబం యస్య దూత స్త్వ మీదృక్.

౧౨

సకృ దధరసుధాం స్వాం మోహినీం పాయయిత్వా

సుమనస ఇవ సద్య స్తత్యజేఽస్మాక్ భవాదృక్,

పరిచరతి కథం తత్పాదపద్మం ను పద్మా ?

అపి బత హృతచేతా హ్యుత్తమశ్లోకజల్పైః ?

౧౩

కి మిహ బహు షడంఘ్రే ! గాయసి త్వం యదూనా

మధిపతి మగృహాణా మగ్రతో నః పురాణమ్ ?

ఓ భ్రమరా ! నీవు వట్టి వంచకుని మిత్రుడవు. సపత్నీ కుచ విలువిత మాలా కుంకుమములతో నైవేదిక యీ మీసలతో మా పాదములను ముట్టుకొనకుము. మధురాపతి యగు శ్రీకృష్ణుడు, ఆ నాగరికస్త్రీల అనుగ్రహమునే పడయునుగాక ! తద్వారా యదుసభలో కలుగు అపహాస్యములను ఆతడే పొందునుగాక ! నీవు అట్టివానికేగదా యిట్లు దూత వై తివి ? ౧౨

మోహపెట్టి మాయలమచ్చలు చల్లు తన యధరసుధారసము నొకసారి త్రావనిచ్చి నీవు పూవులనువలె, ఆతడు మమ్ము వదలివై చినాడు. అట్టి ఆతని పాదపద్మమును లక్ష్మీదేవి యెట్లు నేవించుచున్నదో ? బహుశః ఆతని ఆ గొప్పమాటలకు మోసపడి, లోబడిపోయినది కాబోలు ? ౧౩

ఓ షట్పదమా ! అశరణలమైయున్న మాయెదుట ఊరక ఆతని పురాణమును గానము చెసెదవేల ? చాలును. ఇది మాకు

విజయసఖసఖనాం గీయతాం తత్ప్రసంగః
క్షుణ్ణితకుచరుజ స్తే కల్పయం తీష్ఠ మిష్టాః.

౧౪

దివి భువి చ రసాయాం కాః స్త్రియ స్తద్దురాపాః
కపట రుచిర హాస భూవిజృంభస్య యాః స్యుః,
చరణరజ ఉపాస్తే యస్య భూతి ర్వయం కా
హ్యాపిచ కృపణపక్షే హ్యుత్తమశ్లోకశబ్దః ?

౧౫

విస్మజ శీరసి పాదం వే ద్యహం చాటుకారై
రనునయనిదుష స్తేభ్యేత్య చాత్యై ర్ముకుందాత్,
స్వకృత క్షహ విస్మష్టాపత్యపత్యన్యలోకా
వ్యస్మజ దకృతచేతాః కిం ను సంధేయ మస్మిక్ ?

౧౬

దేలియనిది గాదు. పొమ్ము. ఆ విజయసఖ సఖుని స్త్రీలయెదుట
మధురతో గానము చేయుము. వారు తమ హృదయవ్యధలు
తొలగి, నీకు కావలసిన దేదియేని యిత్తురు.

౧౭

ద్యులోకమునగాని, భూలోకమునగాని, ఏస్త్రీ లాతనికి
పొందరానివారు ? మోసపు నవ్వులు, పలుకులు, భూభంగములు,
ఆతని సొమ్ములే గదా ? సాక్షాత్తు శ్రీదేవియే ఆతని చరణరజ
మును సేనించుచుండ, ఇక మే మాతనిదృష్టిలో నెనరము ? కృపణ
పక్షమున నీ ఉత్తమశ్లోక శబ్దము సైతము బాగుగానున్నది. ౧౫

అట్లు ఊరక తలపై నడంగు లిడుకొనెద వేల ? మానుము.
ముకుందుని దగ్గరనుండి సందేశవాక్యములను గొనివచ్చి, ఆను
నయకోవిదుడవై, చాటుకత్తులను బలుకు నీవిషయమంతయు మే
మెఱుగుదుము. తనకే సంతానమును, భర్తలను, ఇతరలోకము
లను, పమ స్తమును వదలుకొనిన మమ్ము కృతఘ్నుడై వదలి
వైచిన ఆతని కింక కూర్చవలసిన దేమున్నది ?

౧౬

మృగయు రివ కపీంద్రం నివ్యధే లుబ్ధధర్మా,
 ప్రీయ మకృత నిరూపాం ప్రీజితః కామయానామ్,
 బలి మసి బలి మత్వానేష్యయ ద్ధాన్యంక్షవ ద్య
 స్త దల మసితసఖై ర్దుస్యజ స్తత్కథార్థః.

౧౭

యదనుచరితలీలాకర్ణ పీయామవిప్ర

ట్సుకృదదనవిధూతదద్వంద్వధర్మా విసప్తాః,
 సపది గృహకుటుంబం దీన ముత్సృజ్య దీన
 బహవ ఇవ నిహంగా భిక్షుచర్యాం చరంతి.

౧౮

వయ మృత మివ జహ్మవ్యాప్తతం శ్రేద్ధధానాః
 కులికరుత మివాజ్ఞాః కృష్ణవధో హరిణ్యాః,
 నదృశిమ సకృ దేత తన్నభిస్పర్శతీవ
 స్మరరుజ ఉపమంత్రీక ! భణ్యతా మన్యవార్తా.

౧౯

అతడు లుబ్ధర్ముడై, వేటకాడువలె, నానరేంద్రుని వధిం
 చెను. తన్ను గామించి వచ్చిన ప్రీతి ప్రీజిత్తుడై విరూప నొన
 రించినై చెను. అతనివలన బలిని గొని, బలిచక్రర్తిని, కాకివలె,
 బంధించినై చెను. కావున ఆసల్లనివానితో డెలిమి మాకికచాలును.
 అతని కథార్థము విడువరానిదిసుమా !

౧౭

అతని కథామృతమున నొక్క-బిందువును కర్ణ పుటములతో
 నొక్క-మాటు చవిజూడ బొల్పడినమాత్రమున ద్వంద్వ ధర్మము
 లను విడనాడి, గృహములను దీనమైన కుటుంబమును విడిచి
 వైచి, పలువురు నిహంగములువలె భిక్షుచర్య నాచరింతురు. ౧౮

ఓయీ దూతుడా ! వేటకాని సంగీతధ్వనిని నమ్మి, లేళ్ళు
 వలె, మే మా కృష్ణునిమాటలను నిజమని నమ్మి, సఖిస్పర్శముతో

ప్రియసఖ! పునరాగాః ప్రేయసా ప్రేషితః కిం
వరయ కి మనురుంధే మానసియోఽసి మేంగ!
నయసి కథ మిహాస్మాక్ మస్త్యజద్వంద్వపార్శ్వం
సతత మురసి సామ్య! శ్రీవధూ సాక మాస్తే.

అథోద్ధ
సాంత్య

అహో

వాసు

ధ్యాన

శ్రేయ

భగవ

భక్తిః

అపి బల మధుపుర్యా మార్యపుత్రోఽధునాస్తే
స్మరతి స పితృగౌహా సామ్య! బంధూంశ్చ గోపా?
క్వచి దపి స కథా నః కింకరీణాం గృణీతే
భుజ మగరుసుగంధిం మూర్ధ్నిధాన్య త్కదా ను?

చెప్పరాని స్మరవ్యధలపా లై తిమి. కావున మా కీ ప్రసంగమ
వలదు. చాలించి మఱొక టెదేని చెప్పము.

ఓయీ! శ్రీకృష్ణునిచే పంపబడి మరల వచ్చుచున్నావా
యేమి? అయిన సంతోషమే. నేను నిన్నిదే గౌరవించుచున్నాను
వదలుకొనలేని మిథునీభావమున మునిగి యున్న ఆ శ్రీకృష్ణు
దగ్గఱకు మ మ్మిచ్చటినుండి కొనిపోదువా యేమి? ఆత
ఱొమ్మునందే అసపాయనియై లక్ష్మీదేవి నివసించుచున్నదిగదా

ర్మనలా

యించ

1

నుడి!

భగవా

ఓ బుద్ధిమంతుడా! ఇప్పుడు శ్రీకృష్ణుడు మధుపురిలో
నివసించుచున్నాడుగదా! ఎన్నడేని ఆతడు పితృకులములను
గోపాలురను, స్మరించునా? తన చరణసేవికలమైన మ మ్మెప్పు
డేని స్మరించునా? అగరుగంధముతో పరిమళించు నాతని భుజ
మును మా మస్తకముపై నెప్పు డిడునోగదా?

యము

పుణ్యో

శ్రీకృష్ణ

త్తమః

శ్రీ శుక ఉవాచ

అథోద్ధవో నిశ మ్మైవం కృష్ణదర్శనలాలసాః,
సాంత్యయన్ ప్రియసందేశై ర్గోపీ రిద మభాషత.

౨౨

ఉద్ధవ ఉవాచ

అహో! యూయం స్మ పూర్ణార్థా, భవత్యో లోకపూజితాః,
వాసుదేవే భగవతి యాసా మత్యర్చితం మనః.

౨౩

ధ్యాన వ్రత తపో హోమ జప స్వాధ్యాయ సంయమైః,
శ్రేయోవిధిభి రన్యైశ్చ కృష్ణే భక్తి ర్హి సాధ్యతే.

౨౪

భగవ త్యుత్తమశ్లోకే భవతీభి రనుత్తమా,

భక్తిః ప్రవర్తితా దిప్త్యా మునీనా మపి దుర్లభా.

౨౫

శ్రీ శుకుడు చెప్పెను 10760

అనంతరము ఉద్ధవుడు, అది యంతయు విని, కృష్ణసంగ
ర్శనలాలసలై న గోపికలను, ప్రియుని సందేశవాక్యములతో సనుస
యించుచు నిట్లు పలికెను.

294.592 ౨౨

1-25

ఉద్ధవు డనెను

LAK

అహో గోపికలారా! మీరు సర్వభావమున పూర్ణార్థులు
నుడి! ఎల్లలోకములకును మీరు పూజ్యులునుడి! శ్రీ వాసుదేవ
భగవానునియందు మీమనస్సిట్లు అత్యంతము నిహితయైయున్నది.

ధ్యానము, వ్రతము, తపము, హోమము, జపము, స్వాధ్యాయము,
సంయమము, మున్నగువానివలనను, మఱి యితరములై న
పుణ్యవిధానములవలనను, శ్రీకృష్ణునియందు భక్తి సాధ్యపడును.

కాని అవన్నియును లేకుండగనే మీరు ఉత్తమశ్లోకుడైన
శ్రీకృష్ణభగవానునియందు మునులకును దుర్లభమైన ఉత్తమో
త్తమమైన నిరూఢభక్తిని గావింప గలిగితిరి.

౨౫

దిష్ట్యా పుత్రా పతీ దేహా స్వజనం చ గృహం స్తథా,
హిత్యా వృణోత యూయం యత్ కృష్ణాఖ్యం పురుషం పరమ్.
సర్వాత్మభావోఽధిక్యతో భవతీనా మథోక్షజే,
విరహేణ మహాభాగా ! మహా న్మౌనగ్రహః కృతః. ౨౬

శ్రూయతాం ప్రియసందేశో భవతీనాం సుఖావహః,
య మాదా యాగతో భద్రా హ్యహం భర్తా రహస్కరః. ౨౭

శ్రీ భగవా నువాచ

భవతీనాం వియోగో మే న హి సర్వాత్మనా క్వచిత్,
యథా భూతాని భూతేషు ఖం వాయ్వగ్ని రలం మహీ,
తథాఽహం చ మనఃప్రాణబుద్ధీంద్రియగుణాశ్రయః. ౨౮

సుతులను, పతులను, దేహములను, స్వజనమును, గృహ
ములను వదలివైచి, మీరు భాగ్యవశమున శ్రీకృష్ణ నాముడగు
పరమపురుషు నాశ్రయించితిరి. ౨౯

అథోక్షజునియందు అత్యంతము ఏకాంతభక్తిని పొందగలిగి
తిరి. ఆహా ! ఈవిరహముచే నేనును ఎంతయు ననుగ్రహింపబడితిని

ప్రియుడగు శ్రీకృష్ణునియొద్దనుండి ప్రియమై సుఖావహ
మైన సందేశమును దూతుడనై నే నిదే కొనివచ్చితిని. తెలిపెద
మీరు వినుడు. ౩౦

శ్రీకృష్ణభగవానుడు చెప్పెను

ఓ గోపికలారా ! మీకును నాకును సర్వాత్మనా వియో
గము ఎన్నడును లేదు. ఆకాశము, వాయువు, అగ్ని, జలము,
మహి అను పంచభూతములు భూతము లొండింటియందు అన
పాయముగా నుండియుండునట్లు నేను మనః ప్రాణ బుద్ధీంద్రియ
గుణముల నాశ్రయించియే యుండును సుమా ! ౩౧

ఆత్మన్యే వాత్మనాత్మానం సృజే హ స్మ్యనుసాలయే,
ఆత్మమాయానుభావేన భూతేంద్రియగుణాత్మనా.

30

ఆత్మాజ్ఞానమయః శుద్ధో వ్యతిరిక్తోఽగుణాన్వయః,
సుషుప్తిస్వప్నజాగ్రద్భి ర్మాయావృత్తిభి రీయతే.

31

యేనేంద్రియార్థాః ధ్యాయేత మృషా స్వప్నవ దుత్థితః,
తం నిరుంధ్యా దింద్రియాణి వినిద్రః ప్రత్యపద్యత.

32

ఏతదంత ససమామ్నాయో యోగ సాంఖ్యో మనీషిణామ్,
త్యాగ స్తపో దమ సత్త్వం సముద్రాంతా ఇవాపగాః.

33

భూతేంద్రియ గుణా తక్మైన ఆ తమాయానుభావముచే నేను
జ్ఞానాచేత నన్ను సృజించుకొందును. పాలింతును. నశింపజేయుదును.

ఆత్మ, గుణములతో నన్వయింపదు. కావున శుద్ధము.

జ్ఞానమయము కావున వ్యతిరిక్తము. అయినను, మాయావృత్తు

లైన సుషుప్తి స్వప్నజాగ్ర దభిమానులగు విశ్వ తేజస ప్రాజ్ఞ

యాపములతో ప్రతీయమాన మగును.

30

నిదురించి మేలుకొనినవాడు, స్వప్నదృష్ట పదార్థములను

అసత్యము లనియే తలపోయునట్లు, జీవుడు, ప్రకృతిపరిణామమైన

మనస్సుచేత, లేనివే యైన శబ్దాదీంద్రియార్థములను తా ననుభ

వించినట్లు, తలపోయుచు, ఆ మనస్సుద్వారా బాహ్యేంద్రియ

ములను పొందుచున్నాడు. కావున జాగరూకుడై ఆ మనస్సును

అరికట్టవలెను.

31

సదుల కన్నిటికిని సముద్రము అవధి యైనట్లు, ఈ మనో

రొధమే, వేదమునకును, యోగమునకును, సాంఖ్యమునకును,

త్యాగమునకును, తపస్సునకును, దమమునకును, నిక్కువముగా

అవధిసుమా!

33

య త్వహం భవతీనాం వై దూరే వర్తే ప్రియో నృణామ్,
మనస స్సన్నికర్షారం మదనుధ్యానకామ్యయా. 3౪

యథా దూరచరే ప్రేష్టే మన ఆవిశ్య వర్తతే,
స్త్రీణాం చ న తథా చేత స్సన్నికృష్టేఽక్షిగోచరే. 3౫

మయ్యావేశ్య మనః కృతస్నం విముక్తాశేషవృత్తయః,
అనుస్మరంత్యో మాం నిత్య మచిరా న్మా ముపైష్యథ. 3౬

యా మయా క్రీడతా రాత్ర్యాం వనేఽస్మిన్ వ్రజ ఆస్థితాః,
అలబ్ధసారాః కల్యాణ్యో మాపు ర్మద్యీర్యచింతయా. 3౭

మీ కత్యంతము ప్రియుడనై న నేను, మీచూపుల కతి
దూరమున నుంటి నన, నా ధ్యానమునం దాసక్తి బాంధవ్య,
అత్యంతము మీ మనస్సు నన్ను సమీపించి యుండుటకొఱకే
గాని, వేఱొండు గాదు. 3౪

స్త్రీలకు, దూరమునం దున్న ప్రియతమునిపై నావేశించి
యన్నట్లుగా, మనస్సు, సమీపమున నుండి కంటికి కనబడుచున్న
ప్పుడు, ఉండదు. 3౫

కావున, ఇతరవృత్తుల నెల్ల విడిచి, సంపూర్ణముగా
నాయందే మనస్సును లగ్నము గావించి, నిత్యము నన్నే స్మరిం
చుచు, మీరు అచిరకాలముననే నన్నే పొందగలరు. 3౬

ఓ కల్యాణలూరా! నేను క్రీడించుచున్న ఆరాత్రి, భర్త
లచే నిరోధింపబడి, రాసోత్సవసుఖమును పొందనేరక, వ్రజము
నందే నిలిచిపోయిన గోపికలు, నాయనుభావమును స్మరించి
నన్నే పొందిరిగదా! 3౭

శ్రీ శుక ఉవాచ

ఏవం ప్రియతమాదేశ మాకర్ణ్య వ్రజయోషితః,
తా ఊచు రుద్ధవం ప్రీతా త్తత్సందేశాగతస్మృతీః.

3౮

గోప్య ఊచుః

దిష్ట్యాఽహితో హతః కంసో యదూగాం సానుగోఽఘక్రౌత్,
దిష్ట్యాపై రభసర్వార్థైః కుశల్యాస్తేఽచ్యుతోఽధునా ?

3౯

కచ్చి ద్గదాగ్రజం సౌమ్యః కరోతి పురయోషితామ్,
ప్రీతిం న స్నిగ్ధసప్రీడహసోదారేక్షణార్చితః ?

౪౦

కథం రతివిశేషజ్ఞః ప్రియశ్చ పురయోషితామ్,
నానుబధ్యేత తద్వాక్యై ర్విభ్రమై శ్చానుభాజితః ?

౪౧

శ్రీకుశుడు చెప్పెను

ఇట్లు ప్రియతముని సందేశమును విని గోపికలు, ప్రీతిపడి,
తత్సందేశవాక్యములచే నొడలు దెలిసి స్వస్థలై ఉద్ధవున కిట్లనిరి.

యదుకుల కంటకుడగు కంసుడు దైవానుగ్రహమున
నిహతుడగుటతో సర్వార్థములను బడయ నేరిచిన ఆపులతో,
అచ్యుతు డిప్పుడు కుశలముగా నున్నాడుగదా ?

3౯

సిగ్గుతో ముసిముసి నవ్వులతో, ఉదారములై న వాలు
చూపుల కగ్గమై, ఇపుడు గదాగ్రజుడు, మాకుగావింపవలసిన సంప్రీ
తిని మధురాపురాంగలకు లెస్సగా గావించుచున్నాడు గదా ?

౪౦

రతివిశేషజ్ఞుడై, మధురాపురాంగనలకు ప్రియుడైన ఆ
శ్రీకృష్ణుడు, వారల విలాసములకును, తీపిపలుకులకును కఱగి,
వారలయందే ఎట్లు ఆసక్తుడు కాడు ?

• ౪౧

అపి స్మరతి న స్సాధో ! గోవిందః ప్రస్తుతే క్వచిత్,
గోష్ఠీమధ్యే పురస్త్రీణాం గ్రామ్యా సైన్వరకథాంతరే ? ౪౨

తాః కిం నిశాః స్మరతి యాసు తథా ప్రియాభి
ర్బృందావనే కుముదకున్దశశాంకరమ్యే,
రేమే క్వణచ్చరణనూపురరాసగోష్ఠ్యా
మస్మాభి రీడితమనోజ్ఞకథః కదాచిత్ ? ౪౩

అప్యేష్యతీహ దాశార్హ స్తపాః స్వకృతయా శుచా,
సంజీవయంస్తు నో గాత్రై ర్యథేన్ద్రో వన మంబుదైః ? ౪౪
కస్మాత్ కృష్ణ ! ఇహాయాతి ప్రాప్తరాజ్యో హతాహితః,
నరేంద్రకన్యా ఉద్వాహ్యా ప్రీత స్సర్వసుహృద్వృతః. ౪౫

ఓ మహానుభావా ! నిజము చెప్పుము. ఆ గోవిందుడు,
పురస్త్రీలతో గోష్ఠులలో ఎన్నడేని పల్లెటూరి పామరస్త్రీల
మగు మా విషయమును స్మరించునా ? ౪౨

కుముదములతో కుందములతో చంద్రునితో రమ్యమైన
బృందావనమునందు ప్రియురాండ్రమగు మేము తనకథలు గానము
చేయుచుండగా కాలియందెల్ల చప్పుళ్లతో మాఱు మ్రోగు
చున్న రాసగోష్ఠియందు రమించిన ఆరాత్రుల నెన్నడైన నా
గోవిందుడు స్మరించుచుండునా ? ఆ దాశార్హ డెన్నడైన నిచ్చ
టికి వచ్చునా ? ౪౩

తాను కలుగజేసిన దుఃఖముతో కుమిలి ఉడికిపోవుచున్న
మమ్ము ఇంద్రుడు మేఘములతో అరణ్యమునువలె చల్లని తన
యవయవములతో జీవింపజేయునా ? ౪౪

ఇసీ ! ఆకృష్ణు డిచ్చటి కేల వచ్చును ? శత్రువులను
వధించి నిష్కంఠక్రమైన రాజ్యమును సంపాదించి నరేంద్రకన్య

కి మస్మాభి ర్వనాకోభి రన్యాభి ర్వా మహాత్మనః,
శ్రీపతే రాప్తకామస్య క్రియతేఽర్థః కృతాత్మనః ?

౪౬

పరం సౌఖ్యం హి నై రాశ్యం స్వైరిణీ ప్రాహ పింగళా,
తజ్జానతీనాం నః కృష్ణే తథాప్యాశా దురత్యయా.

౪౭

క ఉత్సహేత సంత్యక్తు ముత్తమశ్లోకసంవిదమ్ ?

అనిచ్ఛతోఽసి యస్య శ్రీ రంగా న్న చ్యవతే క్వచిత్ !

౪౮

సరిచ్ఛైలవనోద్దేశా గావో వేణురవా ఇమే,

సంకర్షణసహాయేన కృష్ణే నాచరితాః ప్రభో !

౪౯

లను పెండ్లియాడి ఆప్తమిత్రవృత్తుడై సంతోషముతో సుఖించు
చున్నవాడుగదా !

౫౦

సాక్షాత్ లక్ష్మీపతియు ఆప్తకాముడు కృతాత్ముడు నగు
శ్రీకృష్ణునకు వనచరుల మగు మాతోగాని, మఱి మావంటి
యితరస్త్రీలతోగాని యేమి పని ?

౫౧

స్వైరిణీ యగు పింగళ చెప్పినట్లు నై రాశ్యము అత్యం
తము సుఖము అని బాగుగా డెలిసియే యుండియు, మాకు
శ్రీకృష్ణునిపై వదలివేయరాని యాశ పొడమినది.

౫౨

ఉత్తమశ్లోకుడగు నాతనితోడి ఏకాంత క్రీడావృత్తాంతము
నెవడు విడువ నుత్సహించును ? ఇష్టపడకపోయినను, ఆతని శరీ
రమునుండి విడివడి లక్ష్మీ పోనేరకున్నదిగదా !

౫౩

ఈ నదులు, కొండలు, అటవీప్రదేశములు, ఆవులు, వేణు
రవములు, ఇవన్నియు, సంకర్షణ సహాయుడగు నా శ్రీకృష్ణునిచే
అనుసేవింపబడినవి.

౫౪

పునః పునః స్మారయన్తి సందగోవసుతం బత,
శ్రీనికేతై స్తత్పదకై ర్విస్మర్తుం నై వ శక్నుమః. 20

గత్యా లలితయోదారహాసలీలావలోకనైః,
మాధ్వా గిరా హృతధియః కథం తం విస్మరామహే ? 21

హేనాథ ! హేరమానాథ ! వ్రజనాథార్తినాశన !
మగ్న ముద్ధర గోవింద ! గోకులం వృజినార్ణవాత్. 22

శ్రీ శుక ఉవాచ

తత స్తాః కృష్ణసందేశై ర్వ్యపేతవిరహజ్వరాః,
ఉద్ధవం పూజయాంచక్రుః జ్ఞాత్వాత్మాన మథోక్షజం. 23

శ్రీనికేతనము లైన ఆతని పాదారవిందముల చిహ్నములతోడి యివన్నియు మమ్ము మాటిమాటికి వీనినే స్మరింపజేయుచున్నవి. మఱచిపోద మన్నను మాకు సాధ్యము కాకున్నది.

లలితమై గంభీరమైన నడకతో, తీయని నవ్వుతో, లీలావలోకన విలాసములతో, మనోహరమైన పలుకులతో, ఆతడు, మా మనస్సులను పూర్తిగా హరించి వెచినాడు. ఇంక మే మెట్లు వానిని మఱవగలము ? 24

ఓ నాథ ! ఓ రమానాథ ! ఓ వ్రజనాథ ! ఓ ఆర్తినాశన !
ఓ గోవింద ! వృజినార్ణవమున మునిగి యాకులమై పోయిన యీ గోకులమును ఉద్ధరింపుము. 25

శ్రీకృష్ణుడు చెప్పెను

అనంతర మా గోపికలు, కృష్ణ సందేశ వాక్యములతో, విరహజ్వరతాపములు తొలగి, శ్రీకృష్ణుని యాంతర్యము సర్థము చేసికొని, తమయొడలు దెలసి, ప్రియుని దూత యగు నుద్ధవుని లెస్సగ బూజించిరి. 26

ఉవాస కతిచి న్మాసాన్ గోపీనాం వినుదన్ శుచః,
కృష్ణలీలాకథా గాయన్ రమయామాస గోకులమ్. ౫౪

యావం త్యహాని సందస్య వ్రజేఽవాత్సీ త్స ఉద్ధవః,
వ్రజౌకసాం క్షణప్రాయాణ్యాసన్ కృష్ణస్య వార్తయా. ౫౫

సరిన్ద్యసగిరిద్రోణీ ర్వీక్షన్ కుసుమితద్రుమాన్,
కృష్ణం సంస్మరయన్ రేమే హరిదాసో వ్రజౌకసామ్. ౫౬

దృష్ట్యేవమాది గోపీనాం కృష్ణావేశాత్మవిక్లబమ్,
ఉద్ధవః పరమప్రీతస్తా నమస్యన్నిదం జగౌ. ౫౭

ఉద్ధవుడును గోపికల దుఃఖములను బాపుచు, కొన్ని
మాసము లచ్చటనే యుండి, కృష్ణలీలాకథా గానముతో గోకు
లము సంతయు రమింప జేసెను. ౫౪

ఉద్ధవుడు సందవ్రజములో నున్న రోజు లన్నియు శ్రీకృష్ణ
కథాప్రసంగములతో క్షణప్రాయముగ గడచిపోయెను. ౫౫

సదులును, వసములును, గిరిద్రోణులును, కుసుమితము
లై స వృక్షములును, జూచుచు, హరిదాసు డగు నయ్యుద్ధవుడు
వ్రజవాసులను మాటిమాటికి శ్రీకృష్ణుని స్మరింప జేయుచు,
మహానందము ననుభవించెను. ౫౬

ఈవిధముగా గోపికలకు శ్రీకృష్ణావేశముచే గలిగిన
మనోవైకల్యమును గన్నులార జూచి, ఉద్ధవుడు, పరమప్రీతుడై
వారలకు నమస్కరించుచు, ఇట్లు గానము చేసెను. ౫౭

ఉద్ధవ ఉవాచ

ఏతాః పరం తనుభృతో భువి గోపవధ్వో
గోవింద ఏవ మఖిలాత్మనిరూఢభావాః,
వాంఛంతి య ద్భవభియో మునయో వయం చ
కిం బ్రహ్మజన్మభి రనంతకథారసస్య ?

౨౮

కేవలమాః స్త్రియో వనచరా వ్యభిచారశీలాః?
కృష్ణే క్వ చైష పరమాత్మనిరూఢభావః ?
న స్వీశ్వరోఽనుభజతోఽవిదుషోఽపి సాక్షాత్
శ్రేయస్తనో త్యగదరాజ ఇహోపయుక్తః.

౨౯

ఉద్ధవు డ నె ను

ఆహా ! ఈ గోపికలే కృతార్థజన్మలు సుమా ! భవ
భీతిలో బడి మహామునులును మేమును అనవరతము నెవ్వనిని
గోరుచుందుమో, ఆ అఖిలాంతరాత్మ యగు గోవిందునియందు,
సర్వాత్మనా నిరూఢమైన భావమును జేయగలిగినారు. అసంతుని
కథలయం దత్యంతము ననురాగము గలవానికి బ్రాహ్మణాది
జన్మములతో పనిగాని విశేషముగాని ఏమి ?

౩౦

వనచరలు వ్యభిచారశీలలు నగు గోపకాంత లెక్క-డ ?
పరమాత్మ యగు శ్రీకృష్ణునియందు నిరూఢమైన యీ భావ
మెక్క-డ ? ఏమియు నెఱుగని వాడై నను, తన్ను సర్వాత్మనా
భజించువానికి పరమేశ్వరుడు, సేవింపబడిన అమృతరసమువలె,
శ్రేయస్సును సమకూర్చును జుమా !

౩౧

నాయం శ్రీయోగైగ ఉ నితాంతరతేః ప్రసాదః
స్వర్యోషితాం సఖినగంధరుచాం కుతోఽన్యః,
రాసోత్సవేఽస్య భుజదండగృహీతకంఠ
లబ్ధాశిషాం య ఉదగా ద్ర్వజవల్లవీనామ్.

౬౦

ఆసా మహో చరణరేణుజుషా మహం స్యాం
బృందావనే కి మపి గుల్మలతౌషధీనామ్,
యా దుస్త్యజం స్వజన మార్యపథం చ హిత్యా
భేజు ర్ముకుందపదవీం శ్రుతిభి ర్విమృగ్యామ్.

౬౧

యా వై శ్రియార్చిత మజాదిభి రాప్తకామై
ర్యోగీశ్వరై రపి యదాత్మని రాసగోష్ఠ్యామ్,

రాసోత్సవమునందు శ్రీకృష్ణునిచే స్వయంగ్రాహగృహీత
లైన యీ గోపాంగనలకు గలిగిన ప్రసాదము, అనవరతాన
పాయని యగు లక్ష్మీకిగాని, మఱి యితర దేవతాంగనలకుగాని,
మఱి యే యింకెవ్వరికిగాని, లేదు.

౬౦

దుస్త్యజమైన స్వజనమును, ఆచారాదికమును వదలి
శ్రుతి విమృగ్యమైన ముకుంద పదవిని సేవింపగలిగిన యీ వల్ల
వాంగనల పవిత్ర పాదపరాగములను మోయు భాగ్యము గడించిన
యీ బృందావన లతౌషధులలో నొకటిగ నేనుకూడ సగుదును
గాక !

౬౧

లక్ష్మీదేవితను, బ్రహ్మాదుల చేతను, ఆప్తకాములగు
యోగీశ్వరులచేతను, సమర్చితమైన శ్రీకృష్ణభగవానుని చరణార
విందమును రాసగోష్ఠిలో తమ హృదయములందును, స్తనముల

కృష్ణస్య త ద్భగవత శ్చరణారవిందం

న్యస్తం స్తనేషు విజహుః పరిరభ్య తాపమ్. ౬౨

వందే నందవ్రజస్త్రిణాం పాదరేణు మభీక్షుశః,

యాసాం హరికథోద్గీతం పునాతి భువనత్రయమ్. ౬౩

శ్రీ శుక ఉవాచ

అథ గోపీ రనుజ్ఞాప్య యశోదాం నంద మేవ చ,

గోపా నామంత్ర్య దాశార్హో యాస్య న్నారురుహే రథమ్. ౬౪

తం నిర్గతం సమాసాద్య నానోపాయసపాణయః,

నందాదయోఽనురాగేణ ప్రావోచ న్నశ్రులోచనాః. ౬౫

యందును, నిడుకొని కౌగిలించుకొని యీ గోపికలు తాపమును బాసిరి గదా! ౬౨

ఎవరి హరికథోద్గీతము భువనత్రయమును పరమ పవిత్రము చేయుచున్నదో, ఆయీ నందవ్రజస్త్రిల పాదరేణువును మాటికి మాటికి సర్వాత్మనా సమస్కరించుచున్నాడను. ౬౩

శ్రీ శుకుడు చెప్పెను

అనంతరము ఉద్ధవుడు, గోపికలకును, యశోదకును, నందునకును, గోపాలకులకును, చెప్పి, సెలవు గైకొని, మధుర కేగ రథారూఢు డయ్యెను. ౬౪

అట్లు ప్రయాణోన్ముఖుడై యున్న ఉద్ధవుని దరిసి, నానా విధములై న కానుకలను దెచ్చి సమర్పించి నందాదు లనురాగమున కన్నీరు నించుచు నిట్లనిరి. ౬౫

మనసో వృత్తయో న సుస్యః కృష్ణపాదాంబుజాశ్రయాః,
వాచోభిధాయినీ ర్నామ్నాం కాయ స్తత్ప్రహ్వణాదిషు. ౬౬

కర్మభి ర్భ్రామ్యమాణానాం యత్ర క్వాపీశ్వరేచ్ఛయా,
మంగళాచరితై ర్దానై రతి ర్నః కృష్ణ ఈశ్వరే. ౬౭

ఏవం సభాజితో గోపైః కృష్ణభక్త్యా నరాధిప !
ఉద్ధవః పున రాగచ్ఛక్ మధురాం కృష్ణపాలితామ్. ౬౮

కృష్ణాయ ప్రణిపత్యాహ భక్త్యుద్రేకం ప్రజౌకసామ్,
వాసుదేవాయ రామాయ రాజ్ఞేచోపాయనా న్యదాత్. ౬౯

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే దశమస్కంధే సప్తచత్వారింశోఽధ్యాయః.

మామనోవృత్తు లా శ్రీకృష్ణునిపాదాంబుజములయందును,
వాక్కు లాతనినామోచ్చారణమునందును, కాయ మాతనిసేవా
విధానమునందును, నిలుచునుగాక ! ౬౬

ఈశ్వరేచ్ఛచే కర్మములకు వశపడి యెందెందో భ్రమించుచు
నుండు మాకు, మంగళాచారములచేతను, దానాదికములచేతను,
శ్రీకృష్ణపరమాత్మయందు బాయనియనురాగము నిలుచునుగాక !

ఇట్లు శ్రీకృష్ణ భక్తిభావమున గోపాలురచే గారవింప
బడి ఉద్ధవుడు శ్రీకృష్ణభుజపాలితయైన మధురకు మరల వచ్చెను.

కృష్ణునకు నమస్కరించి, ప్రజవాసుల భక్త్యుద్రేకమును
విన్నవించి, యాతడు బలరామునకును, ఉగ్రసేనునకును, కానుకల
నర్పించెను. ౬౯

ఇది శ్రీమద్భాగవతము దశమస్కంధమున
నలుబది యేడవ యధ్యాయము.

3 హంసగీత

ఏకాంతభక్తి కలిగి, గురువులను సేవించి జ్ఞాన మనెడు కఱుకు గొడ్డలి సంపాదించుకొని, దానితో త్రిగుణాత్మకమైన లింగశరీరమును ఛేదించినైచి, పరమాత్మను బడసి, ఆ పిదప, సాధనమునుగూడ వదలివేయ వలెను జూమా— అని ఉద్ధవునకు బోధించి శ్రీకృష్ణభగవానుడు - అట్టి జ్ఞానము, సత్త్వగుణవృద్ధి వలన గలుగును - అని నిరూపించును, గుణములను, వాని కలయికలను, వాని యెడబాటులను, గుణములద్వారా కలుగు చిత్తవికారాదులను, సత్త్వప్రభావమును, లెస్సగా బోధింప మొదలిడెను. అందుకు నిదర్శనముగా హంసగీతో పాఖ్యానమును వివరించెను.

త న్నుడిగిన సనకాదులకు యోగపరాకాష్ఠను వివరింప శేరక, బ్రహ్మ దేవుడు తికమకపడుచుండగా, వాసుదేవుడు స్వయముగా హంసస్వరూపియై వారలకు దర్శన మిచ్చి, ఆ దంతయు నుపదేశించిన ట్లే కథావిధానము, శ్రీమద్భాగవతైకాదశ స్కంధమున త్రయోదశాధ్యాయమున శ్రీ వేదవ్యాస భనువానునిచే గ్రథితమై యున్నది.

నిత్య పారాయణమున దీని నర్థము చేసికొని, అనుభవమునకు దెచ్చుకొన గలుగు పుణ్యాత్ములకు గుణజయము, సత్త్వవృద్ధి, తద్ద్వారా విద్యోదయము, దానివలన యోగపరాకాష్ఠ, లభింప గల వని భగవదాదేశము.

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ

సత్త్వం రజస్తమ ఇతి గుణా బుద్ధే ర్న చాత్మనః,
సత్త్వేనాన్యతమా హన్యా త్సత్త్వం సత్త్వేన చైవహి.

౧

సత్త్వాద్ధర్మో భవే చ్చుద్ధా త్పుంసో మద్భక్తిలక్షణః,
సాత్త్వికోపానయా సత్త్వం తతో ధర్మః ప్రవర్తతే.

౨

ధర్మో రజస్తమో హన్యా త్సత్త్వవృద్ధి రనుత్తమః;
అనునశ్యతి తన్మాలో హ్యధర్మ ఉభయే హతే.

3

ఆగమోఽపః ప్రజా దేశః కాలః కర్మ చ జన్మ చ,
ధ్యానం మంత్రోఽథ సంస్కారో వృత్తై తే గుణహేతవః.

౪

శ్రీకృష్ణుడు చెప్పెను

సత్త్వము, రజస్సు, తమము, అను నీ గుణములు బుద్ధివి
గాని, ఆత్మవు గావు. సత్త్వముతో నితర రజస్తమముల నడంచి
వేయవలెను. సత్త్వమును సత్త్వముచేతనే అడచివేయవలెను. ౧

శుద్ధమైన సత్త్వమువలన మద్భక్తిలక్షణ మగు ధర్మము
పుట్టును. సాత్త్వికములైన పదార్థములను సేవించుటచే సత్త్వము
వృద్ధి యగును. దానివలన ధర్మము వృద్ధి నొందును. ౨

ధర్మము రజస్తమముల నడచివేయును. కావున, సత్త్వ
వృద్ధి ఉత్తమోత్తమ మైనది. ఇట్లు రజస్తమములు రెండును
నశించిపోగా, తన్మూలమైన అధర్మము అవశ్యము నశించును. 3

శాస్త్రము, జలము, జనము, దేశము, కాలము, కర్మము,
జన్మము, ధ్యానము, మంత్రము, సంస్కారము అను నివి పది,
గుణవృద్ధికి హేతువులు. ౪

త త్త త్సాత్త్విక మేవైషాం య ద్య ద్వృద్ధాః ప్రచక్షతే,
నిదంతి తామసం త త్త ద్రాజసం తదుపేక్షితమ్.

౫

సాత్త్వికా న్యేవ సేవేత పుమాన్ సత్త్వవివృద్ధయే,
తతో ధర్మ స్తతో జ్ఞానం యావత్ స్మృతి రపోహనమ్.

౬

వేణుసంఘర్షో వహ్ని రద్ధిగ్ధా శామ్యతి త ద్వసమ్,
ఏవం గుణవ్యత్యయజో దేహా శామ్యతి తత్త్రి-యః.

౭

ఉద్ధవ ఉవాచ

విదంతి మర్త్యాః ప్రాయేణ విషయాన్ పద మాపదామ్,
తథాపి భుంజతే కృష్ణ ! త త్క-థం శ్వఖరాజవత్.

౮

వీనిలో దేనిని వృద్ధు లగువారు ప్రశంసించురో, అది
సాత్త్వికము. దేనిని నిందించురో, అది తామసము. దేని నుపేక్షిం
తురో, అది రాజసము.

౫

సత్త్వము వృద్ధియగుటకు, పురుషుడు సాత్త్వికము లగు
వానినే సేవింపవలయును. సత్త్వవృద్ధివలన, ధర్మము; దానివలన,
జ్ఞానము; దానివలన నాస్వరూపాదికములను గుఱించిన స్మృతి;
దానివలన, దేహద్వయముయొక్కయు, తత్కారణభూతము లగు
గుణములయు, నిరాసము కలుగును.

౬

వెదురుల రాపిడివలన పుట్టిన అగ్ని, ఆ పొద నంతయు
గాల్చివేసి, తానుకూడ శమించిపోవునట్లు, గుణవ్యత్యయమువలన
పుట్టిన దేహముకూడ తనకు మూలమైన ఆగుణములను అడగించి,
తానుకూడ అడగిపోవుచున్నది.

౭

ఉద్ధవు డనెను

కృష్ణా ! విషయము లాపదలకు స్థానము లని మానవులు
బాగుగా దెలిసియే యున్నారు. అయినను, వారు కుక్కలు

శ్రీ భగవానువాచ

అహ మి త్యన్యథా బుద్ధిః ప్రమత్తస్య యథా హృది
ఉత్సర్పతి రజో ఘోరం తతో వై కారికం మనః.

౯

రజోయుక్తస్య మనసః సంకల్ప స్సవికల్పకః,
తతః కామో గుణధ్యానా ద్దుర్ధరః స్యాద్ది దుర్మతేః.

౧౦

కరోతి కామవశగః కర్మాణ్యవిజితేంద్రియః,
దుఃఖోదర్కాణి సంపశ్యన్ రజోవేగవిమోహితః.

౧౧

గాడిదలు మేకలు మున్నగువానివలె, వానిని నేవించ బూను
చున్నారేల ?

౮

శ్రీకృష్ణుడు చెప్పెను

వివేకము లేనివానికి, దేహదులయందు నేను అను మిథ్యా
బుద్ధి కలిగినంతనే, దానివలన వానిమనస్సు సాత్త్వికాహంకార
వికారమును బొందిన దగును. దానివలన మహాఘోరమై దుఃఖా
త్మక మైన రజోగుణ మాతనిమనస్సును క్రమ్మివేయును.

౯

రజోయుక్తమైన మనస్సునందు సంకల్పములు వికల్ప
ములు పుట్టుచుండును. వానివలన 'అహో రూపం, అహో భావః'
ఇత్యాది గుణముల ధ్యానము కలుగును. దానివలన ఆ వివేక
శూన్యపురుషునకు దుర్ధర మైన కామము జనించును.

౧౦

కామమునకు గుఱి యయినవాడు, అవిజితేంద్రియుడై,
కర్మములను జేయ మొదలిడును. అవి భావికాలమున అత్యంత
దుఃఖ ఫలమునే ఈయ గలిగిన వని చూచుచునే యుండియు,
రజోవేగవిమోహితుడై యాత డా కర్మములను జేయుచునే
యుండును,

౧౧

రజస్తమోభ్యాం యదపి విద్వాక్ విక్షిప్తభీః పునః,
అతంద్రితో మనో కుంధక్ దోషదృష్ట్యా న సజ్జతే.

౧౨

అప్రమత్తోఽనుయుంజిత మనో మయ్యుర్చయక్ శన్తః,
అనిర్విణ్ణో యథాకాలం జితశ్వాసో జితాసనః.

౧౩

ఏతవాక్ యోగ ఆదిష్టో మచ్ఛిష్యైః సనకాదిభిః,
సర్వతో మన ఆకృష్య మయ్యద్ధావేశ్యతే యథా.

౧౪

ఉద్ధవ ఉవాచ

యదా త్వం సనకాదిభ్యో యేన రూపేణ కేశవ !

యోగ మాదిష్టవా నేత ద్రూప మిచ్ఛామి వేదితుమ్.

౧౫

విద్వాంసు డగువాడు ఒకప్పుడు, రజస్తమస్సులచేత వికలము చేయబడిన మనస్సు కలవా డైనను, జాగరూకుడై తెలివిగలిగి, తన మనస్సును మరల నిరోధింప గలుగునేని, విషయదోషదృష్టిబారిన బడడు.

౧౬

కావున, అప్రమత్తుడై, అలసత బోగొట్టుకొని, వివేకియగువాడు, మనస్సును క్రమక్రమముగా నాయందు నిలిపి, శ్వాసలను ఆసనమును జయించి, నన్నే ధ్యానింపవలెను.

౧౭

అన్ని విషయములనుండియు మనస్సు నాకర్షించివేసి, నాయందే రూఢముగా నిలిపివేయ వలెను; అని, ఈ రూపమైన యోగమునే, నాశిష్యులగు సనకాదులకు సైతము నే నుపదేశించితిని.

౧౮

ఉద్ధవు డనెను

కేశవా ! నీవు ఎప్పుడు ఏరూపమున సనకాదులకు యోగము నుపదేశించితివో, ఆరూపమును జూడవలయుననియు, ఆవృత్తాంతమును వినవలయు ననియు, నాకు గోరికగా నున్నది.

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ

పుత్రా హిరణ్యగర్భస్య మానసా స్సనకాదయః,
సప్రచ్ఛుః పితరం సూక్ష్మాం యోగ సైకాంతికిం గతిమ్. ౧౬

సనకాదయ ఉవాచః

గుణే ష్వానిశతే చేతో గుణా శ్చేతసి చ ప్రభో!
కథ మన్యోశ్యసంత్యాగో ముముక్షో రతితిత్తిరోః? ౧౭

ఏవం పృష్టో మహాదేవః స్వయంభూ ర్భూతభావనః,
ధ్యాయమానః ప్రశ్న బీజం నాభ్యపద్యత కర్మధీః. ౧౮

శ్రీకృష్ణుడు చెప్పెను

బ్రహ్మామానసపుత్్రులగు సనకాదులు, యోగపరాకాష్ఠను
దెలుపు మని, తండ్రి యగు బ్రహ్మదేవు నడిగిరి. ౧౬

సనకాదులు ప్రశ్నించిరి

రాగాదివశమై చిత్తము, విషయములయందు బ్రవేశించును.
అనుభూతము లైన ఆ విషయములు, వాసనారూపమున జిత్త
మున బ్రవేశించును గదా? అట్టియెడ, వానిని దాటి ముక్తి
నొందగోరువానికి, ఆ చిత్త విషయముల యొండొంటిని విడనా
డుట యెట్లు ఘటిల్లగలదు? ౧౭

అని సనకాదు లడుగగా, భూతభావను డగు బ్రహ్మదేవుడు
చాలసేపు ఆలోచించి, కర్మవిక్షిప్తమతి యగుటచే, ఈ ప్రశ్నము
అజ్ఞానమూలకమని యెఱుగ నేరకపోయెను. ౧౮

స మా మచింతయ దేవం ప్రశ్న పారతిత్వీరయా,
తస్యాహం హంసరూపేణ సకాశ మగమం తదా.

౧౯

దృష్ట్వా మాం త ఉపవ్రజ్య కృత్వా పాదాభివందనమ్,
బ్రహ్మణ మగ్రతః కృత్వా పప్రచ్ఛుః కో భవా నితి.

౨౦

ఇ త్యహం మునిభిః పృష్ట స్త త్వజ్జ్ఞాసుభి స్తదా,
య దహోచ మహం తేభ్య స్త దుద్ధవ ! నిబోధ మే.

౨౧

వస్తునో య ద్యనానాత్వ మాత్మనః ప్రశ్న ఈదృశః,
కథం ఘటేత వో విప్రా ! వక్తు ర్వా మేక ఆశ్రయః.

౨౨

పంచాత్మకేషు భూతేషు సమానేషు చ వస్తుతః,
కో భవా నితి వః ప్రశ్నో వాచారంభో హ్యనర్థకః.

౨౩

అప్పు డాత డా ప్రశ్న మునకు సమాధానమును చెలిసికొనగోరి,
నన్ను స్మరించెను. అప్పుడు హంసరూపమున నేనాతనిపాలి కేతేరితిని.

అట్లు వచ్చిన నన్ను జూచి సనకాదులు దరిసి, పాదాభి
వందన మాచరించి, బ్రహ్మను ముందిడుకొని, నీ వెవడ, వని
నన్ను బ్రశ్నించిరి ?

౨౦

త త్వజ్జ్ఞాసువు లగు సనకాదు లట్లడుగగా, నేను వారికి
జెప్పిన విషయమును నీకు జెప్పుచున్నాను. ఉద్ధవా ! వినుము. ౨౧

ఆత్మవస్తువు ఒక్కటియే యయినప్పుడు, ఇట్టి ప్రశ్న యిం
కెట్లు ఘటిల్ల నేర్చును ? బ్రాహ్మణులారా ! నాకును మీకును
ఆశ్రయ మొక్కటియేకదా ?

౨౨

నిజమునకు, పంచాత్మకము లైన భూతములు సమాన
ములే అయినప్పుడు, నీ వెవడ వని మీ రడిగిన ప్రశ్న కేవలము
వాచారంభమును నిరర్థకమును గదా ?

౨౩

మనసా వచసా దృష్ట్యా గృహ్యతేఽన్యై రపింద్రియైః,
అహ మేవ స మత్తోఽస్య దితి బుధ్యధ్వ మంజసా.

౨౪

గుణే ష్వావిశతే చేతో గుణా శ్చేతసి చ ప్రజాః!
జీవస్య దేహ ఉభయం గుణా శ్చేతో మదాత్మనః.

౨౫

గుణేషు చావిశ చ్చిత్త మభీష్టం గుణసేవయా,
గుణాశ్చ చిత్తప్రభవా మద్రూప ఉభయం త్యజేత్.

౨౬

జాగ్రత్ స్వప్న సుషుప్తిశ్చ గుణతో బుద్ధివృత్తయః,
తాసాం విలక్షణో జీవ సాక్షిత్వేన వినిశ్చితః.

౨౭

మనస్సుచేతను, వాక్కు-చేతను, దృష్టిచేతను తక్కు-ంగల
యెల్ల యింద్రియములచేతను, నేనే గ్రహింపబడుచున్నాను గాని,
నాకంటె మఱొకటి గా దని, తత్త్వవిచారమున మీరు మీ నిశ్చ
యాత్మక మైన బుద్ధితో డెలిసికొనుడు.

౨౪

ఓపుత్త్రకులారా! చిత్తము గుణములయందును, గుణములు
చిత్తమునందును, బ్రవేశించుట నిక్కు-వమే. చిత్తము గుణములు
ఇవి రెండును, మదాత్మకు డగు జీవునకు అధ్యస్తోపాధిమాత్రమే.

మాటిమాటికి గుణములను సేవించుటచేత చిత్తము గుణ
ములయందు బ్రవేశించును. గుణములు సయితము. వాసనా
రూపమున చిత్తమునం దత్యంతము జొచ్చుచున్నవి. కావున,
ముముక్షు వగువాడు మద్రూపుడై, ఈ రెంటిని విడువవలెను.

జాగ్రత్తు స్వప్నము సుషుప్తి అను నివి బుద్ధివ్యాపార
ములు. అవి గుణమువలన గలుగుచున్నవి. జీవుడు వానికంటె
విలక్షణుడు. అతడు వానికి సాక్షిమాత్రుడుగా నుండు సని
విజులు చెప్పుచున్నారు.

౨౭

యర్హి సంసృతిబంధోఽయ మాత్మనో గుణవృత్తిదః
మయి తుర్యే స్థితో జహ్యత్ త్యాగ సద్గుణచేతనామ్. ౨౮

అహంకారకృతం బంధ మాత్మనోఽర్థవిపర్యయమ్,
విద్వాన్నిర్విద్య సంసారచింతాం తుర్యే స్థిత స్త్యజేత్. ౨౯

యావత్తానార్థధీః పుంసో న నివర్తేత యుక్తిభిః,
జాగర్త్యపి స్వప న్నజ్ఞః స్వప్నే జాగరణం యథా. ౩౦

ఈ సంసారబంధము, జీవునకు గుణవృత్తులను గలిగించును. కావున, వీని కన్నిటికి నతీతుడనై తురీయుడ నగు నాయందు నిలిచి, సంసారబంధమును విడువవలెను. అప్పుడు, గుణమును చిత్తమును వదలివై చిన్మతే యగును. ౨౮

అహంకారముచేత ఆత్మకు బంధము కలిగింప బడినది. ఆ బంధము, పురుషార్థములను తాఱుమాఱు చేసి, చెఱిచి వేయును. కావున, విద్వాంసు డగువాడు దీని నెఱిగి, నిర్వేదము నొంది, తురీయుడ నగు నాయందు నిలిచి, ఆ సంసార చింతను విడువవలెను. ౨౯

బహువిధములై న భేదభావములతో గూడియుండిన బుద్ధి, తన్నిరాసకము లైన ప్రమాణోక్తి యుక్తులద్వారా తొలగి పోకుండునంతవఱకు, పురుషుడు, మూఢుడే అజ్ఞుడే అని చెప్పవలెను. అతడు, స్వప్నములో జాగరణమును వలె, మేలుకొని యుండియు స్వప్నమును జూచుచున్నవాడే యగును. ౩౦

అసత్త్వా దాత్మనోఽన్యేషాం భావానాం మత్కృతాభిధా,
గతయో హేతవ శ్చాస్య మృషా స్వప్నదృశో యథా. 30

యో జాగరే బహి రనుక్షణధర్మిణోఽర్థాన్
భుంక్తే సమస్తకరణై ర్హృది తత్సదృశాన్,
స్వప్నేఽథ సుప్త ఉపసంహరతే స ఏకః
స్మృత్యస్వయా త్త్రిగుణవృత్తిదృ గింద్రియేశః. 31

ఆత్మకు దేహాదిభావములును, వర్ణాశ్రమాదిరూప మగు
సభిధయు, లేవుగావున, దానికి స్వర్గాదిఫలములును, కర్మములును
గలుగ జాలవు. స్వప్నమును జూచినవాని కందలి వన్నియు నస
త్యము లై నట్లే, ఆత్మ కి వన్నియు నసత్యములు. 30

జాగరావస్థయందు జీవుడు, ఊణిక మైన ధర్మము గల
వేనివేని ననుభవించునో, వాసనారూపమున హృదయములో
నున్న వానినే, స్వప్నమున సనుభవించును. సుషుప్తియందు
వానినే ఉపసంహరించుకొనును. కావున, జీవు డొక్కడే జాగ్రత్
స్వప్న సుషుప్తివస్థలు మూటికిని ద్రష్ట యగు చున్నాడు. నేను
మేలుకొంటి ననియు, స్వప్నమును జూచితి ననియు, నిదురించితి
ననియు, ఉత్తరోత్తరము పూర్వపూర్వస్మృతి జీవున కుండుట
వలన, నిశ్చయముగా నాత డొక్కడే కావలయును. కావున,
విశ్వ తెజస ప్రాజ్ఞ నామములు కూడ అవస్థాభేదమున కలిగినవే
కాని, వాస్తవమున జీవు డొక్కడే. 31

ఏవం విమృశ్య గుణతో మనస శ్రవణా
 మన్మాయయా మయి కృతా ఇతి నిశ్చితార్థాః,
 సంఛిద్య హర్ద మనుమాన సదుక్తి తీక్ష
 జ్ఞానాసినా భజత మాఽఖిలసంశయాధిమ్. 33

ఈక్షేత విభ్రమ మిదం మనసో విలాసం
 దృష్టం వినష్ట మతిలోల మలాతచక్రమ్,
 విజ్ఞాన మేక మురుధై వ విభాతి మాయా
 స్వప్న స్త్రిధా గుణవిసర్గకృతో వికల్పః. 34

ఇట్లు లెస్సగా విమర్శించి, గుణములవలన మనస్సునకు
 మూ డవస్థలు సంభవించినవి; అవియు, నామాయచేత నాయందు
 కల్పితము లైనవి; అని నిశ్చయముగా నెఱిగికొని, హృదయము
 నందు గల సకలసంశయములు అను మహావ్యాధిని, అనుమాన
 ప్రమాణా ద్యుక్తులతోడను, తీక్షణ మైన జ్ఞానఖడ్గముతోడను,
 ఛేదించి, మీరు నన్నే నేవింపుడు. 33

ఈ జగ మంతయు విచిత్ర మైన దనియు, భ్రమింప
 జేయున దనియు, మనోవిలాసము మాత్రమే యనియు నెఱుగ
 వలెను. ఇది కనబడుచు, నశించుచు, నుండును. ఇది తిరుగుచున్న
 అలాతచక్రము వంటిది. జీవుడు జ్ఞానైకస్వరూపుడు. ఆరూప
 మొక్కటియే యయ్యు, నానారూపముల దోచుచున్నది. ఈ
 భేదము సయితము, ముత్తైఱగు లైనది. అదియు గుణపరిణా
 మముచే గావింపబడినది. మేలుకొనినపిదప స్వప్నము అసత్య
 మైనట్లే, జీవాత్మలస్వరూపము నెఱిగికొనిన పిమ్మట, ఈ భేద
 మంతయు మాయయు మృషయు నగును. 34

దృష్టిం తతః ప్రతినివర్త్య నివృత్తతృష్ణ
స్తూష్ణీంభవేన్నిజసుఖానుభవో నిరీహః,
సందృశ్యతే క్వచిదిదం యదవస్తుబుద్ధ్యా
త్యక్తం భ్రమాయనభవేత్ స్మృతిరానిపాతాత్. 3౫

దేహం చ నశ్వరమవస్థితముత్థితం వా
సిద్ధో న పశ్యతి యతోఽధ్యగమత్ స్వరూపమ్,
దైవాదపేతమథ దైవవశాదుపేతం
వాసో యథా పరికృతం మదిరామదాంధః. 3౬

కావున, ఈ దృశ్యమాన ప్రపంచమునుండి దృష్టి మర
లించి, తృష్ణ లడచికొని, నిరీహుడై ఆత్మానందము ననుభవిం
చుచు నుండవలెను. ఈ కనబడున దంతయు అవస్తువు అనగా
యథార్థము కానిది; అని నిశ్చయముగా ద్రోసివేసిన పిమ్మట,
అది మరల భ్రమమును గలిగింప నేరదు. కాని, దేహపాత మగు
నంతవఱకు స్మృతిరూపమున అనగా సంసారమాత్రముగా
నవభాసించుచు నుండును. 3౫

ఇట్లు సమాధినిష్ఠుడై సిద్ధుడగువానికి దేహవిచారమే
యుండదు. కల్లు ద్రాగి మత్తు గొన్నవాడు, కట్టుకొనిన తన
వస్త్రము ఉన్నను ఊడిపోయినను ఏమైనను గమనింపడు. అట్లే
ఆ సిద్ధుడును, నశ్వరమైన ఈ దేహము అట్లే నిలిచి యున్నను,
కూర్చుండి యున్నను, లేచినను, దైవవశమున ఉన్నను, పోయినను,
ఏమైనను గమనింపడు. సమాధి చక్కగా గుదిరినయితే దేహము
యొక్క స్వరూపమును తెస్సగా దెలిసికొని యున్నవాడు గావున,
అట్లు మెలగును. 3౬

దేహోఽపి దై వవశగః ఖలు కర్మ యావత్
 స్వారంభకం ప్రతి సమీక్ష్యత ఏవ సానుః,
 తం న ప్రపంచ మధిరూఢసమాధియోగః
 స్వాప్నం పున ర్న భజతే ప్రతిబుద్ధవస్తుః.

32

మయైత దు క్తం వో విప్రా గుహ్యం య త్సాంఖ్యయోగయోః,
 జానీత మాగతం యజ్ఞం యుష్మద్ధర్మవివక్షయా.

33

అహం సాంఖ్యస్య యోగస్య సత్య స్వర్తస్య తేజసః,
 పరాయణం ద్విజశ్రేష్ఠాః ! శ్రియః కీర్తే ర్దమస్య చ.

34

శరీరము దై వవశమున సంభవించుచున్నది. అది ప్రారబ్ధ
 కర్మ ముండునంతవఱకు ప్రాణములతో నిలుచును. కావున,
 బాగుగా సమాధి కుదిరినయోగి, పరమార్థవస్తువును తెన్నగా
 దెలిసికొని యున్నవా డగుటవలన, స్వప్నతుల్య మగు ఈ శరీర
 మును మరల పొందడు.

32

బ్రాహ్మణులారా ! సాంఖ్యమునందును యోగమునందును
 రహస్య మైన యీ విషయమును మీకు నే నెఱిగించినాను.
 మీధర్మములను వివరించునిమిత్తము ఇట్లరుదేరిన నన్ను యజ్ఞాదు
 లనగా విష్ణువుగా నెఱుగుడు.

33

ఓ ద్విజశ్రేష్ఠులారా ! నేను సాంఖ్యమునకును, యోగము
 నకును, సత్యమునకును, ఋతమునకును, తేజమునకును, శ్రీకిని,
 కీర్తికిని, దమమునకును, పరమాశ్రయస్థానము నగుదునుజుడి !

34

మాం భజంతి గుణాః సర్వే నిర్గుణం నిరవేక్షకమ్,
సుహృదం ప్రియ మాత్మానం సామ్యాసంగాదయో గుణాః. ౪౦

శ్రీ భగవా నువాచ

ఇతి మే ఛిన్నసందేహో మునయ స్ససకాదయః,
సభాజయిత్వా పరయా భక్త్యా గృణత సంసరే. ౪౧

తై రహం పూజిత స్సమ్యక్ సంస్తుతః పరమర్షి భిః,
ప్రత్యేయాయ స్వకం ధామ వశ్యతః పరమేష్ఠినః. ౪౨

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే ఏకాదశస్కంధే హంసగీతం నామ
త్రయోదశోఽధ్యాయః.

నిర్గుణుడను నిరవేక్షకుడను సర్వభూతసుహృత్తును ప్రియు
డను పరమాత్ముడను అగు నన్నీ గుణాపరిణామ భూతములు
గాబోని సామ్యాసంగాడి గుణము లన్నియు నాశ్రయించును.

శ్రీ భగవానుడను చెప్పెను

అని నేను చెప్పగా విని, ననకాడి మునులు తమ సందే
హములు తొలగి, పరమభక్తితో నన్ను పూజించి, స్తుతించి,
సేవించిరి. ౪౧

అట్లు ఆ పరమరులచే బూజింపబడి స్తుతింపబడి ప్రీతు
డనై నేను, బ్రహ్మదేవుడు మూడును నుండగా నా ధామము
నకు దిరిగి వచ్చితిని. ౪౨

ఇది శ్రీమద్భాగవతము ఏకాదశ స్కంధమున హంసగీతమును
పదమూడవ అధ్యాయము.

౪ భిక్షు గీత

శ్రీకృష్ణ భగవాను ఊద్ధవున కాత్మతత్త్వ ముపదేశించుచు, ముముక్షు వగువానికి ముఖ్యముగా మనస్సంయమము కావలె నని యుపదేశింప మొదలిడెను. సాధారణముగా దుర్జనులవలన సంభవించు నుపద్రవము దుస్సహాయమున నుండును. ఎంతవారికేని అది మనోవికారమును గలిగింపక మానదు. అయినను, మహాత్ము లగువారు అట్టి వికారమునకు గుఱి కాకుండునట్లు బుద్ధిబలమున మనస్సు నరికట్టి, భగవత్పరాయణు లగుదురు. మానావమానములు, వానివికారములు, వారి కంటవు. ప్రాపంచిక విషయ వ్యాపారమే తేకుండ వారు అంత ర్ముఖులై సంచరింతురు - అని భిక్షుగీతోపాఖ్యాన నిదర్శనమున ఊద్ధవునకు బోధించెను. ఆ కథావిధానమున ఆ భిక్షువుచే గానము చేయబడిన గీతము, శ్రీ మద్భాగవతము ఏకాదశస్కంధమున ఇరువదిమూడవ యధ్యాయమున వ్యాసభగవానునిచే నిరూపిత మైనది. అది యిటు లున్నది.

శ్రీ శుక ఉవాచ

స ఏవ మాశంసిత ఉద్ధవేన
భాగవతముఖ్యేన దాశార్హ ఋషభః,
సభాజయన్ భృత్యవచో ముకుంద
స్త మాబభాషే శ్రవణీయవీర్యః.

శ్రీ శుకు డనెను

దేహాభిమానము రాగద్వేషములు బలీయములు. నీ భక్తులు తప్ప తక్కినవా రెవరును వానిని విడువలేరు. కావున దుష్టులు తమ కవమానము గావించిరేని దానిని సహించుట యెట్టి వారికిని కష్ట మని తలఱు నని భాగవతశ్రేష్ఠు డగు నుద్ధవు డనగా, దాశార్హ ఋష్యుడు, వినదగిన అద్భుత చరిత్రములు గలవాడు, నగు శ్రీకృష్ణ భగవానుడు, వానినిగూర్చి యిట్లనెను.

శ్రీ భగవానువాచ

బార్హస్పత్య ! స న హ్యత్ర భాషితై ర్దురనేరితైః,
దురుక్తై ర్భిన్న మాత్మానం య సమాధాతు మీశ్వరః. ౨

స తథా తప్యతే విద్ధః పుమా బాణై రజహ్మగైః,
యథా తుదంతి మర్మస్థా హ్యసతాం పరుషేషవః. ౩

కథయంతి మహా త్పుణ్య మితిహాస మిహోద్ధవ !
త మహం వర్ణయిష్యామి నిబోధ సుసమాహితః. ౪

కేనచి ద్భిక్షుణా గీతం పరిభూతేన దురజ్ఞైః,
స్మరతా ధృతియుక్తేన విపాకం నిజకర్మణామ్. ౫

శ్రీకృష్ణుడు చెప్పెను

ఉద్ధవా ! దురనులు పలికిన దుర్భాషణములతో నొచ్చిన
తన్ను సమాధానపఱచుచుకొన జాలిన సాధు వెవడేని లేడనుట
నిక్కమే. ౨

దుర్మార్గుల పరుషవాక్యములతో నొచ్చి, బాధపడినం
తగా, పురుషుడు, తీక్షణములై న పరులబాణములు వచ్చి మర్మము
లందు దాకి నొప్పించినను, బాధపడడు. ౩

ఉద్ధవా ! ఈ విషయమున అత్యంతము పుణ్య మైన యితి
హాస మొకటి వచింతురు. దానిని నీకు నేను చెప్పెదను. సావధా
నుడవై వినుము. ౪

దురనులు మిక్కిలి పరిభవింపగా నొకానొక భిక్షువు,
అది యెల్ల తనకర్మముల ఫలితముగా నిశ్చయించుకొని, ధృతి
వహించి, తన యనుభవములను కొన్ని గీతములుగా పలికెను. ౫

అవంతీషు ద్విజః కశ్చి దాసీ దాధ్యతమః శ్రియా,
వార్తావృత్తిః కదర్యశ్చ కామీ లుబ్ధోఽతికోపనః.

౬

జాతయోఽతిథయ స్తస్య వాజ్మాత్రేణా ప్యనర్చితాః,
శూన్యావసథ ఆత్మాహం కాలే కామై రనర్చితః.

౭

దుశ్శీలస్య కదర్యస్య ద్రుహ్యంతే పుత్రబాంధవాః,
దారా దుహితరో భృత్యా విషణ్ణా నాచరన్ ప్రియమ్.

౮

తస్యైవం యక్షవిత్తస్య చ్యుతస్యోభయలోకతః,
ధర్మకామవిహీనస్య చుక్రుధుః పంచభాగినః.

౯

అవంతీదేశములయం దొక ద్విజుడు కలడు. ఆతడు
విక్కిలి ధనవంతుడే యయ్యును, లుబ్ధుడు, అత్యాశాపరుడు,
అతికోపనుడు, స్వోదర పూరణ పరాయణుడు నై వర్తకము
తోడను, వడ్డీవ్యాపారముతోడను జీవించుచుండెను.

౬

ఆతడు తన జాతులను నోటిమాటతో నై న గారవింప
లేదు. ధర్మ కామ విహీనమైన ఆతనియింట, వాడైనను ఆయా
కాలములందు ఆయాకామముల ననుభవించినవాడు కాడయ్యె.

౭

ఇట్లు దుశ్శీలుడై, పుత్రదారాదులను బీడించుచు, దేవతా
తిథిపూజలు కూడ లేకుండ, బ్రదుకుచున్న ఆతనిని, పుత్తులు,
బంధువులు, భార్య, కుమార్తెలు, భృత్యులు మున్నగువారు,
చాల ఏవగించుకొని, వాని కేమాత్రము ప్రియము నాచరింప
కుండిరి.

౮

ఊరకే ధనమును గూడబెట్టి యిట్లు పోషించుచు, ధర్మ
కామవిహీనుడై ఉభయలోకములకు గాకుండ పోయిన ఆతనిపై
పంచయజ్ఞ దేవతలుకూడ కోపము వహించిరి.

౯

తదవధ్యాననిస్తస్త పుణ్యస్కంధస్య భూరిద !
అర్థోప్యగచ్ఛన్నిధనం బహ్వీయాసపరిశ్రమః.

౧౦

జాతయో జగృహుః కించిత్ కించి ద్దస్యవ ఉద్ధవ !
దైవతః కాలతః కించిద్ బ్రహ్మబంధో ర్నృపార్థివాత్.

౧౧

స ఏవం ద్రవిణే నష్టే ధర్మకామవివరితః,
ఉపేక్షిత స్సర్వజనై శ్చింతా మాప దురత్యయామ్.

౧౨

తస్యైవం ధ్యాయతో దీర్ఘం నష్టరాయ స్తపస్వినః,
ఋద్యతో బాష్పకంఠస్య నిర్వేద స్సుమహా నభూత్.

౧౩

ఆ పంచయజ్ఞ దేవతలకు జరిగిన ఆ పరాభవమునకు ఫలముగా అతనిపుణ్యస్కంధము నడలిపోయి ఎంత శ్రమపడినను కృష్యాదులలో సరియగు ఫలము కలుగక, చేతిలోని ధనము కూడ నశించిపోయెను.

౧౦

ఉద్ధవా ! అతని ధనమును కొంత జ్ఞాతులును, కొంత చోరులును, హరించిరి. కొంత దైవము, కొంత కాలము, హరించి వేసెను. కొంత వారు వీరును, కొంత రాజు, హరించి వేసిరి.

౧౧

ఇట్లు తన ధన మంతయు కోలుపోయి, ధర్మకామములకు గూడ చెడియున్న అతని నెవ్వరును జూడక ఉపేక్షించిరి. అప్పు డాతడు చాల చింతపడెను.

౧౨

రేయుంబవల్లు తన పోయిన ధనమును, తన దుర్గతిని, తలచి తలచి, ఏడ్చి ఏడ్చి, భేదపడుచు నుండగా నాతనికి గొప్ప నిర్వేదము కలిగెను.

౧౩

స చాహేద మహో కష్టం ! వృథాత్మా మేఽనుతాపితః,
స ధర్మాయ స కామాయ యస్యార్థాయాస ఈదృశః. ౧౪

ప్రాయేణార్థం కదర్యాణాం స సుఖాయ కదాచన,
ఇహ చాత్మోపతాపాయ మృతస్య సరకాయ చ. ౧౫

యశో యశస్వినాం శుద్ధం శ్లాఘ్యం యే గుణినాం గుణాః,
లోభః స్వల్పోఽపి తాన్ హంతి శ్చిత్రం రూప మివోర్జితమ్.

అర్థస్య సాధనే సిద్ధ ఉత్కృష్టే రక్షణే వ్యయే,
నాశోపభోగ ఆయాస స్త్రాస శ్చింతా భ్రమో నృణామ్. ౧౬

అప్పు డాత డిట్లనుకొనెను- అక్కటా ! కష్టము! ధర్మము
నకును కామమునకును గాని యీ అర్థారనాయాసమున బడి
నేను చాల బాధపడినాను. ౧౪

ధర్మకామములకును దేవతలకును అతిథులకును వినియో
గింపక, కూడబెట్టు పరమలోభులకు ధన మెప్పుడును సుఖకార
ణము కానేరదు. అది యీలోకమునందు పడరాని తాపమును
చనిపోయినతరువాత భయంకర నరకమును గూర్చును. ౧౫

యశోవంతు లగువారి శుద్ధయశస్సును గుణవంతు లగు
వారి ఉత్తమ గుణములను సైతము, లోభము ఈషణ్మాత్రమే
యైనను, చిన్న బొల్లుమచ్చ చక్కని రూపమునువలె చెటిచి
వేయును. ౧౬

ధనము సంపాదించుటయందును, పెంచుటయందును,
కాపాడుటయందును, వ్యయించుటయందును, తటిగిపోయినను,
అనుభవించుటయందును, మనుజులకు కష్టము, ఆయాసము,
దుఃఖము, భ్రమము, గలుగును. ౧౭

స్తేయం హింసాఽన్యతం దంభః కామః క్రోధః స్మయో మదః,
భేదో వై ర మవిశ్వాసః సంస్పర్శా వ్యసనాని చ. ౧౮

ఏతే పంచదశానర్థా హ్యర్థమూలా మతా నృణామ్,
తస్మా దనర్థ మర్థాఖ్యం శ్రేయోఽర్థీ దూరత స్త్యజేత్. ౧౯

భిద్యంతే భ్రాతరో దారాః పితరః సుహృద స్తథా,
ఏకాన్నిగ్ధాః కాకణినా సద్యః సర్వేఽరయః కృతాః. ౨౦

అర్థేనాల్పీయసా ప్యేతే సంరద్ధా దీప్తమన్యవః,
త్యజం త్యసూక్ స్పృహో ఘ్నంతి సహసోత్సృజ్య సౌహృదమ్.

దొంగతనము, హింస, అసత్యము, దంభము, కామము,
క్రోధము, గర్వము, మదము, భేదము, వై రము, అవిశ్వాసము,
స్పర్శ, స్త్రీవ్యసనము, ద్యూతము, మదము; ౧౮

ఈ పద్మనై దనర్థములు నరులకు ధనమువలన గలుగు
చున్న వని చెప్పబడుచున్నవి. కావున శ్రేయస్సును గోరువాడు
అర్థ మనెడు అనర్థమును దూరముగా విడిచివేయవలెను. ౧౯

తమ్ములు, భార్య, తండ్రులు, స్నేహితులు. ఒక్కటిగా
కలిసియుండి, ఏకప్రాణులై అతిస్నేహముతో నున్నవారు సయి
తము భేదభావము నొంది, ధనమువలన వెనువెంటనే తీరిని పగ
వారుగా నగుదురు. ౨౦

అల్పాల్పమైన ధనముమూలమున, శత్రువులై క్రోధమును
క్రౌర్యమును బూని, మండిపడి, పరస్పరస్పర్థలతో తలపడి, తమ
సౌహృద్దము నడచివేసికొని పరస్పరము తగవాడి కొట్టుకొని,
తుదకు ప్రాణములనే కోల్పోదురు. ౨౧

లభ్యా జన్మామరప్రార్థ్యం మానుష్యం త ద్ద్విజాగ్ర్యతామ్,
త దనాదృత్య యే స్వార్థం ఘ్నంతి యాం త్యశుభాం గతిమ్.

స్వర్గాపవర్గయో ర్ద్వారం ప్రాప్య లోక మిమం పుమాన్,
ద్రవిణే కోఽనుషజ్జేత మర్త్యోఽనర్థస్య ధామని ? ౨౩

దేవర్షి పితృభూతాని జాతిబంధూంశ్చ భాగినః,
అసంవిభజ్య చాత్మానం యక్షవిత్రః పత త్యథః. ౨౪

వ్యర్థయా ర్థేహయా విత్తం ప్రమత్తస్య వయో బలమ్,
కుశలా యేన సిద్ధ్యంతి జరతః కిన్ను సాధయే ? ౨౫

దేవతలుకూడ కావలెనని కోరుకొనుచుండు మానుష
జన్మమును, అందును బ్రాహ్మణజన్మమును పొందియు, దానిని
లెక్కింపక అనాదరించి, తమపురుషార్థమును నశింపజేసికొను
వారు దుర్గతిని పొందుదురు. ౨౨

స్వర్గమునకును అపవర్గమునకును ద్వారమైన యీలోక
మున జన్మింప గలిగి, ఏమర్తుడు, అనర్థములకు స్థానమైన
ధనమునందు బ్రసక్తు డగును? ౨౩

దేవతలకు, ఋషులకు, పితరులకు, భూతములకు,
జాతులకు, బంధువులకు, పంచయజ్ఞ దేవతలకు, పంచి యీయక,
అన్నాదులతో దృష్టి గూర్చక, కేవలము ధనమును గూడబెట్టు
నాతడు అధఃపతితు డగును. ౨౪

వ్యర్థమైన అర్థకాంక్షతో ప్రమత్తుడ నైన నాకు, ధనము
వయస్సు, బలము, మున్నగున వన్నియు నశించిపోయినవి. వివేక
వంతు లగువారు ధనముతో ధర్మము కామము మున్నగువాని
నార్జించి ముక్తులగుదురు. ఇప్పుడు నేను వృద్ధుడనుకూడ నైనాను.
ఇంకేమి ఎట్లు సాధింపగలను ? ౨౫

కస్మాత్ సంక్లిశ్యతే విద్వాన్ వ్యర్థమార్థేహయా సకృత్,
కస్యచి న్నామయా నూనం లోకోఽయం సువిమోహితః. ౨౬

కిం ధనై ర్దనదై ర్వా కిం కామైర్వా కామదై రుత ?
మృత్యునా గ్రస్యమానస్య కర్మభి ర్వోత జన్మదైః ? ౨౭

నూనం మే భగవాన్ ప్రీత స్సర్వదేవమయో హరిః,
యేన సీతో దశా మేతాం నిర్వేద శ్చాత్మనః ప్లవః. ౨౮

సోఽహం కాలావశేషేణ శోషయిష్యేఽగ మాత్మనః,
అప్రమత్తోఽఖిలస్వాధే యది స్యాత్సిద్ధ ఆత్మని. ౨౯

వ్యర్థమైన అర్థాశ, అసర్థములకు మూల మని తెలిసియే
యున్నవాడు సైతము, దానికొఱకు బాధపడుచునే యుండును.
ఏల యన- ఎవనిమాయచేతనో యీలోక మంతయు గాఢముగా
మోహితమై యున్నది. ౨౬

ధనముకోసమే ప్రవర్తింపజేయు నీ ధనములతో నేమి
ప్రయోజనము ? కామములనే గలిగించు కామములతో
మాత్రము లాభ మేమి ? మార్కారు జన్మముల నిచ్చు కర్మ
ములుమాత్ర మెందుకు ? ప్రతిజీవీయు మృత్యువుచే గబళించి
వేయ బడుచునే యుండునుగదా ? ౨౭

సర్వదేవమయు డగు శ్రీహరి నిశ్చయముగా న న్ననుగ్ర
హించినాడు. అందువలననే నా కిట్టిదశయు ఆత్మోద్ధారకమైన
యీ నిర్వేదమును గలిగినది. ౨౮

కావున, నే నింక నాశరీరమును గృశింపజేసికొని, యమ
నియమాదులు గలిగి, ధర్మాదిసాధనమున నేమాత్రము ఏమఱక,
ఈ మిగిలియున్న నా జీవితకాలమునకే సంతృప్తుడనై సిద్ధుడ
నయ్యెదను. ౨౯

తత్ర మా మనుమోదేరక్ దేవా స్త్రిభువనేశ్వరాః,
ముహూర్తేన బ్రహ్మలోకం ఖట్వాంగ స్సమసాధయత్. 30

శ్రీ భగవా నువాచ

ఇ త్యభిప్రేత్య మనసా హ్యవంత్యో ద్విజస త్తమః,
ఉన్ముచ్య హృదయగ్రంథీ శాంతో భిక్షు రభూ న్మునిః. 30

స చచార మహీ మేతాం సంయతాత్మేంద్రియానిలః,
భిక్షార్థం నగరగ్రామా ససంగోఽలక్షితోఽనిశత్. 31

తం వై ప్రవయసం భిక్షు మనధూత మసజనాః,
దృప్తాః పర్యభవక్ భద్ర ! బహ్వీభిః సరిభూతిభిః. 32

త్రిభువనేశ్వరు లగు దేవత లెల్లరు ఈ నా సంకల్పమున
కనుమతింతురుగాక! ముహూర్తమాత్రమున ఖట్వాంగుడు బ్రహ్మ
లోకమును సాధించెనుగదా ! 30

శ్రీ భగవానుడు చెప్పెను

అని మనసున నిశ్చయించుకొని, అవంతీవాసి యగు నా
బ్రాహ్మణుడు, హృదయగ్రంథుల నెడలించుకొని, శాంతుడై
మునియై భిక్షుకు డయ్యెను. 30

ఇంద్రియములను శ్వాసలను నియమించుచు, నానాదు,
ఈ భూమియం దెల్లెడ దిరుగ నారంభించెను. భిక్షార్థమై నగర
ములయందును గ్రామములయందును బ్రవేశించుచు, అసంగుడై
యుండెను. 31

ఉద్ధవా ! వృద్ధుడై అవధూతచర్య నవలంబించిన ఆ భిక్షు
వును దుర్మార్గులగు జనులు దృప్తులై బహువిధములై న పరాభ
వములతో బాధింప దొడగిరి. 32

కేచి త్త్రివేణుం జగృహు రేకే పాత్రకమండలూ,
పీఠం చై కేక్షసూత్రం చ కంఠాం చీరాణి కేచన. 3౪

ప్రదాయ చ పున స్తాని దర్శితా న్యాదదు ర్మునేః. 3౫

అన్నం చ భై క్షసంపన్నం భుంజానస్య సరి త్తపే,
మూత్రయంతి చ పాపిష్ఠా నిష్ఠీవం త్యస్య మూర్ధని. 3౬

యతవాచం వాచయంతి తాడయంతి స వ క్తిచేత్,
తర్జయం త్యపరే వాగ్భిః స్తేనోఽయ మితి వాదినః. 3౭

కొందలు దండమును, కొందలు పాత్రమును, కొందలు కమండలమును, కొందలు పీఠమును, కొందలు అక్షమాలను, కొందలు కక్షపాలను, కొందలు బొంతను, కొందలు నీర్కావి పంచెలను, లాగికొన సాగిరి. 3౪

ఇదిగో ఇచ్చుచున్నాము. తీసికొనుము. అని చూపి, ఇచ్చి మరల లాగికొనియు, నీయకయు, నిట్లు పెక్కుతెలుగుల వా రాతనిని బాధించిరి. 3౫

భిక్షాటనము చేసి తెచ్చికొనిన యన్నమును నదీతీరమున గూర్చుండి భుజించుచు నుండగా, పాపిష్ఠులు కొందలు చేరి, సరసనే మూత్రములను విడుచుచు, వానితలపై తుబుక్కున నుమియుచు, నుండిరి. 3౬

వారేమి చేసినను, కిమ్మనక యూరకుండిన, వారు మాటాడించెడివారు. మాటాడకయే యున్న కొట్టెడివారు. కొందలు దురుక్తులతో అదరించుచు బెదరించుచు నుండెడివారు. వీడు వట్టిదొంగ యని ఊరక నిందించువారు. 3౭

బద్ధుంతి తం రజ్జ్వా కేచి దృఢ్యతాం బధ్యతా మితి,
క్షిపం త్యేకేవజానంతి హ్యేష ధర్మధ్వజః శతః,
క్షీణవిత్త ఇమాం వృత్తి మగ్రహీత్ స్వజన్మోజ్జితః.

౩౮

అహో ఏష మహాసాహో ధృతిమాన్ గిరిరాడివ,
మానేన సాధయ త్యర్థం బకన దృఢనిశ్చయః.

౩౯

ఇ త్యేకే విహసం త్యేన మన్యే దుర్వాతయంతి చ,
తం బబంధు ర్నిరురుధు ర్యథా క్షేడనకం ద్విజమ్.

౪౦

ఏవం స భౌతికం దుఃఖం దై హికం దై వికం చ యత్,
భోక్తవ్య మాత్మనో దిప్తం ప్రాప్తం ప్రాప్త మబుధ్యత.

౪౧

పట్టుకొనుడు, కట్టివేయుడు, ఈతడు మోసగా డని పలుకుచు, కొందఱు త్రాళ్ళతో కట్టివేయ సాగిరి. కొందఱు విడలించివేయ దొడగిరి. ఈతడు వట్టి ధర్మధ్వజుడు, శత్రుడు. ఈ వేషము వేసినాడు. తన ధన మంతయు నయిపోవుటచేత, స్వజనుల కందఱకు దూరమై ఈత డీవృత్తి నవలంబించి, ఈవేషము వేసినా డని ఊరక నిందింప దొడగిరి.

౩౮

ఆహా! ఈతడు చాల బలము గలవాడు. పెద్దకొండవలె అత్యంతము ధైర్యము కలవాడు. కొంగవలె దృఢనిశ్చయముతో చలింపక, ఇట్లు మానముగా నుండి, తనకు గావలసిన యర్థమును సంపాదించుకొనుచున్నాడు.

౩౯

అని కొందఱిట్లు ఎగతాళి చేయుచుండిరి. మఱికొందఱు వానిపై అపానవాయువులను విడుచుచుండిరి. ఇట్లు దుష్టులు కొందఱు వానిచుట్టును గ్రమ్మి, పెంపుడు పక్షినివలె బట్టుకొని బంధించిరి.

ఇ ట్లాభిక్షువు, భౌతిక మైనట్టియు, దై హిక మైనట్టియు, దై విక మైనట్టియు, దుఃఖము నెల్ల నది తన ప్రారబ్ధము వలన

పరిభూత ఇమాం గాథా మగాయత నరాధమైః,
పాతయద్భిః స్వధర్మస్థో ధృతి మాస్థాయ సాత్త్వికీమ్.

౪౨

భిక్షు రువాచ

నాయం జనో మే సుఖదుఃఖహేతు
ర్న దేవతాత్మగ్రహకర్మకాలాః,
మనః పరం కారణ మామనంతి
సంసారచక్రం పరివర్తయే ద్యత్.

౪౩

మనో గుణాన్ వై సృజతే బలీయ
స్తతశ్చ కర్మాణి విలక్షణాని,

సంభవించినదే యనియు, తా ననుభవించి తీరవలసినదే యనియు,
తలచి, అనుభవించుచు నుండెను.

౪౪

అట్లాదురనులు పెక్కురీతుల ద న్నవమానించియు,
స్వధర్మమున నిలిచి చలింపక యున్న త న్నధఃపతితుని జెయ
బూనియు, బాధింపగా, ఏమాత్రము క్రోధముగాని, వికారము
గాని, పొందక, ఆతడు స్వాత్మిక్వమైన ధృతి వహించి, ఈ గాథ
నిట్లు గానము చేసెను.

౪౫

భిక్షు వనెను

ఈ జనముగాని, దేవతలుగాని, ఆత్మగాని, గ్రహములు
గాని, కర్మగాని, కాలముగాని, నాకు సుఖదుఃఖములకు
హేతువులు కావు. సంసారచక్రమును ప్రవర్తింపజేయు మనస్సే
సుఖదుఃఖములకు పరమకారణము అని వచింతురు.

౪౬

మనస్సు అతిబలిష్ఠ మైనది. అది గుణములను సృజించును.
వానివలన శుక్లములు కృష్ణములు అతిలోహితములు నై విల

శుక్లాని కృష్ణా స్వతిలోహితాని
తేభ్యః సవర్ణాః సృతయో భవంతి.

౪౪

అనీహ ఆత్మా మనసా సమీహతా
హిరణ్మయో మత్సఖ ఉద్విచప్తే,
మనః స్వలింగం పరిగృహ్య కామాన్
జుషన్నిబద్ధో గుణసంగతోఽసౌ.

౪౫

దానం స్వధర్మో నియమో యమశ్చ
శ్రుతం చ కర్మాణి చ సద్వ్రతాని,
సర్వే మనోనిగ్రహలక్షణాంతాః
పరో హి యోగో మనస స్సమాధిః.

౪౬

క్షణములైన కర్మములు కలుగుచున్నవి. వానివలన, తత్తత్కర్మానురూపము లగు దేవ తిర్య జ్జరాది జాతులలో జన్మములు సంభవించుచున్నవి.

౪౭

నియంతయై మనస్సుతోగూడ వర్తించుచున్నను, ఆత్మకు ఎట్టి క్రియాసంగము లేదు. ఆతడు విద్యాశక్తిప్రధానుడు. కేవలము బుద్ధిసాక్షి. జీవుని నియమించుచు అతిరోహిత మైన జ్ఞానముతో చూచుచు, సాక్షియై మాత్రమే యుండును. జీవుడు మాత్రము తనదేహము నాత్మగా దలచి, మనోగుణములైన కర్మలతో సంగతుడై శబ్దాది విషయముల ననుభవించుచు, వానిచే బద్ధుడగుచున్నాడు.

౪౮

దానము స్వధర్మము నియమము యమము శ్రుతము కర్మములు వ్రతములు మున్నగువాని కన్నిటికిని మనోనిగ్రహమే ఫలము. మనస్సు నరికట్టుటయే ఉత్తమోత్తమమైన యోగము.

సమాహితం యస్య మనః ప్రశాంతం
దానాదిభిః కిం వద తస్య కృత్యమ్,
అసంయతం యస్య మనో విసశ్యేద్
దానాభిశ్చే దపరం కి మేభిః ?

౪౭

మనోవశేనైస్య హ్యాభవంశ్చ దేవా
మనశ్చ నాన్యస్య వశం సమేతి,
భీష్మో హి దేవ స్సహస స్సహాయాన్
యుంజ్యా ద్వశం తం స హి దేవదేవః.

౪౮

తం దురజయం శత్రు మసహ్యావేగ
మరుంతుదం త న్న విజిత్య కేచిత్,
కుర్వం త్యసద్విగ్రహ మత్ర మర్హే
ర్మిత్రా ణ్యదాసీనరిపుం శ్చ మూఢాః.

౪౯

ఎవనిమనస్సు సమాహితమై ప్రశాంతమై యుండునో, వానికి దానాదులతో నేమి పని ? ఎవనిమనస్సు సమాహితము కాకుండ ఆలస్యాదులకు లోనై యుండునో, దానాదు లొన రించియు, వానికి గలుగ గలుగు ప్రయోజనాంతర మేమి గలదు?

దేవతలు తదితరులు సైతము మనస్సునకు లోబడి యున్నారు. మనస్సుమాత్ర మేవనికిని లోబడియుండలేదు. మనో లక్షణ మగు దేవుడు బలవంతులకంటెను బలవంతుడును, భయం కరుడును. కావున ఆ మనోలక్షణదేవుని దనవశమున గొననేర్చు వానిని దేవదేవుడే యని యసవచ్చును.

౫౦

సహింపరాని రాగాదిరూప వేగము గలిగి, జయింప నలవి గాక, మర్మములు ఛేదించు మనశ్శత్రువును జయింపనేరక,

దేహం మనోమాత్ర మిమం గృహీత్వా
మమాఽహ మి త్యంధధియో మనుష్యాః,
ఏషోఽహ మన్యోఽహ మితి భ్రమేణ
దురంతపాశే తమసి భ్రమంతి.

౫౦

జనోఽస్య హేతు సుఖదుఃఖయో శ్చేత్
కి మాత్మన శ్చాత్ర హి భామయో స్తత్ ?
జిహ్వం క్వచిత్ స్వాం దశతి స్వదద్భి
స్తద్వేదనాయాం కతమాయ కుప్యేత్ ?
దుఃఖస్య హేతు ర్యది దేవతా స్తు
కి మాత్మన స్తత్ర వికారయో స్తత్ ?

౫౧

కొందఱు మర్త్యులు మూఢులై మిత్రు లనియు, శత్రు లనియు,
తటస్థు లనియు, నితరులను భావించుచు, వ్యర్థముగా గొంద
టితో వైరము బెట్టుకొనుచు నుందురు.

౪౯

మనోమాత్ర పరికల్పిత మైన యీ దేహమును నా
దనియు, నే ననియు, దలపోసి, అంధదృష్టులై మనుష్యులు ఇతడు
నేను, ఇతడు పరుడు నను భ్రమముతో చాట రాక నిరవధిక
మైన సంసారమునందు పడిపోయి భ్రమించుచు నుందురు.

౫౦

ఈదేహమునకు సుఖదుఃఖములను గల్పించునది దేహమే
యని యనుకొన్నను ఆ రెండు దేహములు పృథివీవికారములే
గదా ! అట్టిచో, నొకటి మఱొకదానిని బాధించు టెట్లు ? తన
దంతములతో తననాలుకను కొఱికికొన్నచో, అప్పుడు కలుగు ఆ
బాధనుగుఱించి, ఎవరిపై గోపింప వలనుపడును?

౫౧

ఒకవేళ దేహాధిష్ఠాత లగు దేవతలు దుఃఖమునకు గారణ
మని యన్నను వికారములు గలవానికేగదా సుఖదుఃఖములు

య దంగ మంగేన నిహన్యతే క్వచిత్
క్రుధ్యేత కస్మై పురుష స్తోఽన్యః ?

౫౨

ఆత్మా యది స్యా త్సుఖదుఃఖహేతుః
కీ మన్యత స్తత నిజస్వభావః ?
స హ్యత్మనోఽన్య ద్యది త స్మృషా స్యాత్
క్రుధ్యేత కస్మా న్న సుఖం స దుఃఖమ్.

౫౩

గ్రహా నిమిత్తం సుఖదుఃఖయో శ్చేత్
కీ మాత్మనోఽజన్య జన్య తే వై ?

గలుగునది ? ఆత్మయును దేవతలును నిర్వికారులే. ఒకప్పు డొక
యవయవము మఱొక యవయవమును కొట్టిన దగునేని, తదన్య
డగు పురుషు డెవనిని గోపింప సగును ?

౫౪

ఆత్మ సుఖదుఃఖములకు గారణ మని యందుమేని, ఆత్మ
యొక్క— నిజస్వభావము మఱొకరీతిగా నెట్లు పరిణమింపగలదు ?
అంతియగాక, ఒకయాత్మవలన మఱొకయాత్మకు సుఖదుఃఖములు
గలుగు టెట్లు ? ఆత్మకంటె వేఱయిస దెయ్యదియు లేదుగదా ?
ఒకవేళ ప్రత్యగాత్మ అట్లు చేయుచున్న దని యన్నను, ఆత్మ
సుఖదుఃఖాది వికారముల కాశ్రయ మైనదని చెప్పవలసి వచ్చును.
అట్టి లక్షణము ఆత్మకు లేదు. అట్టిచో, ఆత్మ కెవనివలన సుఖము
గాని, దుఃఖముగాని, కలుగ గలదు ? ఆత్మస్వభావ మిట్టిది
కావున, నింక నెవనినిగుఱించి గోపింప వీలగును ?

౫౫

సుఖదుఃఖములకు గ్రహములు కారణ మని యందుమేని
అవి జనించువానికి గదా ! ఆత్మ అజము. కావున, గ్రహము
లింక నాత్మపై దమ ప్రభావము నెట్లు ప్రసరింపజేయ గలవు ?

గ్రహైర్గ్రహస్యైవ వదంతి పీఠాం
క్రుధ్యేత కస్మై పురుష స్తతోఽస్యః ?

౫౪

కర్మాస్తు హేతు సుఖదుఃఖయో శ్చేత్
కి మాత్మన స్తద్ధి జడాజడత్వే ?
దేహ స్వచిత్ పురుషోఽయం సుపరః
క్రుధ్యేత కస్మై న హి కర్మమూలమ్ ?

౫౫

కాలస్తు హేతుః సుఖదుఃఖయో శ్చేత్
కి మాత్మన స్తత్ర తదాత్మకోఽసౌ,
నాగ్నే ర్హి తాపో న హిమస్య తత్ స్యాత్
క్రుధ్యేత కస్మై న పరస్య ద్వంద్వమ్ ?

౫౬

అది యటు లుండ, గ్రహములవలన గ్రహములకే పీడ గలుగు
చున్న దని యందురు. కావున, వాని యన్నిటికంటె నన్యు డై న
పురుషు డెవనిని గోపింప నగును ?

౫౪

కర్మము, సుఖదుఃఖములకు గారణ మని యన్నను,
ఆత్మకు కర్మములు లేవు. దేహము జడము. దానికి స్వయముగా
నెట్టి ప్రవృత్తియు లేదు. ఆత్మ అజడము. చిత్స్వరూపము. ఇవి
రెండును స్వభావమున పరస్పరము విరుద్ధములు. కావున, నిది
కర్మమూలము కాదని నిశ్చిత మగుచుండ, నిక నెవనిపై గోపింప
వీలగును ?

౫౫

సుఖదుఃఖములకు గారణము కాల మని యన్నను,
కాలము ఆత్మస్వరూపమే యగుటవలన దానివలన నాత్మకు గలు
గున దేమి? స్వాంశమువలన తనకే యెట్టి వికృతియు గలుగ

న కేనచిత్ క్వాపి కథం చ నాస్య
వ్యందోస్యసరాగః పరతః పరస్య,
యథాహమ స్సంస్మృతిరూపిణః స్వా
దేవం ప్రబుద్ధో న బిభేతి భూతైః.

౨౬

ఏతాం న ఆస్థాయ పరాత్మనిష్ఠా
మధ్యాసితాం పూర్వతమై ర్మహర్షిభిః,
అహం తరిష్యామి దురంతపారం
తమో ముకుందాంఘ్రినిపేవయైవ.

౨౭

నేరదుకదా? అగ్నికి అగ్నిజ్వాలవలన తాపముగాని, మంచునకు
ఒక మంచుబొట్టువలన చల్లదనముగాని, కలుగ నేరదుగదా? ఆ
అంశము పరమేకావ్రున, దానివలన ఆత్మకు సుఖదుఃఖములు
కలుగు నని యనరాదు. అగ్నిజ్వాల అగ్నికిగాని, తుషారకణము
తుషారమునకుగాని, బాధకము కానట్లు, పరము పరము నెన్నడు
బాధింప నేరదు. అట్టియెడ నింక నెవనిపై గోపింపవచ్చును? ౨౬

ఇట్లు పూర్వోదాహృతములై న యాఠింటిచేగాని, మఱి
యింక దేనిచేతగాని, ఎప్పుడుగాని, ఏవిధముగాగాని, యీ
యాత్మకు సుఖదుఃఖాదులు కలుగనేరవు. సంసారమును గలి
గించు అహంకారమువలననే యీ సుఖదుఃఖాదు లన్నియు
గలుగుచున్నవి. కావున, మనస్సును నియమించుకొన గలవానికి
అట్టివానిసో క్కేనియు నుండదు. అని యిట్లు నిశ్చయముగా
దెలిసికొనినవానికి, భూతములవలన నేమాత్రము భీతియేగలుగదు.

ఇట్లాభిక్షువు తలపోసి, పూర్వతములగు మహర్షులచే
నవలంబింపబడిన పరాత్మనిష్ఠను పొంది, నేనుకూడ ముకుంద

శ్రీ భగవానువాచ

నిర్విద్య సప్తద్రవిణో గతస్త్వమః
ప్రవ్రజ్య గాం పర్యటమాన ఇత్థమ్,
నిరాకృతోఽసద్భి రసి స్వధర్మా
దకంపితోఽమూం ముని రాహ గాథామ్,

౫౯

సుఖదుఃఖప్రదో నాన్యః పురుష స్యాత్మవిభ్రమః,
మిత్రోదాసీనరిపవ స్సంసార స్తమనః కృతః.

౬౦

పాదారవిందసేవతో దురంతపారమైన సంసారమును చాటుదు నని
నిశ్చయించుకొనెను.

౬౧

శ్రీకృష్ణ భగవానుడు చెప్పెను

అట్లు ధన మంతయు పోయి, నిర్వేదము నొంది, దాని
వలన నేమియు బాధపడక, సన్నిహించి, భూమియందు సంచ
రించుచు, అసత్పురుషు లగువారు నిరాకరించి పరాభవించినను,
స్వధర్మమునుండి చలింపక, స్థిరుడై మానియై యున్న ఆ ముని
ఈగాథను గానము చేసెనుజుమా!

౬౨

పురుషునకు సుఖమును దుఃఖమును గలుగజేయునది
మనోవిభ్రమమేగాని, వేటొండు గాదు. మిత్రులు శత్రులు ఉదా
సీనులు సంసారము సమస్తము అజ్ఞానమువలననే కలుగుచున్నది.
కావున, ఒకటి చూచి మఱొకటిగా భ్రమించి భావించు మనస్సు
వలననే ఈ అనర్థ మంతయు గలుగుచున్నది.

౬౩

తస్మాత్సర్వాత్మనా తాత! నిగ్రహణ మనో ధియా,
మయ్యావేశితయా యుక్త ఏతావాన్ యోగసంగ్రహః. ౬౮
య ఏతాం భిక్షుణా గీతాం బ్రహ్మనిష్ఠాం సమాహితః,
ధారయన్ శ్రావయన్ శ్రుణ్వన్ ద్వంద్వై రైవైవాభిభూయతే.

ఇతి శ్రీమద్భాగవతతే ఏకాదశస్కంధే భిక్షుగీతం నామ
త్రయోవింశోఽధ్యాయః.

కావున నో ఉద్ధవా! నాయందు ప్రవేశింపజేయబడి నిరూ
ఢమై నిశ్చయాత్మకమైన బుద్ధి కలిగి, సీవు సర్వాత్మనా మన
స్సును నిగ్రహింపుము. ఇదియే యోగము. దీనిని సంగ్రహముగా
నీకు నే నుపదేశించినాను. ౬౮

భిక్షువుచే గానము చేయబడిన యీ బ్రహ్మనిష్ఠును సమా
హితమైన మనస్సు గలవాడై యెవడు ధారణచేయునో, వినునో
వినిపించునో, అతడు ద్వంద్వములచే బాధింపబడడు. ౬౯

ఇది శ్రీమద్భాగవతము ఏకాదశస్కంధమున భిక్షుగీత మను
ఇరువదిమూడవ యధ్యాయము.

౫ అవధూతగీత

అవధూతగీత, శ్రీవిష్ణుభాగవతము దశమస్కంధమునందలిది. శ్రీకృష్ణ భగవానుడు, సంన్యాసయోగము నుపదేశింపగా విని, పరమ భాగవతోత్తము డగు నుద్ధవుడు - దేవా! భవన్మాయామోహితుడనై మూఢచితుడ నగు నాకు నీయుపదేశించిన సంన్యాసయోగము సాధింప నలవి గానిదిగా తోచుచున్నది. నే నది యెట్లు భరించి, సాధింపగలనో, ఉపదేశింపుము. నీకంటె దెలిసిన వాడును, ఉపదేశ్యయు లేడు. కావున, నన్ననుగ్రహింపు - మని వేడగా, శ్రీకృష్ణ భగవాను డిట్లనెను -

“ఉద్ధవా ! నీ వనినది సత్యమే. లోకములో తత్త్వవిచక్షుణు లైన మునులు తమ్ము దామే యుద్ధరించుకొందురు. మానవసృష్టిలో గల విశేషము సయిత మయ్యదియే. పశువులు జ్ఞానరహితములు. మానవు లట్లు గాదు. కావున, దేహ గేహభిమానములను వదిలి, సమభావనులై, అసంగులై చరించుచు, మదారా ధనమున నేన్నే పొందవలయును. అట్టి వ్రతమున నుండువా రవధూత లని పచింపబడదురు. వారికి మద్భావన తప్ప ఇతర ముండదు. వారి నాయా లక్షణ ములతోడనే బుద్ధిమంతు డగువాడు తెలిసికొనవలెను. ఆత్మారాము లగు నట్టి మహనీయులు, నిగూఢలేజకున లోకోద్ధరణ పరాయణులై సంచరించుచు, నాయా లక్షణములతోడను, ప్రమాణములతోడను, నన్నే విచారించుచుందురు. వివేకము గలవాడు. నిర్విణ్ణుడై, యిట్టి సిథినే పొందవలెను. అంతియగాక - లోకములో మత్స్యప్రము లైన ప్రాణు లనేకము లున్నవి. వానియన్నిటివలన నొక్కొక విశేషమును తత్త్వవివిత్సు వగువాడు, నేర్చికొనవలెను. అట్టివాడే. తనకు దానే గురువుగా బనుపడి, లోకతత్త్వము నెఱిగికొని, ఆత్మోద్ధరణము గావించుకొన నేర్చును.”

అని బోధించుచు, అవధూత యదు సంవాద రూపమైన యితిహాసమును వృష్టాంతమునకై నొడివినట్లు, శ్రీశుకుడు పరీక్షితున కుపదేశించెను. ఇందు, సముద్రై, లోకవ్యవహారాతీతు డగు మహనీయుని మహోన్నతస్థితి సర్వాత్మనా వర్ణింపబడుచు, సంన్యాసిధర్మములుకూడ, నిరూపితము లైనవి.

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ

అవధూతం ద్విజం కచ్చి చ్చరంత మకుతోభయమ్,
కవిం నిరీక్ష్య తరుణం యదుః పప్రచ్ఛ ధర్మవిత్.

౧

యదు రువాచ

కుతోను ధీ రియం బ్రహ్మ న్నకర్తు స్సువిశారదా,
యా మాసాద్య భవా లోకే విద్వాం శ్చరతి బాలవత్.

౨

ప్రాయో ధర్మార్థకామేషు వివిత్సాయాం చ మానవాః,
హేతునేహ సమీహంతే ఆయుషో యశసః శ్రియః.

౩

త్వం తు కల్యః కవి ర్దక్ష స్సుభగో మితభాషణః,
న కత్తా నేహాసే కించి జ్ఞడోన్మత్తపిశాచవత్.

౪

శ్రీకృష్ణుడు చెప్పెను

ఎవరివలనను ఎట్టి భయము లేక, చరించుచు, సర్వజ్ఞుడై,
యువావస్థలో నున్న ఒకొనొక అవధూతను జూచి, ఒకప్పుడు
ధర్మవేత్త యైన యదుమహారాజు ట్లని ప్రశ్నించెను.

యదు వనెను

బ్రాహ్మణుడా! ఏ కర్మములను జేయ నిచ్చగింపక, అతి
ప్రసన్న మైన బుద్ధిని నీ వెట్లు పొంద గలిగితివి? ఈబుద్ధితో నీవు,
విద్వాంసుడవే అయ్యు, బాలుడువలె సంచరించుచున్నావు.

౨

ఈలోకమునందు తఱచు, మానవులు, ధర్మార్థకామము
లను దెలిసికొనుటకును, ఆయువు, యశస్సు, సంపద, వీనిని బడ
యుటకును, ప్రయత్నించు చుందురు.

౩

నీవో, సమర్థుడవు, తెలిసినవాడవు, అందగాడవు, గుణ
భూషితుడవు, మితభాషివి, అయియుండియు, ఏసవిని జేయ నిచ్చ

జనేషు దహ్యమానేషు కామలోభభవాగ్నినా,
న తప్యనేగ్నినా ముక్తో గంగాంభస్థస్థ ఇవ ద్విపః.

త్వం హి నః పృచ్ఛతాం బ్రహ్మ న్నాత్మ న్యానందకారణమ్,
బ్రూహి స్పర్శవిహీనస్య భవతః కేవలాత్మనః.

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ

యదునై వం మహాభాగో బ్రహ్మణ్యేన సుమేధసా,
పృష్టః సభాజితః ప్రాహ ప్రశ్రయావనతం ద్విజః.

గింపక, దేనిని కోరక, జడుడువలె, ఉన్మత్తుడువలె, పిశాచమువలె,
ప్రవర్తిలుచున్నావు.

లోకములో నందఱు జనులు, కామ లోభములవలన,
బుట్టిన అగ్నితో తగులబడి పోవుచున్నారు. నీవు మాత్రము,
గంగానదినీటిలో నున్న గజమువలె ఆ అగ్ని తాపమునకు గుఱి
గాకున్నావు.

కావున, ఓ బ్రాహ్మణుడా! విషయభోగ రహితుడవై,
కళత్రాది శూన్యుడవై, కేవలుడవై యున్న నీవు, ఆత్మానందము
నెట్లనుభవించుచున్నావో, చెప్పుము. తెలిసికొనవలె నని మే
మడుగుచున్నాము.

శ్రీకృష్ణుడు చెప్పెను

బ్రాహ్మణ్యుడు మహామేధావి యగు యదు విట్లు సగౌర
వముగా నడుగగా, వినయముతో నమస్కరించుచున్న ఆ యదు
వునుగూర్చి, ఆ అవధూత యిట్లనెను.

బ్రాహ్మణ ఉవాచ

సంతి మే గురవో రాజా! బహవో బుద్ధ్యవాశ్రితాః,
యతో బుద్ధి ముపాదాయ ముక్తోఽటామీహ తాం శ్రుణు. ౮
పృథివీ వాయు రాకాశ ఆపోఽగ్ని శ్చంద్రమా రవిః,
కపోతోఽజగరః సింధుః పతంగో మధుకృ ద్దజః. ౯

మధుహః హరిణో మీనః పింగళా కురవోఽర్భకః,
కుమారీ శరకృ త్సర్ప ఊర్ణనాభి స్సుపేశకృత్. ౧౦

ఏతే మే గురవో రాజం శ్చతుర్వింశతి రాశితాః,
శిష్యావృత్తిభి రేతేషా మన్వశిక్ష మిహాత్మనః. ౧౧

బ్రాహ్మణుడు చెప్పెను

రాజా! నాకు పలువురు గురువులు గలరు. వారి నందఱను
నేను నాబుద్ధితోనే ఆశ్రయించినాను. వారిని జూచి నేర్చుకొనిన,
యీబుద్ధితో, ముక్తుడనై చరించుచున్నాను. ఆ గురువులను
జెప్పెదను వినుము. ౮

పృథివి, వాయువు, ఆకాశము, నీరు, అగ్ని, చంద్రుడు,
సూర్యుడు, పావురము, కొండచిలువ, సముద్రము, మిడుత, తేనె
టీగ, ఏనుగు; ౯

తేనెను గ్రహించువాడు, హరిణము, చేప, పింగళ యను
వేశ్య, కురరము, పసిపిల్లవాడు, కన్య, ఇషుకారుడు, పాము,
సాలీడు, తుమ్మెద; ౧౦

రాజా! ఈ యిరువదినలుగురను నేను నా గురువులనుగా
స్వీకరించినాను. వారివారి చర్యలనుబట్టి, నాకు నేనుగా నేర్చు
కొనినాను. ౧౧

యతో య దనుశిక్షామి యథా వా నాహుషాత్మజ !

త త్తథా పురుషవ్యాఘ్ర ! నిబోధ కథయామి తే. ౧౫

భూతై రాక్రమ్యమాణోఽపి ధీరో దై వవశానుగైః,

త ద్విద్వా న్న చలే న్మార్గా దన్వశిక్షం క్షితే ర్వ్రతమ్. ౧౬

శశ్వ త్పరార్థసర్వేహః పరార్థైకాంతసంభవః,

సాధు శ్శిక్షేత భూభృత్తో నగశిష్యః పరాత్మతామ్. ౧౭

ప్రాణవృత్త్యైవ సంతుష్యే న్ముని ర్నైవేంద్రియప్రియైః,

జ్ఞానం యథా న నశ్యేత నావకీర్యేత వా జ్ఞనః. ౧౮

యదుమహారాజా! ఎవరివలన ఏది నేర్చుకొంటిరో, అది
యంతయు నీకు జెప్పుచున్నాను. వినుము. ౧౯

దై వవశానుగము లైన భూతము లాక్రమించి యెంత
పీడించినను, ధీరుడై యుండి, విద్వాంసు డగువాడు, స్వధర్మ
మార్గముననుండి చలింపరాదు. ఇది నేను పృథివివలన నేర్చుకొంటిని.

పరులకొఱకే తన సమస్తము నుపయోగించుటయు, పరుల
కొఱకే పుట్టుటయు, కొండలవలనను, పరాధీనత్వము చెల్లవలనను,
సాధు మగువాడు నేర్చుకొనవలెను. (పర్వత వృక్ష స్వరూప మైన
పృథివినుండి నే నిది నేర్చుకొంటిని.) ౨౦

జ్ఞానము నశింపకుండుటకును, వాక్కు మనస్సు విశేషమున
పోండకుండుటకును, ప్రాణధారణమునకు మాత్రమే సరిపడ
నాహారాదికములను నేవింపవలెనేకాని, ఇంద్రియప్రీతికొఱక
గ్రహింపగూడదు. ౨౧

విషయే ష్వావిశక యోగీ నానాధర్మము సర్వతః,
గుణదోషవ్యవేతాత్మా స విషజేత వాయువత్.

౧౬

పార్థివే ప్రిహ దేహేషు ప్రవిష్ట స్తద్గుణాశ్రయః,
గుణై ర్న యుజ్యతే యోగీ గంధై ర్వాయు రివాత్మదృక్.

౧౭

అంతర్హిత శ్చ సిరజంగమేషు

బ్రహ్మాత్మభావేన సమన్వయేన,

వ్యాప్త్యా వ్యవచ్ఛేద మసంగ మాత్మనో

ముని ర్న భస్త్వం వితతస్య భావయేత్.

౧౮

తేజోబిన్నమయై రాభివై ర్మేఘాద్యై ర్వాయునేరితైః,

స స్పృశ్యతే సభ స్తద్వ త్కాలస్పృష్టై ర్గుణైః పుమాన్.

౧౯

నానాధర్మము లైన శీతోష్ణాది విషయములయందు
జొచ్చియు, యోగి యగునాడు, గుణదోషములకు దూరమై,
వాయుప్రవలె నెందును దగులువడ గూడదు.

౧౬

పార్థివములైన దేహములందు ప్రవేశించి, బాల్యాదికిము
లగు వానివాని గుణముల నాశ్రయించినను, యోగి, ఆత్మద్రష్టయై
మెలగుచు, వాయువు గంధముచే లిప్పుడు గానట్లు, గుణములచే
లిప్పుడు కాకుండ నుండవలెను.

౧౭

సిర జంగమములయం దన్నిటి లోపల వెలుపల, అవ్యవచ్ఛి
న్నముగా వ్యాపించియున్నను, ఆకాశము దేనితోను అంటక,
విస్తారమై యుండును. అట్లే, యెల్లెడ బ్రహ్మాత్మభావమునే దర్శిం
చుచు, ఎందును సంగము గొనక యుండవలెను.

౧౮

వాయుప్రేరితములై వచ్చి క్రమ్మినను, మేఘములచే
ఆకాశము అంటబడదు. అట్లే, పృథివ్యప్రేజోన్నమయములై కాల
స్పృష్టము లైన దేహములచే, పురుషు డెన్నడును స్పృశింపబడడు.

స్వచ్ఛః ప్రకృతితః స్నిగ్ధో మాధుర్య స్థిరభూ ర్మృణామ్,
మునిః పునా త్యపాం మిత్ర మీతౌస్పర్శసకీర్తనః.

తేజస్వీ తపసా దీప్తో దుర్రోదరభాజనః,
సర్వభక్షోఽపి యుక్తాత్మా నాదత్తే మల మగ్నినత్.

క్వచి చ్ఛన్నః క్వచిత్ స్పృష్ట ఉపాస్యః శ్రేయ ఇచ్ఛతామ్,
భుంక్తే సర్వత్ర దాతృణాం దహన్ ప్రాగుత్తరాశుభమ్.

స్వమాయయా సృష్ట మిదం సదసల్లక్షణం విభుః,
ప్రవిష్ట ఈయతే తత్ర సరూపోఽగ్ని రివై ధసి.

స్వచ్ఛత్వము, సహజస్నిగ్ధత్వము, మాధుర్యము, పవిత్ర
త్వము, కలిగి, ముని యగునాతడు, దర్శన స్పర్శన కీర్తనముల
చేత, నీరువలె, నరులకు పరమమిత్రము కావలెను.

తేజస్వియై, తపోదీప్తుడై, దుర్రుడై, ఉదరభాజనుడై,
అపరిగృహీతయై, సర్వభక్షుడై యుండియు, నియమితేంద్రియ
డగు ముని, అగ్నిహోత్రమువలె మాలిన్యము నొందక వెలుగు
చుండును.

ఒక్కొక్కచో మలుగుపడి యుండి, ఒక్కొక్కచో
స్పృశింపబడుచు, శ్రేయార్థు లగువారిచే నుపాసింపబడుచు, పర
లొసంగినదానిని భక్షించుచు, ముని అగ్నిహోత్రుడువలె, పరుల
త్రైకాలికపాపమును నశింప జేయుచుండవలెను.

స్వమాయచే సృజింపబడి సదసల్లక్షణ మైన యిద్దాని
యందు ప్రవేశించి, పరమాత్మ, ఉపాధులయందు జొచ్చిన అగ్ని
వలె తల్లక్షణములతో భాసించుచున్నట్లు, యోగియు మెలగి
వలెను.

విసర్గాద్యాః శ్మశానాంతా భావా దేహస్య నాత్మనః,
కళానా మివ చంద్రస్య కాలేనావ్యక్తవర్తనా.

౩౪

కాలేన హ్యోఘవేగేన భూతానాం ప్రభవాప్యయా,
నిత్యా వపి న దృశ్యేతే హ్యత్మనోఽగ్నే ర్యథార్చిషామ్.

౩౫

గుణై ర్గుణా నుపాదత్తే యథాకాలం విముంచతి,
న తేషు యుజ్యతే యోగీ గోభి ర్గా ఇవ గోపతిః.

౩౬

బుధ్యతే స్వేన భేదేన వ్యక్తిస్థ ఇవ తద్గతః,
లక్ష్మ్యతే స్థూలమతిభి రాత్మా చాంభస్థితార్కవత్.

౩౭

జన్మము మొదలు శ్మశానాంతము లైన భావము
లన్నియు దేహమునకేగాని, ఆత్మకు గావు. వృద్ధియుములు
కళలకేగాని, చంద్రునకు గాదుగదా! అట్లే, అ వన్నియు, అవ్వక
గతి యగు కాలమువలన గలుగుచున్నవి.

౩౮

అగ్నికి గాక, అగ్నిజ్వాలలకు మాత్రమే యాదా కాల
ములయందు ఉత్పత్తిలయములు గలుగునట్లు, ప్రవాహమునది
అతివేగవంతమైన కాలమువలన ఉత్పత్తిలయములు భారములకే
కలుగుచున్నవి గాని, ఆత్మకు గాదు.

౩౯

సూర్యుడు తనకిరణములతో నీటిని గ్రహించి, మిగిల
విడిచిపుచ్చునటులు, యోగి, గుణములతో విషయములను
గ్రహించి, యథాకాలముగా విడిచిపెట్టుచుండుచుగాని, నా యా
దభినివేశము బూనడు.

౪౦

నీటిలో ప్రతిఫలించిన సూర్యనివలె, స్వాంత్యమునకు
నాత్మను, తమబుద్ధివలననే, స్థూలబుద్ధి లగువారు, ఉపాధ్యక్షులైనా
భేదభావమున దలపోయుచుండురు.

౪౧

నాతిస్నేహః ప్రసంగో వా కర్తవ్యః కేనచిత్ క్వచిత్,
కుర్వన్ విందేత సంతాపం కపోత ఇవ దీనధీః.

౨౮

కపోతః కశ్చ నారణ్యే కృతస్మిన్ వనస్పతౌ,
కపోత్యా భార్యయా సార్థ మువాస కతిచి త్సమాః.

౨౯

కపోతౌ స్నేహగుణితహృదయా గృహధర్మిణౌ,
దృష్టిం దృష్ట్వాంగ మంగేన బుద్ధిం బుద్ధ్యా బబంధతుః.

౩౦

శయ్యాస నాటన స్థాన వార్తా క్రీడాశ నాదికమ్,
మిథునీభూయ విస్రజ్ధా చేరతు ర్వనరాజిషు.

౩౧

ఎవనితోడను, ఎచ్చటను, ఎన్నడును, అతిస్నేహముగాని,
అతిప్రసంగముగాని, చేయగూడదు. చేసినచో, దీనతకు లోనై,
కపోతమువలె సంతాపము నొందవలసి వచ్చును.

౨౮

ఒకయడవిలో నొకపావురము ఒకచెట్టుపై గూడు కట్టు
కొని, తనపెంటితో సుఖముగా వసించుచుండెను.

౨౯

ఆ పావురములు రెండును పరస్పర మత్యంత స్నేహమున
చూపులు బుద్ధి యొకటిగా బనుపడి, గృహధర్మమును నెఱపుచు
నుండెను.

౩౦

పరుండుట కూర్చుండుట తిరుగుట నిద్రించుట భుజించుట
నిలుచుట మున్నగు పనులయందు రెండును జంటలై, కలసి
మెలిసి, పాయక, ఆ అరణ్యమున దిరుగుచు, ఆ గూట నివసిం
చుచు నుండెను.

౩౧

యం యం వాంఛతి సా రాజకా! తర్పయం త్యనుకంపితా,
తం తం సమానయ త్కామం కృచ్ఛేణా వ్యజితేంద్రియః. 32

కపోతీ ప్రథమం గర్భం గృహ్లాతీ కాల ఆగతే,
అండాని సుషువే నీడే స్వపత్యు స్సన్నిధౌ సతీ. 33

తేషు కాలే వ్యజాయంత రచితావయవా హరేః,
శక్తిభి ర్దుర్విభావ్యాభిః కోమలాంగతనూరుహః. 34

ప్రజాః పుపుషతుః ప్రితౌ దంపతీ పుత్రవత్సలా,
శృణ్వంతౌ కూజితం తాసాం విన్యతౌ కలభాషితైః. 35

ఆడుపావురము ఏమేమి కోరునో, అది యది యెల్ల ఎంత
కష్టమైనను ఓర్చి, ఆ మగపావురము, తద్వశమై, సమకూర్చి
యిచ్చుచు నుండెను. 32

ఆడుపావురము చూలు మోసి, ప్రసవసమయమున రెండు
గ్రుడ్లు పెట్టెను. అపు డా మగపావురముకూడ ఆ గూట దానిని
బాయక యుండెను. 33

ఆ గ్రుడ్లు పగిలి పిల్లలై, యవి, దుర్విభావ్యములై న
కాలకర్మస్వభావముల ననుసతించి, చిన్ని చిన్ని మృదువులై న
రోమములు, చిన్ని అవయవములు కలిగిన వయ్యెను. 34

పుత్రవత్సలములై ఆ పావురములు రెండఱు, వాని
అవ్యక్తమధురములై న పలుకులు విని మహానందము నొందుచు
మిక్కిలి గారాబమున వానిని పోషించుకొనుచు నుండెను. 35

తాసాం పతత్రైః సుస్పర్శైః కూజితై ర్వలుచేషితైః,
ప్రత్యుదయై రదీనానాం పితరౌ ముద మాపతుః.

31

న్నేహానుబద్ధహృదయా వన్యోన్యం విష్ణుమాయయా,
విమోహితౌ దీనధియా శిశూౌ పుపుషతుః ప్రజాః.

32

ఏకదా జగ్ముతు స్తాసా మన్నార్థే తౌ కుటుంబినౌ,
పరితః కాననే తస్మి న్నర్థినౌ చేరతు శ్చిరమ్.

33

దృష్ట్వా తాౌ లుబ్ధకః కశ్చి ద్యదృచ్ఛాతో వనేచరః,
జగ్రహే జాల మాతత్య చరతః స్వాలయాంతికే.

34

వాని కూతలకు, చేతలకు సంతోషపడుచు, వాని త్రైక్తలు
సవరించి, వాని మేనులు దువ్వి, తాకి, ముద్దాడి, ఆ పాపురములు
రెండును మిక్కిలి ఆనందము ననుభవించు చుండెను.

35

ఇట్లు, విష్ణుమాయా మోహితములై ఆ పాపురములు
రెండును తమపిల్లలయం దత్యంతము మమకారము అభిమానము
చేసి, తత్ప్రేమానున వ్యగ్రములై యుండెను.

36

ఒక్కనా డా పాపురములు రెండు తమపిల్లల కాహారము
గొనివచ్చుటకై, అడవిలోనికి బోయి, యెప్పటికన్న నెక్కువగా
ఆలస్యము చేసెను.

37

ఆ సమయమున వేటకా డొక డడవిలో తిరుగుచు, విధి
వశమున గూటిముంగల సంచరించు ఆపిల్లలను జూచి, వల పన్ని,
పట్టుకొనెను.

38

కపోత శ్చ కపోతీ చ ప్రజాపోషే. సదోత్సుకా,
గతౌ పోషణ మాదాయ స్వసీడ ముపజగ్మతుః. ౪౦

కపోతీ స్వాత్మజాన్ వీక్ష్య బాలకాన్ జాలసంవృతాన్,
తా సభ్యధావత్ క్రోశంతీ క్రోశతో భృశదుఃఖతాన్. ౪౧

సాసక్పత్ స్నేహగుణిత దీనచి త్తాజమాయయా,
స్వయం చాబధ్యత సిచా బద్ధాన్ పశ్యం త్యపస్మృతిః. ౪౨

కపోత శ్చాత్మజాన్ వీక్ష్య ఆత్మనోఽభ్యధికాన్ ప్రియాన్,
భార్యాం చాత్మసమాన్ దీనో విలలాప సుదుఃఖితః. ౪౩

అహో మే పశ్యతాపాయ మల్పపుణ్యస్య దుర్మతేః,
అతృప్త స్యాకృతార్థస్య గృహ స్త్రైవర్గికో హతః. ౪౪

సరిగా నదే సమయమునకు మగపావురము, ఆడుపావు
రము, ముక్కులనిండ మేత నింపుకొని, తమగూటికి వచ్చెను. ౪౦

వలలో దగుల్కొని యున్న తనపిల్లలను జూచి ఆడుపావు
రము, గుండె, పగిలి పెద్దగా ఏడ్చుచు, దగ్గఱకు బోయెను. ౪౧

దై వమాయా మోహితమై అట్లు పోయి, అది, పిల్లలకై
యేడ్చుచు, తానుకూడ ఆ వలలో దగుల్కొనెను. ౪౨

అట్లు వలలో బడిపోయిన తన పిల్లలను, ప్రాణాధికప్రియ
యగు నిల్లాలిని, జూచి, మగపావురము, మిక్కిలి దీనముగా విల
పింప దొడగెను. ౪౩

అక్కటా! నే నెంత పాపము చేసికొంటిని? వట్టి వృద్ధు
డను మూఢుడను అయిపోయినాను. ఇంకను గృహధర్మమున
తృప్తి కలుగకపోవుటయే గాక, సంతానాధికములద్వారా నా
కింకను కృతార్థతయు గలుగలేదు. ఈనాడు నా కులమునకే విచ్చే
దము సంభవించినది. ౪౪

అనుకూపానుకూలా చ యస్య మే పతిదేవతా,
 శూన్యే గృహే మాం సంత్యజ్య పుత్రైః స్వ ర్యాతి సాధుభిః.
 సోఽహం శూన్యే గృహే దీనో మృతదారో మృతప్రజః,
 జిజీవిషే. కిమర్థం వా విధురో దుఃఖిజీవితః ? ౪౬

తాం స్తథై వావృతాన్ సిగ్భి ర్మృత్యుగ్రస్తాన్ విచేతసః,
 స్వయం చ కృషణః సిక్షు పశ్య స్మ ప్యబుధోఽపతత్. ౪౭

తం లబ్ధ్యా లుబ్ధకః క్రూరః కపోతం గృహమేధిసమ్,
 కపోతకాన్ కపోతీం చ సిద్ధార్థః ప్రయయా గృహమ్. ౪౮

అనుకూలయు అనురాగవతియు నగు నా ప్రియభార్య,
 నన్ను గూట వదలి, తన కన్నసంతానముతో స్వర్గమునకు వెళ్ళి
 పోవుచున్నది. ౪౯

భార్యయు పిల్లలును జనిపోయి, శూన్యశూన్యడనై నేను
 ఈ శూన్య మైన గృహమున, దుఃఖిజీవితముతో విధురుడనై
 ఇకెందుకు బ్రదికీయుండవలెను ? ౫౦

అని తలచి, వగచుచు, ఆ మగపావురము, అంతకుమున్నే
 వలలో బడి చనిపోవుటకు సిద్ధముగా నున్న భార్యను పిల్లలను
 కన్నులార జూచుచు నుండియు, తెలివిమాలి, తానును దీనదీన
 స్థితిం బడి, వారితోపాటు తానుకూడ నశించుటకై యా వలలో
 బడెను. ౫౧

వెంటనే, క్రూరు డగు ఆ లుబ్ధకుడు, వలలో బడి చిక్కు
 పడిన ఆ మగపావురమును, ఆడుపావురమును, పిల్లలను, జూచి,
 ఈనాడు పెద్ద అదృష్టము కలిసి వచ్చిన దని సంతోషించుచు,
 తన యింటికి బోయెను. ౫౨

ఏవం కుటుం బ్యశాంతాత్మా ద్వంద్వారామః పతత్త్రివత్,
పుష్న్ కుటుంబం కృపణ సానుబంధోఽవసీదతి.

౪౯

యః ప్రాప్య మానుషం లోకం ముక్తిద్వార మపాన్వతమ్,
శృహేషు ఖగవ త్సక్త స్త మానూఢచ్యుతం విదుః.

౫౦

ఇతి శ్రీమద్భావతే ఏకాదశస్కంధే సప్తమోఽధ్యాయః.

ఇట్లే గృహమేధి యగువాడు, అశాంతాత్ముడై, ద్వంద్వ
ములయందు దగులువడి, కుటుంబమును పోషించుకొనుచు,
నీనుడై, పాపురమువలె, తుదిని సానుబంధముగా నశించును.

తెఱవబడిన ముక్తిద్వార మగు మర్త్యలోకమున జన్మించి,
ఇట్లు పడివలె, గృహసక్తుడై యుండువానిని ఆనూఢచ్యుతం కల
మందురు.

౫౦

ఇది శ్రీమద్భాగవతము ఏకాదశస్కంధమున
ఏడవ యధ్యాయము.

బ్రాహ్మణ ఉవాచ

సుఖ మైంద్రియకం రాజా! స్వర్గే నరక ఏవచ,
దేహినో య ద్యథా దుఃఖం తస్మా న్నేచ్ఛేత త ద్భుధః. ౧

గ్రాసం సుమృష్టం విరసం మహాంతం స్తోక మేవ వా,
యదృచ్ఛయై వాపతితం గ్రసే దాజగరోఽక్రియః. ౨

శయాతాహని భూరీణి నిరాహారోఽనుపక్రమః
యది నోపనయే ద్దాలిసో మహాహి రివ దిష్టభుక్. ౩

ఓజస్సహోబలయుతం బిభ్ర ద్దేహ మకర్మకమ్,
శయానో వీతనిద్రశ్చ నేహేతేంద్రియవా నపి. ౪

బ్రాహ్మణుడు చెప్పెను

రాజా! ఇంద్రియములవలన గలుగు సుఖము, స్వర్గము
నందును నరకమునందును గూడ గలుగును. దేహికి దుఃఖ మెట్లు
కలుగునో, సుఖముకూడ అట్లే తనకు దానే కలుగును. కావున,
పండితు డగువాడు, తాను దానిని గోరగూడదు. ౧

రుచి కలదిగాని, లేనిదిగాని, అధికముగాగాని, స్వల్పముగా
గాని, యదృచ్ఛాలబ్ధమైన ఆహారమునే, ఉదాసీనుడై అజగరవృత్తి
నవలంబించి భుజించుచుండవలెను. ౨

ఆహారము లభింపకపోవునెడల, ఎన్నినా శృయినను పరే,
నిరాహారుడుగా, ఆ ఆహారముకోసము ఎట్టి ప్రయత్నము చేయక,
మహాహివలె పడియుండవలెను. ౩

ఓజస్సహోబలయుత మైన దేహమును ధరించి, ఎట్టికర్మయం
దును బ్రవర్తింపక, జాగరూకుడై శయనింపవలయునేగాని, ఇంద్రి
యములు కలవాడే యైనను, తద్వ్యాపారముల నభిలషింపరాదు. ౪

మునిః ప్రసన్నగంభీరో దుర్విగాహ్యో దురత్యయః,
అనంతపారో హ్యక్షోభ్యః స్తిమితోద ఇవార్ణవః.

౫

సమృద్ధకామో హీనో వా నారాయణపరో మునిః,
నోత్సర్జేత స శుష్యేత సరిన్ధి రివ సాగరః.

౬

దృష్ట్వా స్త్రియం దేవమాయాం తద్భావై రజితేంద్రియః,
ప్రలోభితః పత త్యంధే తమ స్యగ్నౌ పతంగవత్.

౭

యోషిద్ధిరణ్యాభరణాంబరాది

ద్రవ్యేషు మాయారచితేషు మూఢః,

ప్రలోభితాత్మా హ్యుపభోగబుద్ధ్యా

పతంగవ న్నశ్యతి నష్టదృష్టిః.

౮

ప్రసన్నగంభీరుడై, దుర్విగాహ్యుడై, దురత్యయుడై,
అవధి లేనివాడై, క్షోభింపజేయ గలుగనివాడై, ముని, నిశ్చ
లోదక మైన సముద్రమువలె నుండవలెను.

౫

సమృద్ధకాము డయ్యును, హీను డయ్యును, ముని యగు
వాడు, నారాయణపరాయణుడై, నదులతో సముద్రమువలె,
ఎదుగు పొదుగులు లేక యుండవలెను.

౬

దేవమాయామయి యైన స్త్రీని జూచి, తద్భావములచే
మోహితుడై, ఇంద్రియముల నడచుకొన నేరక, తద్వశు డగు
వాడు, అగ్నిలో మిడుతవలె, అంధతామసమున బడి సమూల
ముగ నశించును.

౭

మాయారచితము లైన ధన కనక వనితా ఆభరణాదుల
యందు లోభము గలిగి, మూఢుడై, వాని ననుభవించి మను
బుద్ధితో ఆశించునతడు నష్టదృష్టియై, మిడుతవలె నశించును.

౮

స్తోత్రం స్తోత్రం గ్రనే ద్ద్రాసం దేహో వర్తేత యావతా,
గృహం నహింస న్నాతిష్ఠే ద్వృత్తిం మాధుకరీం మునిః.

౯

అణుభ్యశ్చ మహాద్యుశ్చ శాస్త్రీభ్యః కుశలో నరః,
సర్వత స్సార మాదద్యా త్పుష్పేభ్య ఇవ పట్పదః.

౧౦

సాయంతనం శ్వస్తనం వా న సంగృహ్ణీత భిక్షితమ్,
పాణిపాత్రోదరామత్రో మక్షికేవ న సంగ్రహీ.

౧౧

సాయంతనం శ్వస్తనం వా న సంగృహ్ణీత భిక్షితమ్,
మక్షికా ఇవ సంగృహ్ణాన్ సహ తేన వినశ్యతి.

౧౨

మాధుకరవృత్తి నవలంబించి తనశరీరము నిలుచునంత
పాటిగా మాత్రమే ఆహారమును కొంచెము కొంచెము గ్రహిం
చుచు, తన కాహారము నిచ్చు గృహములను అనగా గృహస్థు
లను బాధింపక మెలగవలెను.

౯

మనుజుడు, చిన్నవియు పెద్దవియు నగు శాస్త్రములవలన,
పుష్పములలోనుండి తుమ్మెదవలె, నేర్పున సారము గ్రహింపవలెను.

తనదోసిలి నిండునంతయో, లేక తనయుదరము నిండు
నంతయో, ఆహారమును గ్రహించి, భుజింపవలెనేగాని, సాయం
తనమున కని, రేపటి కని, తుమ్మెదవలె, నిలువ చేసికొన గూడదు.

తాను భిక్షించుకొనిన యాహారమును, రేపటి కని మాపటి
కని సంగ్రహింప గూడదు. అట్లు చేసినయెడల తేనె కూడబెట్టిన
తేనెటీగలువలె, దానితో గూడ నశించును.

౧౨

పదాపి యువతీం భిక్షు ర్న స్పృశే ద్దారవీ మసి,
స్పృశక్ కరీవ బధ్యేత కరిణ్యా అంగసంగతః. ౧౩

నాధిగచ్ఛేత్ స్త్రియం ప్రాజ్ఞః కర్హి చ స్మృత్యు మాత్మనః,
బలాధికై స్స హన్యేత గజై రన్యై ర్గజో యథా. ౧౪

న దేయం నోపభోగ్యం చ లుబ్ధై ర్య ద్దుఃఖసంచితమ్,
భుంక్తే త దపి తచ్చాన్యో మధుహేవార్థవి న్మధు. ౧౫

సుదుఃఖోపారితే ర్ద్వై రాశాసాసాం గృహశిషః,
మధుహే వాగ్రతో భుంక్తే యతి ర్వై గృహమేధినామ్. ౧౬

కొయ్యతో చేయబడిన స్త్రీమూర్తినేని కాలితోగూడ
దాకరాదు. అట్లు తాకినయెడల, అడయేనుగును గోరి పోయిన
మగయేనుగువలె, బద్ధుడగును. ౧౩

ప్రాజ్ఞుడగువాడు స్త్రీ నెన్నడు పొందగూడదు. అది తనకు
మృత్యువే యని తెలిసికొనవలెను. అట్లు పొందువాడు, అడవిలో
మరిచిన యితర గజములచేత గజమువలె, వధింపబడును. ౧౪

ఈయక, అనుభవింపక, లోభముతో నెన్నడును కష్టపడి
ధనమును గూడబెట్ట గూడదు. అట్లు కూడబెట్టినచో, తేనెటీగలు
సంగ్రహించిన తేనెతుట్టెలను గొట్టువాడువలె, ఇతరుడు హరించి
వేయును. ౧౫

గృహస్థులు, తమకొఱ కని మిక్కిలి కష్టపడి సంపాదించి
నిలువ చేసి యుంచికొనిన ధనములను, యతి యగువాడు, తేనె
టీగలు ప్రోగుచేసిన తేనెను వానిని గొట్టువాడువలె, తాను మును
మున్నుగా అనుభవించును. (కావున, వానికి ధనసంగ్రహ శాస్త్ర
కత యేమాత్రము లేదు.) ౧౬

గ్రామ్యగీతం న శ్రుణుయా ద్యతి ర్వనచరః క్వచిత్,
శిక్షేత హరిణా ద్విద్ధా స్మృగయో ర్గీతమోహితాత్.

౧౭

నృత్తవాదిత్రగీతాని జుషన్ గ్రామ్యాణి యోసితామ్,
ఆసాం క్రిడనకో వశ్య ఋష్యశృంగో మృగీసుతః.

౧౮

జిహ్వాయాతిప్రమాథిన్యా జనో రసవిమోహితః,
మృత్యు మృచ్ఛ త్యసద్బుద్ధి ర్మీనస్తు బడిశై ర్యథా.

౧౯

ఇంద్రియాణి జయం త్యాశు నిరాహారా మనీషిణః,
వర్జయిత్వా తు రసనం తన్నిరస్య న్న వర్ధతే.

౨౦

వనచరు డైన యతి యెన్నడును గ్రామ్యగీతములను విస
రాదు. లుబ్ధకులసంగీతమును విని మోహితమై పట్టుకొనబడు లేడి
వలన ఈశిక్షను బాగుగా పొందవలెను.

౧౭

గ్రామ్యము లైన స్త్రీల నృత్త వాదిత్ర గీతాదికములను
విని, మృగీసుతు డగు ఋష్యశృంగుడు అవశ్యము వారలచేతిలో
నొక ఆటబొమ్మగా వశపడి పోయినాడుగదా?

౧౮

జిహ్వా మిక్కిలి త్రోభ పెట్టు స్వభావము కలది. కావున,
రుచికి ఆశపడువాడు, ఎఱ కాశపడి వచ్చిన చేపవలె, నశించును.

నిరాహారు తైన మనీషులు ఇంద్రియములను త్వరగా
జయింప గలరు. కావున, రసనేంద్రియమును పూర్తిగా వర్జింప
కున్నచో, మరల నింద్రియవ్యాపారము బలిష్ఠ మగును.

౨౦

తావ జితేంద్రియో న స్యా ద్విజితాన్యేంద్రియః పుమాన్,
న జయే ద్రసనం యావ జ్జితం సర్వం జితే రసే.

౨౦

పింగళా నామ వేశ్యాసీ ద్విదేహానగరే పురా,
తస్యా మే శిషీతం కించిన్ని బోధ సృపసందన !

౨౧

నా స్వైరి జ్యేకదా కాంతం సంకేత ఉపనేష్యతీ,
అభూ త్కాలే బహి ర్ద్వారి విభ్రతీ రూప ముత్తమమ్.

౨౨

మార్గ ఆగచ్ఛతో వీక్ష్య పురుషాన్ పురుషర్షభ !

తాన్ శుల్కదాన్ విత్తవతః కాంతాన్ మేనేర్థకాముకా.

౨౩

ఇతర ఇంద్రియముల నన్నిటిని నొంచియు, రసనేంద్రియ
మును పూర్తిగా జయింపనంతవఱకు, మనుజుడు, జితేంద్రియుడు
కానేరడు. కావున, రసమును జయించినంతన సర్వము జయింప
బడినదే యగును.

౨౦

పూర్వము విదేహ నగరమునందు పింగళ యను నొక
వేశ్య యుండెను. ఆమెవలన నే నొకింత నేర్చికొంటిని. అది చెప్పె
దను. వినుము.

౨౧

ఆ స్వైరిణి యొకనాడు బాగుగా అలంకారము చేసి
కొని, విటునికొఱ కెదురు చూచుచు, వెలుపలివాకిట గూర్చుండి
యుండెను.

౨౨

దారిని వచ్చు బోవు పురుషులను జూచి, ఆ జారిణి, అర్థ
కాముకయై యుండి, వారు తనకొఱకే వచ్చుచున్నారనియు,
ధన మీగల రనియు, నెంచుచు నుండెను.

౨౩

ఆగతే ష్వపయాతేషు సా సంకేతోపజీవినీ,
అ ప్యనోయో విత్తవాన్ కోఽపి మా ముపైష్యతి భూరిదః. ౨౫

ఏవం దురాశయా ధ్వస్తనిద్రా ద్వా ర్యవలంబినీ,
నిర్లచ్చతీ ప్రవిశతీ నిశీధం సమపద్యత. ౨౬

తస్యా విత్తాశయా శుష్యద్వక్త్రాయా దీనచేతసః,
నిర్వేదః పరమో జజ్ఞే చింతాహేతు స్సుఖావహః. ౨౭

తథా నిర్విణ్ణచిత్తాయా గీతం శ్రుణు యథా మమ,
నిర్వేద ఆశాపాశానాం పురుషస్య యథా హ్యసిః,
న హ్యంగజాతనిర్వేదో దేహబంధం జిహోసతి. ౨౮

అట్లు పలువురు దారిని వచ్చి పోగా, మఱొక డెవడో,
డబ్బు గలవాడు, వచ్చు ననియు, తనకు బుష్కలముగా నిచ్చు
ననియు, గోరుకొనుచు, ఆశతో నామె కూర్చుండి యుండెను.

ఇట్లు దురాశతో ఆ జారిణి నిద్ర మాని, వెలుపలికి
వచ్చుచు, లోనికి బోవుచు, నుండెను. అప్పటికి అర్ధరాత్ర
మయ్యెను. ౨౯

ధనాశతో ముఖ మెండి, దుఃఖితురాలైన యా సింగళ
కప్పుడు పెద్ద నిర్వేదము కలిగెను. ౩౦

అట్లు నిర్విణ్ణచిత్తయై యా జారిణి యిట్లని తలపోసెను.
రాజా! ఆమె తలపోసిన విధమును నీకు నే జెప్పుచున్నాను.
వినుము. పురుషునకు నిర్వేదము, ఆశాపాశములకు గత్తివంటిది.
ఎందువలన నన — నిర్వేదము కలుగని పురుషుడు దేహబంధమును
బాయ నేరడు. ౩౧

పింగళోవాచ

అహో! మే మోహానితతిం పశ్యతాఽవిజితాత్మనః,
యా కాంతా దసతః కామం కామయే యేన బాలిశా. ౨౯

సతం సమీపే రమణం రతిప్రదం
విత్తప్రదం నిత్య మిమం విహాయ,
అకామదం దుఃఖభయార్తిశోక
మోహప్రదం తుచ్ఛ మహం భజేజ్ఞా. 30

అహో! మయాత్మా పరితాపితో వృథా
సాంకేత్యవృత్త్యా హృతిగర్హ్యవార్తయా,
స్నేహాన్నరా దర్శితృషోఽనుశోచ్యాత్
క్రీతేన విత్తం రతి మాత్మనేచ్ఛతి. 31

పింగళ యనుకొనెను

అక్కటా! అజితాత్మ నగు నా అవివేకమును, మోహ
ప్రకారమును జూడుడు. తుచ్ఛుడైన కాంతునిద్వారా కామమును
గామించుచు నున్నాను. ౨౯

చేరువనే పాయక యుండి, రమింప జేయుచు, రతిప్రదుడై
విత్తప్రదు డైన కాంతుని వదలి, కామము నీయ రాకుండుటయే
గాక, దుఃఖమును భయమును ఆర్తిని శోకమును మోహమును
గలుగజేయు తుచ్ఛకాంతుని బొంద గోరుచుంటిని. 30

అక్కటా! నేను అతిగర్హ్య మైన జాగ్రేవృత్తి ననుసరించి,
నాయాత్మను వ్యర్థముగా తపింప జేసికొనినాను. స్త్రీలంపటుడు
అర్థలుబుడు అనుశోచ్యుడు నగు నరునకు నన్నమ్ముకొని, రతిని
విత్తమును పొంద గోరితినిజుమా! 31

య దస్థిభి ర్నిర్మితవంశవంశ్య
 స్థూణా త్వచా లోమనఖైః పిసద్ధమ్,
 క్షరేష్వవద్వార మగార మేత
 ద్విఘ్నాత్రపూర్ణం మ దుపైతి కాన్యా ?

3౨

విదేహనాం పురే హ్యస్మి న్నుహ మేకై వ మూఢధీః,
 మాఽస్య మిచ్ఛ త్యస త్యస్మా దాత్మదా త్కాంత మచ్యుతాత్.
 సుహృ త్రేష్టతమో నాథ ఆత్మా చాయం శరీరిణామ్,
 తం విక్రే యాత్మనై వాహం రేమేనైవ యథా రమా.

3౪

లావులైన వెదురుగడలను బోలిన యెముకలతో నిర్మింప
 బడి, లోమములతో నఖములతో కప్పబడి, స్రవించు సన ద్వార
 ములు గలిగి, విఘ్నాత్రములతో నిండియున్న ఆగారరూప మగు
 నీ శరీరమును, నేను కాక, మఱొకతె యెవతె, కాంతునిగా
 జలచి, వాంఛించును ?

3౨

ఈ విదేహ పురమునందు నిజముగా నే నొక్కతెనే
 మూఢురాలను. ఎందువలన నన — ఆత్మప్రదు డైన అచ్యుతుని
 కంటె నితరుని మఱొకనిని కాంతునిగా నమ్మి, దుష్టురాలనై,
 వానినే కోరుకొనుచున్నాను.

33

శరీరధారులకు సుహృత్తు, మిక్కిలి ప్రియుడు, నాథుడు,
 ఆత్మయు నగు నీ యీశ్వరునకు న న్నమ్ముకొని, వానితో లక్ష్మీ
 దేవివలె విక రమింతును.

3౪

కియత్ ప్రియంతే వ్యభజన్ కామా యే కామదా సరాః,
ఆద్యంతవంతో భార్యాయా దేవా వా కాలవిద్రుతాః? 31

నూనం మే భగవాన్ ప్రీతో విష్ణుః కేనాపి కర్కణా,
నిర్వేదోఽయం దురాశాయా య న్నే జాత స్సుఖావహాః. 32

మైవం స్యు ర్మందభాగ్యా చేత్ క్లేశా నిర్వేదహేతవః,
యేనానుబంధం నిర్హృత్య పురుష శ్శమ మృచ్ఛతి. 33

తేనోపకృత మాదాయ శిరసా గ్రామ్యసంగతా,
త్యక్త్వా దురాశాం శరణం వ్రజామి త మధీశ్వరమ్. 34

కామములకును, నరులకును, కామప్రదు లగు దేవతల
కును, ఆద్యంతములు గలవు. కాలముచే నివి యెల్ల నుపక్రమము
నొందుచుండును. కావున, నిట్టివారు భార్య కేమి, ప్రియమును
సమకూర్ప గలిగి యుందురు? 31

పూర్వము నే నొనరించిన యేసుకృతవిశేషముననో, సర్వ
వ్యాపి యగు భగవంతుడు ప్రీతు డైనాడు. తదనుగ్రహమున,
సుఖావహ మైన యీ నిర్వేదము, దురాశాహత నైన నా
కీనాడు కలిగినది. 32

నేను మందభాగ్యురాలనే అయి యుందునేని, నిర్వేదము
కలుగుటకు కారణము లైన యిట్టి క్లేశములు నాకు కలుగవు. ఈ
నిర్వేదముచేతనే సంసారబంధము నెడసి, మనుజుడు పరమశమము
నొంద గలుగుచున్నాడు. 33

ఇంతదనుక, గ్రామ్యవిషయములయందు దగిలి మూఢునై
యున్న నే నీనాడు భగవంతుని మహోపకార రూప మగు ఈ
నిర్వేదము నవలంబించి, తుచ్చ మైన ఆశను ద్యజించి, సర్వా
ధీశ్వరు డగు ఆ భగవంతునే శరణు పొందెదను. 34

సంతుష్టా శ్రద్ధధ త్యేవం యథాలాభేన జీవతీ,
విహారా మ్యమునై వాహ మాత్మనా రమణేన వై . ౩౯

సంసారకూపే పతితం విషయై ర్ముషి తేక్షణమ్,
గ్రస్తం కాలాహినాత్తానం కోఽస్య స్తం త్రాతు మీశ్వరః? ౪౦
ఆత్మైవ హ్యత్మనో గోప్తా నిర్విద్యేత యథాఽఖిలాత్,
అప్రమత్త ఇదం పశ్యేద్ గ్రస్తం కాలాహినా జగత్ . ౪౧

బ్రాహ్మణ ఉవాచ

ఏవం వ్యవసితమతి ర్దురాశాం కాంతతర్షజామ్,
ఛిత్వోపశమ మాసాద్య శయ్యా ముపవివేశ సా . ౪౨

ఈ నిశ్చయమును బాయక, శ్రద్ధ బూని, నిత్యసంతుష్టునై
యదృచ్ఛాప్రాప్త మగుదానితో జీవించుచు, హృదయరమణు
డగు నాత్మారామునితో విహరింతును. ౩౯

విషయములవలన కనులు కానరాక, సంసారకూపమున
బడిపోయి, కాలసర్పముచే కాటువేయబడిన త న్నుద్ధరింప భగ
వంతుడుగాక, మఱొక డెవడు కలడు? ౪౦

ఇట్లు సమస్తజగము కాలాహించే గ్రస్త మగుచున్న దని
వ్రత్యక్షముగా జూచి, ప్రమాదము పొందక, సమస్తమును రోసి,
నిర్వేదమును బొందినవానికి రక్షకుడు పరమాత్మయే. ౪౧

బ్రాహ్మణు డనెను

ఇట్లు నిశ్చయించుకొని, విటులమీది యిచ్చచే గలిగిన
దురాశ బోనడచికొని, ఆ పింగళ, అత్యంతము ఉపశమమును
బొంది, ప్రక్కపై పరుండి సుఖముగా నిద్రించెను. ౪౨

ఆశా హి పరమం దుఃఖం నై రాశ్యం పరమం సుఖమ్,
యథా సంభిద్య కాంతాశాం సుఖం సుష్వాప పింగళా.

౪౩

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే ఏకాదశస్కంధే అష్టమోఽధ్యాయః.

బ్రాహ్మణ ఉవాచ

పరిగ్రహో హి దుఃఖాయ య ద్యత్ ప్రియతమం నృణామ్,
అనంతం సుఖ మాప్నోతి త ద్విద్వాన్ య స్త్వకించనః.

౧

కావున, ఆశ, పరమ దుఃఖములకు మూలము. నై రాశ్యము, పరమసుఖమునుమా! పింగళ, విటులపై నాశను ద్యజించి వేసినపిదప, సుఖముగా నిద్రించినదికదా !

౪౩

ఇది శ్రీమద్భాగవతము ఏకాదశస్కంధమున
ఎనిమిదవ అధ్యాయము.

బ్రాహ్మణుడు చెప్పెను

తమ కేదేది యిష్టమో, అది యది కూడబెట్టుకొనుట
వలస మిక్కిలి దుఃఖము సంభవించును. ఇది యెఱిగిన అకించనుడు
అనంత మైన సుఖము ననుభవించును.

౧

సామిషం కురరం జఘ్ను ర్భులితోఽన్యే నిరామిషాః,
త దామిషం పరిత్యజ్య స సుఖం సమవిందత.

౨

న మే మానావమానా స్తో న చింతా గేహపుత్త్రిణామ్,
ఆత్మక్రీడో హ్యత్మరతో విచరా మీహ బాలవత్.

౩

ద్వా వేవ చింతయా ముక్తా పరమానంద ఆప్లుతౌ,
యో విముగ్ధో జడో బాలో యశ్చ బుద్ధేః పరం గతః.

౪

క్వచిత్ కుమారీ త్వాత్మానం వృణ్వానాన్ గృహ మాగతాః,
స్వయం తా నర్హయామాస హ్యపయాతేషు బంధుషు,

౫

ఒక కురరపక్షి, మాంసమును సంపాదించుకొని వచ్చుచుండగా, మాంసము దొరకని యితరపక్షులు, బలము గలవి, దానిని తన్ని, ఆ మాంసమును లాగికొనెను. ఆ మాంసమును వదలివై చిన తరువాత ఆ కురరపక్షి మిక్కిలి సుఖముగా నుండెను.

నాకు మానావమానములుగాని, గేహపుత్రాదులు గల్గి గృహస్థుల కుండు దిగులు మున్నగునవిగాని, లేవు. నేను నాలోగ ఆడుకొనుచు, నాలో నేనే సంతోషపడుచు, బాలకుడువలె చరించుచుందును.

౬

చింత లేక, పరమానందరసమున మునిగి యుండువారు కరువురే సుమా! వా రెవ రస — విముగ్ధుడు జడుడు నగు బాలుడును; ప్రకృతికంటె పరు డగు పరమేశ్వరుని పొందినవాడును.

ఒక కన్యకను పరిణయమునకు నిశ్చయము చేసికొనుటకు బంధువులు వచ్చిరి. అపు డాకన్యతలిదండ్రు లింట లేరు. అపు డాకన్యయే స్వయముగా వారిని గౌరవింపవలసి వచ్చెను.

౭

తేమా మభ్యవహారార్థం శాలీకా రహసి పార్థివ !
 అవఘ్నంత్యాః ప్రకోష్ఠస్థా శ్చక్రః శంఖాః స్వనం మహత్ . ౬
 సా త జ్వగస్పితం మత్వా మహతీ ప్రేడితా తతః,
 బభం జై కై కశః శంఖా ద్వా ద్వా పాణ్యో రశేషయత్ . ౭
 ఉభయో ర పృథూ ద్దోషో హ్యవఘ్నంత్యాః స్మ శంఖయోః,
 తత్రాప్యేకం నిరభిన దేకస్మా న్నాభవ ద్ధ్వనిః . ౮
 అన్వశిక్ష మిమం తస్యా ఉపదేశ మరిందమ !
 లోకా ననుచర న్నే తాన్ లోకత త్వవిచిత్రయా . ౯

నారి కాహారమును వండి పెట్టుట కాకస్య, స్వయముగా
 రహస్యముగా వడ్లు దంప మొదలిడెను. అపు డామె ముంజేతుల
 గాజు లూరక పెద్ద చప్పుడు చేయ దొడగెను. ౬

అది చూచి, అగౌరవముగా తలచి, ఆ కుమారిక, ఒక్కొక్కటి
 పగులగొట్టి, రెండుచేతుల రెండేసి రెండేసి గాజులను
 మిగిల్చికొనెను. ౭

అట్లు చేసి, మరల వడ్లు దంప మొదలిడగా, ఆ గాజులు
 కూడ పెద్ద చప్పుడు చేయ సాగెను. అపు డాకుమారి ఒక్కొక్కటి
 పగులగొట్టి, ఒక్కొక్కచేతికి ఒక్కొక్కటి మాత్రమే మిగిల్చెను.
 అప్పు డవి యేమాత్రము చప్పుడు చేయలేదు. ౮

లోకత త్వము నెఱిగికొను కోర్కెతో చరించుచు నేను,
 ఆకుమారికవలన ఈ ఉపదేశమును బడయ గలిగితిని. ౯

వాసే బహునాం కలహో భవే ద్వార్తా ద్వయో రపి,
ఏక ఏవ చరే త్తస్మా త్కు-మార్యా ఇవ కంకణః. ౧౦

మన ఏకత్ర సంయుజ్యా జితశ్వాసో జితాసనః,
వై రాగ్యాభ్యాసయోగేన ధ్రియమాణ మతంద్రితః. ౧౧

యస్మి స్మనో లబ్ధపదం యథై త
చ్ఛనై శ్శనై ర్ముంచతి కర్మరేణున్,
సత్త్వేన వృద్ధేన రజ స్తమశ్చ
విధూయ నిర్వాణ ముపై త్యనింధనమ్. ౧౨

తథై వ మాత్మ న్యవరుద్ధచిత్తో
న వేద కించి ద్భహి రంతరం వా,

పెక్కు-రున్న-చో, కలహము బయలుదేలును. ఇరువు
రున్నను సంతియే. కావున, కుమారీకంకణమువలె, ఒక్క-డే సంచ
రింపవలెను. ౧౦

ఏమాత్రము అలసత్వమును పొందక, శ్వాసలను గలిచి,
ఆసనజయము గలిగి, వై రాగ్యాభ్యాస యోగ వశమున నిరో
ధించి, మనస్సు నొక్క-చో నిలుపవలెను. ౧౧

మనస్సు, భగవంతునియందు నిలుకడ నొందుకొలది,
మెల్లమెల్లగా కర్మరేణువులను ద్యజించివేయును. అపుడు వృద్ధి
పొందిన సత్త్వముతో రజస్సును తమమును దూరము చేసివేసి,
గుణకార్యములతో విక్షేపము నొందక, అచంచల మైన బ్రహ్మ
స్థితిని పొందగలడు. ౧౨

అట్లు పరమాత్మయందు నిలిపిన చిత్తము గలవాడు,
ఇషుకారుడు తనప్రక్కనే పోవుచున్న మహారాజునుగూడ జూడ

యథేషుకారో నృపతిం వ్రజంత

మిషో గతాత్మా స దదర్శ సార్వే.

౧౩

ఏకచా ర్యనికేతః స్వా దప్రమత్తో గుహశయః,
అలక్ష్మమాణ ఆచారై ర్ముని రేకోల్పభాషణః.

౧౪

గృహరంభో హి దుఃఖాయ విఫల శ్చాద్రువాత్మనః,
సర్పః పరకృతం వేశ్మ ప్రవిశ్య సుఖ మేధతే.

౧౫

ఏకో నారాయణో దేవః పూర్వస్పృష్టం స్వమాయయా,
సంహృత్య కాలకలయా కల్పాంత ఇద మీశ్వరః.

౧౬

నల్లే, లోపలగాని, వెలుపలగాని, ఏదిగాని ఏకొంచెమేని,
తెలియదు.

౧౩

ముని యగువాడు ఏకాకియై చరింపవలెను. ఒక్కచోట
స్థావరము నేర్పఱుచుకొని, నిలువరాదు. ప్రమత్తుడు కాగూడదు.
గుహశయుడై, తన యాచారములు వెలిగాకుండ నుండవలెను.
అల్పభాషియై యుండవలెను.

౧౪

నశ్వర మైన దేహము గలవాడుగావున, మనుజునకు
గృహరంభము కేవలము దుఃఖమునకే గాక, వ్యర్థముకూడ
అగును. సర్పము, ఇతరులు చేసినయింట ప్రవేశించి యుండి, సుఖ
ముగా నిలుచుచున్నదిగదా!

౧౫

ఒక్కడే యగు శ్రీమన్నారాయణుడే, స్వమాయచే
పూర్వస్పృష్ట మగు నీ సమస్తమును కాలకలచే నుపసంహరించి

ఏక ఏ వాద్వితీయోఽభూ దాత్మాధారో నిరాశ్రయః,
కాలే నాత్మానుభావేన సామ్యం నీతాను శక్తిషు,
సత్త్వాది ష్వాదిపురుషః ప్రధానపురుషేశ్వరః.

౧౭

పరాపరాణాం పరమ ఆస్తి కై వల్యసంజ్ఞ తః,
కేవలానుభవానందసందోహో నిరుపాధికః.

౧౮

కేవలాత్మానుభావేన స్వమాయాం త్రిగుణాత్మికామ్,
సంక్షోభయః సృజ త్యాదౌ తయా సూత్ర మరిందమ ! ౧౯
తా మాహు స్త్రిగుణవ్యక్తిం సృజంతీం విశ్వతోముఖమ్,
యస్మిన్ ప్రోత మిదం విశ్వం యేన సంసరతే పుమాన్. ౨౦

అప్పు డాత్మానుభావమున, సత్త్వాదిశక్తులు సామ్యము
నొందగా, పరమేశ్వరు డగు నాతడు, ఏ స్ఫూర్తియు లేక, కేవ
లుడై, సజాతీయ విజాతీయ భేద రహితుడై, సర్వాధారుడై,
నిరాశ్రయుడై, ప్రధానపురుషుడై, యుండును. ౧౭

అపుడు, పరములు అనగా బ్రహ్మాదులకును, అపరములు
అనగా ముక్తజీవాదులకును, పొంద దగినవాడై, కై వల్యు డను
పేర నెలయుచుండును. అప్పు డాతని కేయుపాధియు లేదు.
కేవలానుభవానంద సందోహమే ఆ పరమేశ్వరుని లక్షణము. ౧౮

అరిందముడ వగు నో యదుమహారాజా ! అట్లు కేవలుడై
యున్న ఆ పరమాత్మయే కేవలాత్మానుభావముచే, త్రిగుణాత్మిక
యగు నిజమాయను సంక్షోభ పెట్టి, మొట్టమొదటగా మహత్త్వ
మును సృజించుచున్నాడు. ౧౯

ఆ మహత్త్వమే, త్రిగుణములకు కార్య మనియు,
నానావిధమై త్రిగుణాత్మిక మైన అహంకారముద్వారా విశ్వమును

యథోర్ణనాభి ర్హృదయా దూర్ణాం సంతత్య వక్త్రతః,
తయా విహృత్య భూయ స్తాం గ్రస త్యేవం మహేశ్వరః. ౨౧

యత్ర యత్ర మనో దేహీ ధారయే త్సకలం ధియా,
స్నేహాద్ ద్వేషా ద్భయా ద్వాపి యాతి తత్తత్సరూపతామ్. ౨౨

కీటః పేశస్కృతం ధ్యాయన్ కుట్యాం తేన ప్రవేశితః,
యాతి తత్సామ్యతాం రాజన్ ! పూర్వరూప మసంత్యజత్. ౨౩

సృజించుచున్న దనియు, చెప్పుచున్నారు. దానియందే ఈ విశ్వ
మంతయు ప్రోతమై యున్నది. దానివలననే పురుషుడు సంసార
మున బడుచున్నాడు. ౨౦

సాలెపురుగు, తనకడుపులో నుండి వారమును నోటి
ద్వారా వెలుపలికి విడిచి, గూడుగా విస్తరింపజేసి, మరల నోటి
ద్వారా దానిని మ్రింగివేయునటులే, పరమేశ్వరుడును వ్యవహా
రించుచున్నాడు. ౨౧

దేహధారి, నిశ్చయాత్మక మగు తన బుద్ధిద్వారా
ఎందెందు మనస్సు విలుపునో, స్నేహమువలనగాని, ద్వేషమువలన
గాని, భయమువలనగాని, క్రమముగా నాయా స్వరూపములను
బొందును. ౨౨

తుమ్మెద, పురుగును దెచ్చి, గూటిలో బెట్టగా, ఆపురుగు
భయముచే నిరంతరము ఆ తుమ్మెదనే ధ్యానించుచు ఉండి
యుండి, ఆ తుమ్మెదతో సమానమైన రూపమును బొందును.
తన స్వరూపమును విడనాడకయే అదేదేహమున అట్టిది సంభ
వించును. (అట్టిచో, దేహాంతరమున తత్సరూపత్వము కలుగు
నన నాశ్చర్య మేమి?) ౨౩

ఏవం గురుభ్య ఏతేభ్యే ఏషా మే శిష్యితా మతిః,
స్వాత్మోపశిష్యితాం బుద్ధిం శ్రుణు మే వదతః ప్రభో !

౨౪

దేహో గురు ర్మమ విరక్తివివేకహేతు
ర్బిభ్రత్ స్మ సత్త్వనిధనం సతతార్తుదర్శమ్,
తత్త్వా న్యనేన విమృశామి యథా తథాపి
పారక్య మి త్యవసితో విచరా మ్యసంగః.

౨౫

జాయాత్మ జార్థ పశు భృత్య గృహప్తవర్గాన్
పుష్టాతి యత్ప్రియచిక్షీర్ష తయా వితన్వన్,

ఇ ట్లీ గురువులవలన నే నిట్టిది నేర్చుకొంటిని. ఇంక,
నాదేహమునుండియు కొంత నేర్చుకొంటిని. అది చెప్పుచున్నాను.
వినుము.

౨౬

ఈ నా శరీరము, చావు పుట్టువులు గలదియు, నిరంతరము
మఃఖమే ఉత్తరఫలముగా గలదియు నగుటచే నాకు విరక్తి
నొందుటకు గురువై నది. తత్త్వములను లెస్సగా విమర్శించి
యథార్థమును దెలిసికొనుటకు సాధన మగుటచే నిది నాకు విరక్తికిని
గురు వగుచున్నది. అయినను, ఇది యంతమున సృగాలాది పరా
ధీనమే యని నిశ్చయించుకొని, అసంగుడనై చరించుచున్నాను.

తనకు భోగాదిప్రియమును సంపాదించ వలె నను నిచ్చతో,
భార్యను, సంతానమును, ధనమును, పశువులను, భృత్యులను,
గృహములను, ఆ ప్తవర్గములను, బోషించి పోషించి, వృద్ధి నొందిం
చుచు, పడరాని బాధలు పడి ధనములను సంపాదించి యుంచి,

స్వాంతే సకృచ్ఛ మవరుద్ధధన స్స దేహః
సృష్ట్యాస్య బీజ మవసీదతి వృక్షధర్మా.

౨౬

జిహ్వోకతోఽము మపకర్షతి కర్హి తర్హ
శిశ్నోఽన్యత స్త్విగుదరం శ్రవణం కుతశ్చిత్,
ఘ్రాణోఽన్యత శ్చపలదృక్ క్వచ కర్మశక్తి
ర్భహ్వో స్సపత్న్య ఇవ గేహపతిం లునంతి.

౨౭

సృష్ట్యా పురాణి వివిధాన్యజయాత్మశక్త్యా
వృక్షౌ సరీసృపపశుౌ ఖగదంశమతన్యౌ,
తై సై రతుష్టహృదయః పురుషం విధాయ
బ్రహ్మవలోకధిషణం ముద మాప దేవః.

౨౮

తుట్టతుదకు దేహాంతరప్రాప్తికి బీజరూప మైన కర్మమును
సృజించి, ఈ దేహము, వృక్షమువలె నశించిపోవును.

౨౯

నాలుక, ఉదరము, చర్మము, ముక్కు, చెవి మున్నగు
నింద్రియములు బలవంతములై, దేహిని, పలువురు సవతులు
గృహయజమానునివలె, వేలువేలు త్రోవలకు లాగి చిక్కు
పఱుచు చుండును.

౩౦

బ్రహ్మదేవుడు, అజ యగు నాత్మశక్తిచే, వివిధములైన
పురములను, వృక్షములను, సరీసృపములను, పశువులను, పక్షు
లను, దోమలను, మత్స్యములను, సృజించి, వానివానితో తృప్తి
పడక, బ్రహ్మదర్శనమునకు సమర్థు డగు వానిని పురుషుని
సృజించి, మిక్కిలి సంతోషపడెను.

౩౧

లబ్ధ్యా సుదుర్లభ మిదం బహుసంభవాంతే
 మానుష్య మర్థద మనిత్య మపీహ ధీరః,
 తూర్ణం యతేత న పతే దపమృత్యు యావ
 నిశ్శ్రేయసాయ విషయః ఖలు సర్వతః స్యాత్. ౨౯

ఏవం సంజాతవై రాగ్యో విజ్ఞానాలోక ఆత్మని,
 విచరామి మహీ మేతాం ముక్తసంగోఽనహంకృతిః. 30

న హ్యేకస్మాద్గురో రాజ్ఞాన ముత్థితం స్యాత్సపుష్కలమ్,
 బ్రహ్మైత దద్వితీయం హి గీయతే బహుధర్షిభిః. 3౧

అనిత్య మైనను పురుషార్థములను సమకూర్చి ఈయగల
 యీ మనుష్యశరీరమును, అత్యంతము దుర్లభ మైన దానిని,
 అనేకజన్మములతుదిని బడయ గలిగి, పూరుషుడు ధీరుడై, యీ
 శరీరము మృత్యుముఖమున బడకపూర్వమే, నిశ్శ్రేయసమునకు
 వేగమే ప్రయత్నింప వలయునుగాని, విషయములలో బడి,
 కూలిపో గూడదు. ౨౯

ఇట్లు వై రాగ్యమును బొంది, విజ్ఞానదృష్టి గలవాడనై,
 ఆత్మదర్శనము చేసికొనుచు, నేను ముక్తసంగుడనై, అహంకార
 మును వదిలి, ఈ భూమియందు సంచరించుచున్నాను. 30

ఒక్క-గురువువలన పుష్కలమైన జ్ఞానము కలుగనేరదు.
 అద్వితీయ మగు నీ బ్రహ్మమును బ్రహ్మవేత్త లగు మహర్షులు
 పలుతెలుగుల గానము చేయుచున్నారు. 3౧

శ్రీభగవానువాచ

ఇ త్యుక్త్వా స యదుం విప్రస్తమమామంత్ర్యాంగ ! ధీరధీః,
వందితోఽభ్యర్చితో రాజ్ఞా యయా ప్రీతో యథాగతమ్. ౩౨

అవధూతవచః శ్రుత్వా పూర్వేషాం న సృ పూర్వజః,
సర్వసంగవినిర్ముక్త సమచిత్తో బభూవ హ. 33

ఇతి శ్రీమద్భాగవతే ఏకాదశస్కంధే అవధూతగీతం నామ
నవమోఽధ్యాయః.

శ్రీకృష్ణుడనెను

అని చెప్పగా విని, యదుమహారాజు ఆ బ్రహ్మణ్య
మూర్తిని మరల మరల నమస్కరించి, పూజించెను. ఆ అవధూత
చంద్రుడును, పోయి వత్తు నని యదువును వీడ్కొని, పరమ
ప్రీతితో యథేచ్ఛముగా నేగెను. 3౨

ఆ అవధూత వాక్యములను విని, మా పూర్వులకు
బూర్వుడగు యదుమహారాజు, సర్వసంగవినిర్ముక్తుడై సమచిత్తు
డయ్యెను. 33

ఇది శ్రీమద్భాగవతము ఏకాదశస్కంధమున అవధూతగీత మను
తోమ్మిదవ యధ్యాయము.